

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SOCIALNO PEDAGOGIKO

SODELOVANJE VRTCA S STARŠI –

PRIMER ANGELINEGA VRTCA

DIPLOMSKO DELO

Mentorica: doc. dr. Olga Poljšak Škraban

Kandidatka: Ema Benec

Ljubljana, april 2013

ZAHVALA

Hvala mentorici doc. dr. Olgi Poljšak Škraban za strokovno pomoč pri izdelavi diplomske naloge.

Hvala ravnateljici in vzgojiteljicam Angelinega vrtca ter staršem, da so se odzvali in sodelovali v moji raziskavi in z menoj delili svoje izkušnje, čas in razmišljanja.

Hvala družini za potrpežljivost, podporo in spodbudo.

Hvala vsem, ki ste na kakršenkoli način pomagali pri ustvarjanju in urejanju diplomske naloge.

POVZETEK

Sodelovanje vrtca s starši ni lahka naloga, je pa dragocena, tako za starše kot za vzgojitelje. Vedno mora potekati na ravni medsebojne podpore in bogatitve v smeri uspešnega razvoja otroka. Najpomembnejše pri tem je topel človeški odnos, iskrena komunikacija in usposobljenost, kar je treba tudi ves čas nadgrajevati.

Na teoretični ravni sem predstavila vpetost otroka med družino in vrtec. Nato sem pisala o pomenu sodelovanja vrtca s starši. Izpostavila sem tudi načela, metode in oblike sodelovanja s starši ter medosebni odnos in komunikacijo. Sklepni del teoretičnega dela je bil namenjen predstavitvi Marie Montessori, njene pedagogike, še posebej področju sodelovanja s starši. Predstavila sem tudi Angelin vrtec in oblike, preko katerih se lahko starši vključujejo v življenje in delo v vrtcu. Osrednji problem dela se je nanašal na sodelovanje vrtca s starši otrok, ki obiskujejo Angelin vrtec. Namen je bil s kvalitativno raziskavo ugotoviti, kakšne ovire se pojavljajo pri sodelovanju, pričakovanja staršev in strokovnega osebja, oblike, ki jih vrtec ponuja in odzivnost staršev na pobude vrtca ter raziskati, kakšen pomen ima sodelovanje za vse vključene in do kolikšne mere je to sodelovanje uspešno. Podatke sem pridobila s pomočjo intervjujev s trojimi starši in strokovnim osebjem (dve vzgojiteljici in ravnateljico). Pridobljene ugotovitve nudijo nove priložnosti za napredek in razvoj sodelovanja s starši. Sodelovanje ima po mnenju vseh intervjuvanih oseb visok pomen. Menijo, da je sodelovanje uspešno, saj se vsi trudijo za odprto komunikacijo in dobre medosebne odnose. Pri graditvi uspešnega sodelovanja je temeljno zaupanje, ki ga je potrebno vzpostaviti že v začetku uvajanja otrok. Soočajo se s številnimi ovirami, od različnih pričakovanj do pomanjkanja časa in neskladnosti z vzgojnim pristopom doma in v vrtcu. Sprotno obveščanje in reševanje težav so temeljna pričakovanja staršev, strokovno osebje pa si želi predvsem zaupanja staršev in njihovo aktivno sodelovanje. Vrtec v svojem programu nudi raznolike oblike sodelovanja preko katerih se starši vključujejo v proces soustvarjanja.

KLJUČNE BESEDE: starši, vrtec, vzgojitelj, sodelovanje, oblike sodelovanja, pedagogika montessori¹.

---

¹ Način zapisa skladen s sklepom Združenja montessori.

ABSTRACT

The cooperation of the kindergarten with parents is not an easy task, but it is valuable for parents and pedagogues as well. It must always go with the level of interacting support and enrichment in the direction of successful development of the child. The most important here are warm human relation, sincere communication and qualification; it is certainly necessary to work on it all the time.

On the theoretical level I represented the child attached between his family and the kindergarten. I continued with the importance of cooperation between the kindergarten and parents. I also exposed principles, methods and forms of cooperation with parents, interpersonal relation and communication. The final part of the theoretical work was meant for the presentation of Maria Montessori, its pedagogics and especially its cooperation with parents. I also represented the kindergarten of Angela and its forms of work where parents are included in its life and work. My intention of the research was to find out the obstacles of cooperation, expectations of parents and pedagogues, forms of work offered by the kindergarten, responses of parents, what importance the cooperation has for the included and in what way this cooperation is successful. I found the data with the help of three interviewed parents and pedagogues (two pedagogues and the head-mistress). The gained findings offer new opportunities for the progress and development of the cooperation with parents. In the opinion of all interviewed persons the cooperation has a very big importance. They believe that the cooperation is successful because they all make an effort for open communication and good personal relations. For successful cooperation confidence is essential and without fail it must be established at the beginning of the initiation of children in the kindergarten. They face with numerous obstacles, from different expectations, lack of time and discordance between education at home and kindergarten. Parents want to be constantly informed of the problems and its solutions, and pedagogues particularly desire the confidence of parents and their active cooperation. In its programme the kindergarten offers various forms of cooperation where parents participate in its implementation.

KEY WORDS: parents, kindergarten, pedagogues, cooperation, forms of work, Montessori pedagogy²

---

² The note accordant with the decree of Montessori Association

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	1
2. TEORETIČNI DEL	3
2.1 VPETOST OTROKA MED DRUŽINO IN VRTEC	3
2.1.1 Pomen družine in družinske vzgoje	4
2.1.2 Vloga vrtca v življenju otroka in družine.....	6
Vzgojitelj.....	7
Ravnatelj in svetovalni delavec.....	9
2.2 POMEN SODELOVANJA VRTCA S STARŠI	9
2.2.1 Značilnosti vključevanja družin v vrtec	11
2.2.2 Potrebe otrok, staršev in vzgojiteljev v vrtcu	12
2.2.3 Ovire pri sodelovanju	14
2.2.4 Sodelovanje pri uvajanju	15
2.3 NAČELA, METODE IN OBLIKE SODELOVANJA S STARŠI	17
2.3.1 Načela sodelovanja s starši.....	17
2.3.2 Metode sodelovanja s starši.....	20
2.3.3 Oblike sodelovanja s starši	24
Formalne oblike sodelovanja s starši	24
Neformalne oblike sodelovanja s starši.....	30
2.4 MEDOSEBNI ODNOSI IN KOMUNIKACIJA	31
2.4.1 Medosebni odnosi med starši in vzgojitelji.....	31
2.4.2 Komunikacija in pogoji komunikacije med starši in vzgojitelji	32
Najpogostejše napake in ovire pri komuniciranju.....	34
Medosebni konflikti	35
Komunikacijske spretnosti	36
2.5 PEDAGOGIKA MONTESSORI.....	37
2.5.1 Maria Montessori	37
2.5.2 Značilnosti pedagogike montessori.....	38
Pripravljeno kolje	39
Vloga vzgojitelja	39
Izbira materialov	40

Sodelovanje s starši	41
2.5.3 Pedagogika montessori v Sloveniji	42
Angelin Vrtec in sodelovanje s starši v Angelinem vrtcu	43
3. EMPIRIČNI DEL	45
3.1 OPREDELITEV PROBLEMA	45
3.2 CILJI RAZISKAVE	46
3.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	46
3.4 RAZISKOVALNA METODA	46
3.5 REZULTATI ANALIZE IN UTEMELJENA TEORIJA – STROKOVNO OSEBJE....	49
3.5.1 Uspešnost sodelovanja	49
3.5.2 Oblike sodelovanja.....	55
3.5.3 Ovire.....	58
3.5.4 Pričakovanja	60
3.5.5 Odprte možnosti sodelovanja	61
3.6 REZULTATI ANALIZE IN UTEMELJENA TEORIJA – STARŠI.....	62
3.6.1 Uspešnost sodelovanja	62
3.6.2 Oblike sodelovanja.....	67
3.6.3 Ovire.....	69
3.6.4 Pričakovanja	71
3.6.5 Odprte možnosti sodelovanja	72
3.7 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	74
4. ZAKLJUČEK.....	80
5. LITERATURA	82
6. PRILOGE	87
6.1 PRILOGA 1: OKVIRNA VPRAŠANJA.....	87
6.2 PRILOGA 2: PRIKAZ KODIRANJA INTERVJUJA ZA INTERVJUVANCE STARŠI 1	88

KAZALO TABEL

Tabela 1: Kategorija: USPEŠNOST SODELOVANJA – strokovno osebje	49
Tabela 2: Kategorija: OBLIKE SODELOVANJA – strokovno osebje	55
Tabela 3: Kategorija: OVIRE – strokovno osebje	58
Tabela 4: Kategorija: PRIČAKOVANJA – strokovno osebje	60
Tabela 5: Kategorija: ODPRTE MOŽNOSTI SODELOVANJA – strokovno osebje.....	61
Tabela 6: Kategorija: USPEŠNOST SODELOVANJA – starši	62
Tabela 7: Kategorija: OBLIKE SODELOVANJA – starši	67
Tabela 8: Kategorija: OVIRE – starši	69
Tabela 9: Kategorija: PRIČAKOVANJA – starši.....	71
Tabela 10: Kategorija: ODPRTE MOŽNOSTI SODELOVANJA – starši	72

1. UVOD

»Prvi jok, prvi nasmeh, prva beseda, prva igrača, prva buška in praska ob prvih korakih. In prvi zakaj in prvi molk na prvo vprašanje. In prva lužica v kahlici in prvi strah. In je še dosti prvega, ki vznemiri, bega, plaši in spravlja odraslega v nemoč in iskanje krivcev za prve neuspehe. Toliko je vsega, kar se mora otrok naučiti v prvih letih svojega življenja.« (Lavš, 1985, str. 6)

Ob bežnem pogovoru z različnimi vzgojiteljicami o sodelovanju s starši v vrtcu sem naletela na zanimive odzive: »Vzgojitelji smo staršem preširoko odprli vrata vrtcev in šol! Na fakulteti nas niso naučili, kako naj bi potekale govorilne ure. Ne vem zakaj starši ne dojamejo, da delamo za dobro otroka. Nekateri starši so res nezainteresirani za sodelovanje z vrtcem. Kakšno zaupanje, ko pa se moram vsak dan zagovarjati pred starši!« itd. Ali smo bodoči učitelji, vzgojitelji, socialni pedagogi pripravljeni na delo s starši?

V *Kurikulumu za vrtce* (2011, str. 24) je zapisano, da je »sodelovanje med vrtcem in starši pomemben vidik kakovosti predšolske vzgoje, saj prav to sodelovanje veliko prispeva k ustreznemu dopolnjevanju družinske in institucionalne vzgoje.« Janež (1998) nadaljuje, da je družina sicer sistem s svojevrstno notranjo dinamiko, vendar je tudi tesno povezana s širšim socialnim okoljem. Zato je prepletanje vrtca in družine za normalen osebnostni razvoj otroka zelo pomembno. Kljub zavedanju pomembnosti sodelovanja staršev in vrtca, pa velikokrat naletimo na različne dileme: kako ohranjati avtoriteto vrtca, a biti hkrati odprti za predloge in mnenja staršev, koliko lahko starši vplivajo na delovanje vrtca, kako vzgojitelj staršem pove, da ima njihov otrok težave v skupini in podobno. To so izzivi, ki se vsakodnevno pojavljajo tako v družinah, kakor tudi med (strokovnim) osebjem vrtca.

V teoretičnem delu sem zajela različna izhodišča in jih skušala povezati s temo sodelovanja vrtca s starši. Najprej sem se dotaknila teme družine in vrtca v življenju otroka. To mi je služilo kot temelj za spoznavanje pomembnosti sodelovanja. V nadaljevanju sem predstavila pomen in značilnosti sodelovanja, potek sodelovanja v času uvajanja otroka v vrtec, se osredotočila na potrebe otrok, staršev in vzgojiteljev ter pregledala ovire, ki omejujejo dobro sodelovanje. V nadaljevanju sem opisala načela, metode in oblike sodelovanja. Pomembni področji sta seveda tudi dober odnos in uspešna komunikacija, zato sem v nadaljevanju nekaj

besed namenila tudi temu. Glede na to, da predstavljam primer Angelinega vrtca, ki deluje po principih pedagogike montessori, sem na koncu orisala še ozadje ustanoviteljice te pedagogike, Marie Montessori, in se osredotočila na področje sodelovanja s starši otrok, ki obiskujejo vrtce montessori.

V empiričnem delu sem uporabila kvalitativno metodo raziskovanja, da bi tako dobila dodaten in bolj poglobljen pogled na področje sodelovanja v Angelinem vrtcu. Podatke sem pridobila preko pogovorov s starši treh družin in dvema vzgojiteljicama ter ravnateljico.

2. TEORETIČNI DEL

2.1 Vpetost otroka med družino in vrtec

Otrok je človeški potomec, deklica ali deček, v prvih letih življenja. V okviru diplomske naloge bom uporabljala pojem predšolski otrok v njegovem širšem pomenu. Nanaša se na otroke od rojstva do vstopa v šolo (Batistič Zorec, 2003).

S področjem otroštva in razvojem otrok se je ukvarjalo več raziskovalcev, nastalo je veliko teorij (npr. Piagetova kognitivno-razvojna teorija, psihoanalitične teorije, humanistična teoretska smer itd.). Eden izmed modelov, ki nazorno prikazuje vzajemno vplivanje različnih dejavnikov, med njimi tudi družine in vrtca, je ekološki model U. Bronfenbrennerja. Tudi Ferjančič in Marjanovič Umek (1992, str. 9) opisujeta model kot »eno najširših strategij, ki vključuje vse najpomembnejše dejavnike otrokovega razvoja in učenja«. Vonta (2009) ravno tako poudarja, da je k potrebi po sodelovanju med institucijo in družino pripomogel Bronfenbrennerjev model, kjer se prepletajo različna polja, v katerih otrok živi in vplivajo na njegov razvoj. Avtorica (prav tam) nadaljuje, da je njegova teorija močno vplivala na predšolske programe z vidika interakcije med vzgojitelji in družinami.

Bronfenbrennerjev ekološki model opredeljuje štiri sisteme, ki se prepletajo skozi otrokov razvoj. Znotraj mikrosistema so opredeljeni odnosi med otrokom in bližnjim okoljem (družina, vrstniki, vrtec itd.). Mezosistem je nekakšen mrežni sistem, ki vključuje odnose, povezave med vsebinami mikrosistema, v katerih je otrok aktivno udeležen (npr. povezava med družino in vrtcem itd.). Eksosistem se nanaša na socialne vzorce, ki vplivajo na otroka, vendar ne gre za neposredni vpliv. Makrosistem pa vključuje vedenje, kulturo, ideologijo, ki je prisotna v določeni družbi (Ferjančič in Marjanovič Umek 1992).

Otrok je kot središče sistema razpet med različne dejavnike in njihove vplive. Osredotočila se bom le na trikotnik otrok – starši – vrtec. Otrok se rodi v družino, ki mu nudi zatočišče in varnost, a je hitro vpet tudi v okolje, kjer igra ključno vlogo vrtec, v katerem otrok preživi pomemben del svojega predšolskega obdobja. Lepičnik Vodopivec (1996) pravi, da že način življenja narekuje, da ob družinski vzgoji relativno zgodaj nastopi še institucionalna vzgoja. Nadalje poudarja prisotnost otroka in dva pomembna dejavnika, ki vplivata na otrokov razvoj, to sta družina in vrtec. Omenja, da so tako prisotni »otrok z razvojnimi potrebami, s

socialnimi veščinami in svojimi posebnostmi, družina oz. starši, kot pomembni drugi v otrokovem življenju in kot poznavalci vloge, ki jo ima družina kot skupnost ter vrtec, kot okolje, ki omogoča zadovoljevanje otrokovih razvojnih potreb, ki deluje po načelih strokovnosti in empatičnosti.« (Lepičnik Vodopivec, 1996, str. 15). Tudi Valentinčič (1981) podobno opredeljuje, da se otrok oblikuje predvsem ob povezavi družine, vrtca (pozneje šole) in širšega družbenega okolja, v okviru tega pa preko dejavnosti, ob vplivih in doživetjih, ki izhajajo iz interakcije med navedenimi dejavniki ter otrokom.

2.1.1 Pomen družine in družinske vzgoje

Družina ima velik pomen za človeštvo, saj je družinsko življenje pomembno in tudi nujno za obstoj. Družina je tako nekakšna miniatura družba. »Ima svojo sestavo, svoja socialna pravila in notranja razmerja moči, zanjo je pomemben ekonomski vidik, ima svoj jezik, obrede in zgodovino, ki jo delijo vsi člani te skupine in ti prenašajo njena sporočila v starih, ustaljenih vzorcih v nove okoliščine« (Tomori, 1994, str. 10).

Žerovnik (1996) navaja, da je družina kot vzgojna celica najmanjša življenjska skupnost in izhodišče življenjske vrednostne usmerjenosti. Pripada ji vsakdo, saj vsak izhaja iz družinske skupnosti, v njej pa ponovno zaživi tisti, ki jo je ustvaril. Avtorica (prav tam) nadaljuje, da je družinsko bivanje prostor, ki omogoča življenje in razvoj posameznika v najbolj naravni obliki, z največjim medsebojnim darovanjem, je predajanje rodbinskih danosti, življenjskih modelov, je ohranjanje individualnosti in človekove enkratnosti.

Lepičnik Vodopivec (1996, str. 2) navaja, da je »družina osnova in okvir otrokovih izkušenj, rasti, zadovoljitev in razočaranj«. Nadaljuje (prav tam), da gre za potek primarne socializacije, ki poteka tudi pod vplivom širšega okolja, ki prihaja v družino preko njenih članov. Družina nudi otroku varnost in ljubezen, ki ga spremlja vse življenje in je tudi most med otrokom in družbo. Ščiti ga pred družbenim okoljem in ga hkrati pripravlja na življenje v njej.

Družina je kot najpomembnejša celica družbe zadolžena za uresničevanje številnih nalog. Janež (1998, str. 319) opisuje dinamično nalogo, ki »opravlja z zagotavljanjem intenzivnih in dalj časa trajajočih čustvenih odnosov med člani družine«. Kulturna naloga družine se kaže v

posredovanju besednega in pojmovnega zaklada otroku. Socializirajoča naloga družine pa pomeni seznanjenje otroka z osnovnimi socialnimi vlogami, vrednotami, normami itd. To mu omogoča osnovno orientacijo, ki je pogoj za uspešnost v njegovih nadaljnjih socialnih odnosih. Navaja tudi vzgojno nalogo družine, ki se odraža v skrbi za razvoj otroka (prav tam).

Na vzgojno nalogo družine opozarja tudi Pšunder (1998), saj meni, da se v družini začne proces vzgoje (prvi socialni vtisi, pridobivajo se prve življenjske izkušnje, oblikujejo se moralne norme, vrednote, aktivnosti in znanja). V nadaljevanju pravi, da je vzgoja v družini zapleten in dolgotrajen proces, a obenem poseben medčloveški odnos sprejemanja in dajanja. Učinkovitosti vzgojnega delovanja v družini pa je odvisna tudi od skladnosti družinskih odnosov, vrste družine, položaja otroka v družini, psihosocialne in moralne zrelosti staršev, urejenih ekonomskih odnosov, pedagoškega čuta staršev, kulture vzgajanja (Pšunder, 1998). Intihar in Kepec (2002) ob tem še opozarjata na nezamenljivost družinske vzgoje v razvoju otroka. Čustveni odnosi, ki temeljijo na ljubezni in pripadnosti med starši in otroki, razvijanje medsebojnega zaupanja in individualen pristop k otrokovi osebnosti so pomembni dejavniki družinske vzgoje (prav tam). Tudi Žerovnik (1996, str. 49) potrjuje, da »družina s svojo vzgojno naravnostjo najodločilneje poseže v razvoj otrokove osebnosti in jo usmerja.« Kasneje sprejema otrok tudi vplive iz širšega družbenega okolja (vrtci, šole itd.).

Kljub nazornim definicijam družine in zavedanju njenega poslanstva pa se moramo soočiti z vpetostjo družine v družbo in posledično z njenim spreminjanjem. Tako uporabljamo pojem sodobna družina, ki je včasih korak v stran od prej napisanih besed. Družina je danes postavljena pred najrazličnejše probleme in številne izzive, kar vpliva na družinsko življenje in se kaže v novih funkcijah ali pa v spreminjanju že obstoječih. Pšunder (1998) opredeljuje sodobno družino, v kateri se zmanjšuje število otrok, zožujejo socialni odnosi in zmanjšuje obseg socializacijskega in vzgojnega delovanja, spreminja se stil družinskega življenja ter se zmanjšuje možnosti za družbeno življenje in prosti čas, ki poteka zunaj družinskega kroga. To se lahko odraža kot kriza družine in družinske vzgoje, nastajajo medsebojne napetosti, socialni in psihološki konflikti (prav tam). Tudi Lepičnik Vodopivec (1996) opozarja, da se procesi industrializacije, urbanizacije in migracije odražajo v notranji dinamiki družine. Družina se po eni strani od okolja odmika, zapira in ne išče stikov, po drugi pa postaja čedalje bolj odvisna od njega. Žerovnik (1996) tako opozarja na zahteve družbe, ki od sodobne družine pričakuje čim večjo izobrazbo staršev in otrok, usposobljeno delovno silo,

enakovredno partnerstvo moža in žene, demokratično vzgojo, socialno varnost, razvoj otrok v avtonomne osebnosti idr.

Ob prepletenosti teh procesov pa je družina v njihovem reševanju velikokrat nemočna in, kot je dejala Bezenškova (2000, str. 127), »otroka ne zmore več (povsem) pripraviti na vse njegove družbene vloge, ki jih bo v življenju moral uresničevati, ampak le na nekatere izmed njih. Zaradi tega je vse močnejši vpliv drugih družbenih dejavnikov socializacije v nenehno spreminjajoči se slovenski družbi. Vrtec tukaj opravlja nedvomno tako odgovorno kot tudi bogato in nenadomestljivo delo.«

2.1.2 Vloga vrtca v življenju otroka in družine

Starši se s končanjem porodniškega dopusta in vračanjem na delovna mesta soočajo z vprašanjem, kje bo otrok preživel čas njihove odsotnosti. Večina se jih odloči za vključitev otroka v vrtec. Otrok, ki je poznal le svoje primarno okolje, družino, ostalo sorodstvo in prijatelje, je zdaj primoran spoznati širše okolje, vrtec.

Bahovec in Kodelja (1996) razloge za zanimanje za predšolsko vzgojo vidita predvsem v povečevanju števila zaposlenih mater z malimi otroki ter izboljšanju osnovnega zdravstvenega stanja otrok in večji skrbi za njihov socialni in intelektualni razvoj. Batistič Zorec (2003) poleg navedenih vzrokov vključuje še spremembe, kot sta ločitev sveta dela in družinskega življenja ter naraščajoča industrializacija. Antič, Trnavčevič in Jerman (2011, str. 11), ki so v svoji raziskavi ugotavljali zadovoljstvo staršev z izbranim vrtcem, so zapisali, da so »vrtci v Sloveniji že nekaj časa na trgu, saj so neobvezni, čeprav uresničujejo in izvajajo potrebno družbeno funkcijo, in sicer vzgojno-izobraževalno delo s predšolskimi otroki in tudi varstvo otrok«. V Sloveniji so poleg javnih vrtcev prisotni tudi zasebni, ki delujejo po posebnih vrednostnih sistemih (npr. katoliški veri) ali delujejo po drugačnih pedagoških konceptih (npr. waldorfski ali montessori vrtci in šole). Moje diplomsko delo vključuje raziskovanje področja sodelovanja staršev z Angelinim vrtcem, ki deluje po pedagogiki montessori. Značilnosti tega bom predstavila v posebnem poglavju

Vrtci so s svojim nastajanjem, dopolnjevanjem in razvijanjem izpolnjevali različne cilje in naloge, ki so prinesli dobro otrokom, družinam in širši družbi. Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) poudarjata, da vrtci skrbijo za uresničevanje temeljnih otrokovih pravic. Lepičnik Vodopivec (1996, str. 42) navaja Woodheada (1979), ki govori v vrtcu kot o »vzgojno - izobraževalni instituciji, katere osnovna naloga je, da otrokom omogoči čim boljše, s pozitivnimi vplivi napolnjeno okolje, ki jih bo, ne glede na družinske okoliščine, spodbujala, da bodo s pomočjo različni aktivnosti v največji možni meri razvijala vse svoje potenciale«. Ferjančič in Marjanovič Umek (1992, str. 7) navajata globalni cilj predšolske vzgoje, ki »zagotavlja pogoje za otrokov skladni razvoj, spodbujanje razvoja, socializacije otroka ter potrebno ravnotežje med otrokovimi razvojnimi potrebami, specifičnostjo razvojnega obdobja in strukturiranostjo oz. sistematičnimi vplivi iz okolja«. Tudi Jensen in Jensen (2011) poudarjata pomembnost prizadevanja vrtcev za razvoj in izobraževanje otrok ter navajata, da je najpomembnejši vidik dela v vrtcu vzgoja in socializacijsko sobivanje s skupinami enako starih otrok.

Valentinčič (1981) vidi vrtec in delo strokovnega osebja tudi kot strokovno pomoč pri vzgoji otroka, ker naj bi bila vzgoja ena izmed zahtevnih dejavnosti. Naloge vrtcev vidi (prav tam) kot svetovanje staršem, pomoč pri reševanju vzgojnih vprašanj ter načrtno usposabljanje za vzgojno delo. Starši naj bi tako na otroka vplivali pozitivno ob pomoči vzgojitelja oz. svetovalne službe. Od nje bi dobili tisto oporo, ki jo potrebujejo za reševanje vsakodnevnih težav, vzgojnih dilem in pomislekov. Ravno to pa nas spodbuja k zavedanju o pomembnosti obojestranskega sodelovanja in partnerskih odnosov med starši in vzgojitelji, saj bi moral vrtec rasti iz družinskega življenja

Vzgojitelj

Ob govoru o vrtcih in njihovem vplivu na otrokov razvoj pa ne moremo mimo vzgojiteljev, ki so bistveni deli te verige, saj ravno oni pomembno vstopajo v polje otroka in družine. »Slovenski termin vzgojitelj predšolskih otrok se nanaša na osebo, ki vodi oddelek otrok v vrtcu in ima za to delo ustrezno formalno izobrazbo« (Batistič Zorec, 2003, str. 20). Pogosto pa je ravno področje sodelovanja s starši tisto, za katerega vzgojitelji ob ustrezni izobrazbi niso strokovno podkovani. Intihar in Kepec (2002) omenjata pomanjkljivo usposobljenost in pomanjkanje veščin bodočega strokovnega kadra. Ravno tako tudi Lepičnik Vodopivec (1996) zagovarja tezo, da sodi delo z družino, s starši med zelo zahtevne naloge. Od vzgojiteljev terja veliko pedagoškega znanja in občutljivosti. Vsak vzgojitelj mora pri delu s

starši upoštevati principe dela z odraslimi ter jih ustrezno prilagajati konkretni situaciji in specifičnem pogojem. Tudi Jensen in Jensen (2011) sta mnenja, da tekom pedagoškega izobraževanja pridobimo veliko znanj o otrocih in njihovem razvoju, ne pridobimo pa izkušenj, kako se odzivati v trenutkih, ko bomo morali staršem sporočiti zanje težke novice. Intihar in Kepec (2002) rešitev vidita v dodatnih izobraževanjih za kakovostno sodelovanje s starši. »Nova znanja in veščine, ki jih pridobijo na takšnih izpopolnjevanjih, in potrditve za vse tisto, kar že dobro delajo, jih spodbujajo, da vzpostavljajo s starši, ob upoštevanju njihovih prizadevanj in pobud, bolj odprt dialog« (Intihar in Kepec, 2002, str. 34).

Ko se vzgojitelj tako sreča z zahtevno nalogo pa starši po drugi strani pričakujejo od vzgojitelja popolnega, nezmotljivega človeka, s čim več pozitivnimi lastnostmi. Pirnat (1994) opozarja, da s tem zanikamo vzgojiteljevo človečnost, zato prihaja do razkoraka med stvarnostjo in ideali. Zavedati se moramo, da vzgojitelj ni ideal, je pa pri njegovem delu pomembna zrela osebnost. Jensen in Jensen (2011) trdita, da je vzgojitelj pravi profesionalec, ko je sposoben pri delu uporabljati tako strokovne kot osebne vire in kompetence. Kompetence predvsem na treh področjih: pri navezovanju odnosov, dajanju smernic in refleksiji. Ravno tako poudarjata, da mora sposoben vzgojitelj presoјati dogajanje tukaj in zdaj, kar pomeni, da mora presoјanje temelјiti na teoretičnem uvidu in izkušnjah ter se razvijati na refleksiji o lastnem praktičnem delu (prav tam).

Strojin (1992) pa opozarja še na en pomemben vidik. Ko se namreč dekleta (ponavadi so v vrtcih prisotne vzgojiteljice) odloča za vzgojiteljski poklic, je njena odločitev prežeta z materinskim motivom, ljubečo naklonjenostjo otrokom, pogosto pa z malo izkušnjami resničnih sposobnosti za delo z otroki, ki zahteva vsaj še dobre živce, sposobnost hitre in učinkovite organizacije, smisel za skupinsko delo idr.. Za marsikoga tako pride spoznanje, da je poklic zgrešil, šele v službi, ko so menjave poklica močno ovirane. Vzgojiteljica obremenjena z občutki neustreznosti in krivde pa ne more dobro komunicirati z otroki in starši.

Ravnatelj in svetovalni delavec

Četudi je vzgojitelj tisti, ki največ neposredno dela z otrokom in starši, pa v okviru vrtca vsekakor ne smemo zanemariti vloge ravnatelja in svetovalnega delavca.

Strojin (1992, str. 34) navaja, da je »mesto ravnatelja pravzaprav tisto ključno mesto, kjer se križajo zahteve političnega sistema, zahteve stroke, zahteve udeležencev in zahteve porabnikov.« Ravnatelj oblikuje vzdušje med otroki, vzgojitelji in starši s svojimi stališči, ki jih zastopa in vplivom lastne osebnosti (prav tam). Intihar in Kepec (2002) poudarjata, da je pomembno, da ravnatelj ne zagotavlja sodelovanja le na osnovi zakonskih podlag, temveč teži k raznovrstnosti oblik sodelovanja. Ravno tako mora skrbeti za kakovostno socialno klimo, saj se bo dobro počutje strokovnega osebja prenašalo tudi na otroke in starše. Skrbeti in vzpodbujati mora tudi kvalitetno načrtovanje, izvajanje, analiziranje in vrednotenje vseh oblik sodelovanja.

Pri realiziranju vseh teh dejavnosti pa so mu v pomoč svetovalni delavci. Intihar in Kepec (2002) nadaljujeta, da so svetovalni delavci tudi vzgojiteljevi najožji sodelavci. Ko obravnavajo določeno tematiko, ki je povezana z njihovim področjem dela, se fleksibilno vključujejo v strokovne time. Skupaj načrtujejo, izvajajo, spremljajo in analizirajo roditeljske sestanke, govorilne ure in druge neformalne oblike sodelovanja. Čačinovič Vogrinčič (2008) opisuje svetovalno delo s starši in družinami kot pomoč vzgojiteljem in vodstvu vrtca pri razvijanju oblik kvalitetnega sodelovanja med vrtcem in starši, pomoč staršem pri njihovem vključevanju v vzgojno-izobraževalno delo v oddelku, pomoč staršem pri razumevanju in spodbujanju otrokovega razvoja in učenja v predšolskem obdobju. Svetovalno delo ravno tako nudi usmeritve pri individualnih pogovorih s starši in pri opravljanju starševske vloge ter pomoč staršem, ko je zaradi njihovih različnih osebnostnih, socialnih, zdravstvenih ali materialno-ekonomskih stisk ogrožen otrokov normalen razvoj.

2.2 Pomen sodelovanja vrtca s starši

Sodelovati pomeni biti dejavno povezan zaradi skupne dejavnosti, skupaj z drugimi biti udeležen pri kakem delu ali spremljati kako dogajanje z mislimi, dejanji (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1997). Sodelovanje vrtca (vzgojiteljev) in družin (staršev) bi lahko umestili v to definicijo. Skupaj so vključeni v različne dejavnosti, spremljajo dogajanje in so povezani

v eno skupnost. Kljub zavedanju enotnosti pa sodelovanje med starši in vzgojitelji ni enostaven proces. Temeljiti mora na obojestranski pripravljenosti. Zato najprej postavimo vprašanje: Zakaj sodelovanje družine in vrtca?

Lepičnik Vodopivec (1996, str. 47) odgovarja, da je sodelovanje vrtca in staršev potrebno, saj »otrok z vstopom v vrtec prvič prehaja iz znanega socialnega okolja (družine) v neznano socialno okolje. Otrok je v teh okoljih pod vplivom različnih dejavnikov, zato si je potrebno prizadevati, da se ti dejavniki med seboj čim bolj približajo«. Pirnat (1994) tako poudarja, da si morajo starši in vrtec zastaviti skupen cilj, torej omogočiti optimalno vzgojo in razvoj otroka ter srečno in zdravo otroštvo. Tudi Valentinčič (1981) poudarja sodelovanje, ki temelji na skupnih ciljeh in nalogah vzgoje. Te naloge naj bi bile vsestransko oblikovanje otrokove osebnosti, njegovo uspešno napredovanje v vsem življenju, zagotavljanje zdravega in skladnega telesnega, duševnega in socialnega razvoja ter učinkovita priprava otroka na življenje in delo (Valentinčič, 1981). Jensen in Jensen (2011) pa pravita, da že samo dejstvo, da so starši pomembne osebe v otrokovem življenju, navaja na potrebnost angažmaja, zanimanja in skrbi. S pojmom sodelovanje tako avtorici označujeta vzajemni proces, v katerega so tako starši kot vzgojitelji po pogovoru in skupnih dogovorih pripravljeni prilagoditi svoje vedenje in ravnanje v otrokovo korist (prav tam). Pirnat (1994) tako nadaljuje, da starši niso le uporabniki uslug vrtcev, ampak oblikovalci in sodelavci pri vzgojnem procesu.

»Sodelovanje pomaga staršem graditi znanje o njihovem otroku, spodbuja pozitivne navade in vedenje tekom učenja otrok in nudi podporo staršem« (Starting strong: Early Childhood Education and Care, 2001, str. 117). Tudi Prodanović (1981) je mnenja, da more biti sodelovanje s starši takšno, da ga vzgojitelj nenehno bogati z znanjem o njihovih otrocih. Jensen in Jensen (2011) se strinjata in pravita, da imajo vzgojitelji veliko strokovnega znanja o vedenju otrok, ravno tako pa z njimi preživijo večji del dneva. Na drugi strani tudi starši veliko vedo o svojem otroku. Imajo svoje vrednote, ki jih posredujejo svojim otrokom. Otrok živi v obeh perspektivah, zato je pomembno, da si starši in vzgojitelji izmenjujejo svoje poglede. Lepičnik Vodopivec (1996) pri tem opozarja, da otrok ni sposoben razlikovati med različnimi pričakovanji družine in vrtca, zato naj bosta družinska vzgoja in programi v vrtcu čim bolj skladni. Mooney idr. (2003, str. 22 in 23 po Zemljarič, 2009) pravi, da so starši pomembni sodelavci vzgojiteljem, saj pomagajo pri razumevanju in znanju o otroku, pri podpiranju otrokovih izkušenj ter tako pomagajo strokovnim delavcem prepoznati otrokove

potrebe. Prodanović (1981) še pravi, da cilje in naloge vzgoje določa družba, družina pa je eden izmed dejavnikov, ki sodelujejo pri uresničevanju, tako staršev v skrbi za otroke in pri njihovi vzgoji ne moremo prepustiti samim sebi.

2.2.1 Značilnosti vključevanja družin v vrtec

Vključevanje družin v vrtec ima določene značilnosti, ki jih je potrebno upoštevati za kakovostnejše povezovanje in delo. Vonta (1998, str. 112) opredeljuje pet značilnosti:

- gre za dvosmeren proces, kar pomeni, da sta njegova kakovost in obseg odvisna tako od družin kot od vrtca. Proces, v katerega vstopamo, se gradi postopno in nepretrgano, zato se tudi stalno spreminja. To pa tako od staršev kot od vzgojiteljev zahteva izjemno prilagodljivost in pripravljenost na spremembe;
- sodelovanje naj bo integrirano, torej naj združuje starše in druge družinske člane v življenje vrtca. Sodelovanje bo tem bolj uspešno, čim bolj bo vpleteno v celoten kontekst življenja vrtca. Vključevanje staršev je sestavni del vsakodnevnega življenja;
- vključevanje družin v vrtec je individualizirana dejavnost. Vsaka družina je drugačna, zato ni tako univerzalnih oblik sodelovanja z družinami, ki bi lahko bile ustrezne za vse. Starši naj bi imeli možnosti izbire načinov, s katerimi bodo sodelovali z vrtcem. Ta značilnost hkrati terja od vzgojiteljev, da staršem nudijo širok izbor različnih načinov vključevanja;
- poteka na različnih stopnjah v smeri vse večje participacije staršev oziroma njihovih družin. Starši se vključujejo v življenje vrtca na zelo različnih nivojih. Za ilustracijo teh nivojev v nadaljevanju prikazujemo 5 stopenj participacije družin izpeljane iz Epsteinove tipologije vključevanja staršev (Epstein, 1986, 1991, 1995 po Vonta, 1998, str. 112). Te so:
  1. stopnja: starši za vrtec ali skupine priskrbijo različen material ali določeno uslugo. Na tej stopnji gre za občasno dejavnost, včasih tudi enkratno;
  2. stopnja: starši so povabljeni, da predstavijo različne sposobnosti, interese, znanje, hobije in talente. Tudi v tem primeru gre za občasne dejavnosti;
  3. stopnja: starši postanejo prostovoljni in bolj ali manj redni pomočniki vzgojiteljev. Skupaj naredijo plan vključevanja. Vrtec v tem primeru poskrbi tudi za to, da so starši primerno informirani o tem, kakšna bo njihova vloga in odgovornost v oddelku;

4. stopnja: starši aktivno sodelujejo pri oblikovanju in sprejemanju odločitev, zato je njihova vloga pri nastajanju in določitvi politike izjemno pomembna. Sveti staršev oblikujejo pomembna priporočila za vodstvo vrtca;
5. stopnja: starši so aktivno vključeni v proces zagovarjanja in zagotavljanja odločitev in akcij, ki koristijo vrtcu oziroma lokalni skupnosti v celoti.

Vonta (1998) pri tem še opozarja, da za kvalitetno vključevanje staršev v življenje vrtca ni potrebno, da si te stopnje sledijo po vrstnem redu ali da bi ista družina sodelovala na vseh stopnjah. Pomembno pa je, da vzgojitelj staršem v procesu participacije stoji ob strani in podpira zainteresirane starše, manj samozavestnim staršem pa nudi oporo in možnost medsebojnega učenja.

Hohmann in Weikart (2005) navajata še nekatere druge značilnosti vključevanja družin. Naštevata strategije, ki podpirajo vključevanje družin in odraslim pomagajo olajšati prehod otrokom v vrtec. Starši naj bi spoznavali sebe, svoje korenine, prepričanja in nazore družine. Tudi vzgojitelji se morajo seznanjati s posebnimi stili in tradicijami otrok in družin. To lahko dosežejo z opazovanjem otrok, obiski na domu ter s sodelovanjem s skupnostjo. Pri vključevanju družin je pomembno tudi ustvarjanje pozitivnih odnosov z drugimi (sprejemati drugega, ceniti razlike, jasno in odkrito komunicirati). Vzgojitelj naj pričakuje odličnost vsakega otroka in verjame v sposobnost posameznika ter se izogiba označevanju otrok in družin. Hohmann in Weikart (2005) v tem sklopu opisujeta še naslednjo pomembno prvino pri vključevanju družin, tj. vzpostavljanje spodbudnega ozračja. Ta zajema delitev vodenja s starši (učiti se od staršev, sodelovati pod njihovimi pogoji, ravnati po starših), osredotočenje na sposobnosti družine (ugotoviti družinske interese, gledati na položaj iz perspektive staršev) in oblikovanje pristnih odnosov s starši (pokazati zanimanje za starše, odzivati se na njihove interese, jih skrbno in spoštljivo poslušati, dati natančno povratno informacijo).

2.2.2 Potrebe otrok, staršev in vzgojiteljev v vrtcu

Vsakodnevno delo in življenje v vrtcu nas opozarja, da ima vsak vpleten član, od otrok, vzgojiteljev do staršev, svoje poglede in predvsem določene potrebe, ki jih želi izraziti in izpolniti. Glogovec (1993) pravi, da pedagoški proces, ki omogoča zadovoljevanje potreb tako otrok, staršev kot vzgojiteljev, vodi v bogastvo odnosov. »Taki odnosi omogočajo razvoj

ustvarjalnosti otrok, ustvarjalne predloge in prispevke k vzgoji v vrtcu s strani staršev ter ustvarjalno profesionalno življenje vzgojiteljev« (Glogovec, 1993, str. 101).

V pedagoškem procesu sodelujejo starši, ki se razlikujejo v izražanju potreb, vzgojitelj pa se seveda nanje različno odzove. Bezenšek (2000) pravi, da je izražanje in zadovoljevanje potreb in pričakovanj odvisno od delovanja vrtca kot tudi od kompleksnosti različnih značilnosti vseh vpletenih. Vrtec se ne bi mogel ukloniti željam staršev, če bi bile te v nasprotju s strokovnimi spoznanji in bi ogrožale otrokov razvoj. Pirnat (1994) pravi, da si starši želijo razumevajočega vzgojitelja, ki bo sprejel njihovega otroka in priznanje, da so dobri starši. Janež (1998) pa dodaja, da staršem veliko pomeni, če si je vzgojitelj pripravljen vzeti čas zanje in jim prisluhniti o bojznih in željah v zvezi z otrokom.

Tudi vzgojitelji težijo k temu, da so njihove potrebe zadovoljene. Pirnat (1994) navaja, da si vzgojitelj želi sprejemanje in spoštovanje s strani otrok in staršev. Janež (1998) dodaja, da vzgojiteljem zaupanje staršev veliko pomeni, ter da se na podlagi pozitivnih povratnih informacij, ki jih od njih dobijo, krepi njihova samozavest.

Glogovec (1993) navaja potrebe, ki naj bi jih otrok, starši in vzgojitelji zadovoljili. Te so: potreba po varnosti, občutek pripadnosti družini in socialni skupini, prilagodljivost ali »učenje« s svetom, takim kot je, izražanje samega sebe in svoboda pri izražanju, doseganje uspehov, potreba po zavestnem načrtovanju dejavnosti, potreba po razumevanju in znanju, sprejemanju in izražanju ter po komunikaciji in potreba po spoznavanju univerzalnosti ter ustvarjalnosti.

Potrebe otrok, staršev ali vzgojiteljev pa niso vedno uslišane. Lepičnik Vodopivec (1996) pravi, da zavračanje potreb pri starših in vzgojiteljih povzroča nelagodje, nezadovoljstvo in pomanjkanje pogojev za doseganje kvalitetnih medsebojnih odnosov in zadovoljujoče komunikacije. Enako dodaja tudi Glogovec (1993), ki pravi, da se nezadovoljenim potrebam upre tudi otrok (npr. z agresijo, anksioznostjo).

2.2.3 Ovire pri sodelovanju

Sodelovanje pa ne teče vedno po skupnih tirnicah. Starši se včasih težko vključijo v sodelovanje ali pa je samo sodelovanje ovirano, zaradi različnih stališč, želj, interesov, potreb in pričakovanj staršev in vzgojiteljev. Intihar in Kepec (2002) navajata ovire, ki motijo sodelovanje. Sicer govorita o sodelovanju med starši in šolo, vendar lahko nekatere prepoznamo tudi kot ovire sodelovanja med vrtcem in družino:

- prva ovira je vzgojiteljev odnos do staršev. Avtorici navajata štiri temeljne spretnosti, ki so pomembne za navezovanje, razvijanje in ohranjanje medosebnih odnosov. Kakovosten odnos naj bi temeljil na medsebojnem poznavanju in zaupanju, dobrem komuniciranju, medsebojnem sprejemanju in konstruktivnem reševanju konfliktov;
- druga ovira so stališča, prepričanja in subjektivna mnenja staršev in vzgojiteljev, ki jih je težko preseči, dokler jih ne ozavestijo in se ne odločijo za spremembe;
- med ovire lahko uvrstimo tudi obremenjenost staršev s službo, z dodatnim zaslužkom ali z brezposelnostjo. Tudi stiske in težave otrok so pogosto povezane s problemi staršev. Zato je pomembno, da vzgojitelj opozori starše, da posvetijo svoj čas otrokom, jim prisluhnejo, ga poslušajo in slišijo;
- ovira so tudi ambiciozni starši, ki skušajo na vse načine sodelovati v delovanju vrtca. To ima lahko negativne posledice na druge starše, vzgojitelje in otroke, če se zaradi svojih interesov vključujejo v delo skupine;
- naslednja ovira predstavlja nezaupanje v vrtec, še posebno staršev manj uspešnih otrok, kar lahko privede do sporov med starši in vzgojitelji. Starši so tudi manj motivirani za sodelovanje z vzgojiteljem;
- ovire v odnosih predstavlja tudi ne sprejemanje pobud, ki jih podajajo starši. Motivacija za sodelovanje se povečuje, če so predlogi staršev slišani, sprejeti in upoštevani pri delu v vrtcu. Ravno tako pa motivacija za sodelovanje upade, če starši nimajo možnosti izraziti svojih mnenj.

Tudi drugi avtorji v svojih delih navajajo nekatere ovire pri sodelovanju. Pšunder (1998) pravi, da ni dobro, če vzgojitelj prepričuje starše, kako reševati določen problem. To starše odvrne od sodelovanja. Koristno je, če vzgojitelj izhaja iz problema in o njem govori iskreno, odkrito in z razumevanjem. Pšunder (1998) še navaja ovire pri izobraževanjih oz. predavanjih za starše o določeni vzgojni temi. Starši so takrat največkrat pasivni poslušalci teme, ki mogoče ni v njihovem interesu. Vsiljevanje določenih vsebin lahko povzroči nezaupanje

staršev v svoje sposobnosti in povečuje občutek, da jih želi nekdo razvrednotiti ter jih potisniti v položaj odvisnih od tuje pomoči.

Lepičnik Vodopivec (1996) opozarja na razkorak v vzgojnih postopkih vzgojiteljev in staršev. Starši vnesejo v svoje ravnanje določene vzgojne postopke, ki so odvisni od stališč, izkušenj, njihove osebnosti, okolja in tradicije, vzgojitelj pa v svojem ravnanju upošteva predvsem pedagoška in psihološka spoznanja, osebne življenjske in profesionalne izkušnje. To pa hitro privede do neskladja. Tudi Janež (1998) navaja, da je pri vzgoji predšolskega otroka pomembna usklajena vzgojna usmeritev pa tudi sprejemanje kompromisov obeh strani.

Tudi OECD je v poročilu *Staring Strong: Childhood Education and Care* (2001) identificiral različne ovire, s katerimi se srečujemo pri sodelovanju vrtca s starši. Starši, ki delajo ali študirajo in se soočajo z drugimi življenjskimi težavami, težko najdejo čas za sodelovanje. Še posebno je to problem za enostarševske družine. Druga ovira je lahko povezana s kulturnimi in jezikovnimi razlikami med starši in vrtcem ter s tem onemogoča trdnejših odnosov. Ravno tako lahko vključevanje ovirajo negativne izkušnje staršev iz lastnega otroštva in šolanja in tako onemogočajo staršem izražanje lastnih pogledov na organizacijo in vsebino. Sodelovanje zajema različne oblike in možnosti, a vsi starši ne želijo sodelovati na enak način. Bolj kot pogostost in čas sodelovanja, je pomemben kakovosten odnos med starši in vzgojitelji, ki zajema zaupanje in vzajemnost.

2.2.4 Sodelovanje pri uvajanju

Za otroka in starše so prvi dnevi v vrtcu posebni in obenem težki, saj težko sprejmejo dejstvo ločitve. Zato je pri tem prvem koraku pomembno dobro sodelovanje, da bo prehod lažji. Kroflič (2001) opozarja, da mora biti uvajalno obdobje prijazno in pozitivno. To ne pomeni, da je treba upoštevati vse otrokove kaprice in se izogibati konfliktom, ampak omogoča prijetno življenje v vrtcu in vzgojo preko jasno postavljenih pričakovanj. »Za mlajše otroke, ki v večini še niso realizirali procesa separacije (ločitve) od primarnega objekta identifikacije (matere) jim namreč prehod v vrtec povzroča velike čustvene probleme« (Kroflič, 2001, str. 20). Vzgojiteljica, ki jo doživljajo kot nadomestni objekt, lahko začasno zamenja mamo, kar pa od nje zahteva predvsem materinsko toplino, sposobnost vživljanja v otroka in dober odnos

z otrokovimi starši. Šele ko otrok začne raziskovati okolje in vzpostavljati odnose z ostalimi vrstniki, se med njimi in vzgojiteljico razmerje spremeni (prav tam).

Varjačič (2007) pravi, da ima vsak vrtec svoja določena pravila uvajanja. Ne glede na to pa je pomembno, da starši v vzgojiteljici prepoznajo oporo pri tem, za njih težkem obdobju. Tako naj bi skupaj naredili okvirni načrt, kako bo uvajanje potekalo, kakšna bo vloga staršev v skupini, kako bodo oddali otroka, kdaj in za koliko časa ga bodo prvič zapustili itd. Tudi v *Kurikulumu za vrtce* (2011, str. 24) je zapisano, da je »še posebej pomembno, da imajo starši pravico do postopnega uvajanja otroka v vrtec in možnost dogovora o najbolj sprejemljivem načinu vključevanja svojega otroka v vrtec«.

Varjačič (2007) pravi, da je eden ključnih dejavnikov uvajanja zaupanje staršev vzgojiteljem. Če starši vrtcu ne zaupajo, se bo tudi otrok manj pripravljen osamosvojiti. »Nezaupanje izvira iz dveh dejavnikov: prvi je nepoznavanje vrtca in osebja v njem, drugi pa je tesna zveza staršev z otrokom, ki je niso pripravljene zrahljati. Starševsko nezaupanje ali negotovost otrok začuti: Če je vznemirjen očka, potem imam zagotovo dober razlog, da sem vznemirjen tudi jaz.« (Varjačič, 2007, str. 67). Vznemirjenje, jok ob prihodu staršev v vrtec, odklanjanje hrane, spanja, zavračanje vrtca so le nekatere stiske otrok, ki jih navaja Varjačič (2007). Obenem še opozarja, da moramo te odzive razumeti kot nujne, da se lahko proces uvajanja izpelje tudi čustveno. Ti koraki so pomembni, da bo otrok zmožen sam ostati v vrtcu.

Bezenšek (2000) pa pravi, da ne smemo zanemariti vloge vzgojiteljice, da je to stresna in zahtevna naloga tudi zanjo, ki se bo z otrokom srečala (prvič). Zaveda se, da je vzajemno sodelovanje in obojestranska komunikacija in partnerski odnosi med njo, otrokom in starši pomembno za otrokov optimalen razvoj.

2.3 Načela, metode in oblike sodelovanja s starši

2.3.1 Načela sodelovanja s starši

Pri sodelovanju s starši je koristno, da poznamo in upoštevamo določena načela oz. pravila sodelovanja. Principe oz. načela lahko opredelimo kot »izhodišča vzgojno izobraževalnega dela z odraslimi« (Lepičnik Vodopivec, 1996, str. 43). Poznavanje teh načel nam omogoča uspešno sodelovanje in hkrati uresničevanje zadanih ciljev in ohranjanje dobrih odnosov. Tudi Prodanović (1981) se zaveda tega pomena in pravi, da poznavanje temeljnih načel zagotavlja odziv in aktivno sodelovanje staršev in dobre medsebojne odnose med njimi in vzgojitelji.

Krajnc (1979) navaja Filipoviča, ki uvršča med splošne zahteve vrsto principov. Med njimi bomo izpostavili le nekatere: princip raznovrstnosti in dinamičnosti, princip prijateljske klime, princip primernih fizičnih pogojev, princip prilagodljivosti, princip prostovoljnosti, princip funkcionalnosti, princip aktivne udeležbe.

Drugi avtorji (Prodanović, 1981 in Lepičnik Vodopivec, 1996) pa opisujejo še nekatera druga načela, kot so:

- **MEDSEBOJNO SODELOVANJE**

Lepičnik Vodopivec (1996) pravi, da je zaupanje, vzajemno spoštovanje in upoštevanje med staršem in vzgojiteljem pomembno za otrokovo bivanje in življenje v vrtcu. Vendar pa lahko pri sodelovanju med vrtcem in starši hitro naletimo na nezainteresiranost obeh strani ter na vprašanje motivacije za sodelovanje. Kaj je tisto, kar prepriča starše, da se odzivajo povezovanju z vrtcem in kaj nagovarja vzgojitelje, da vztrajajo pri sodelovanju? Lepičnik Vodopivec (1996, str. 44) dobro odgovarja, da si »tako starši kot vzgojitelji prizadevajo za optimalni razvoj vseh otrokovih potencialov, otrokovo uspešno napredovanje v vrtcu in v življenju nasploh, prizadevajo pa si tudi za zagotavljanje zdravega in skladnega razvoja«. Tako naj bi bilo sodelovanje usmerjeno v resnične probleme in njihovo reševanje.

- **SPOŠTOVANJE OSEBNOSTI STARŠEV**

Pri sodelovanju s starši je zelo pomembno spoštovanje njihove osebnosti. Zavedati se moramo, da vstopamo v prostor medsebojnega sodelovanja kot individuumi s svojim značajem, prepričanjem, preteklostjo, željami itd. To nas bogati, a hkrati tudi razlikuje, zato

ne smemo pozabiti, da moramo to drugačnost spoštovati. Spoštovanje osebnosti staršev je tako temelj za vzpostavljanje in ohranjanje dobrih medsebojnih odnosov. Lepičnik Vodopivec (1996, str. 44) navaja, da imajo starši »svoje skrbi, obveznosti, odgovornosti, postavljajo si cilje, ki jih želijo uresničiti, živijo svoj način življenja, imajo svoja stališča, pričakovanja, napake. Podcenjevanje izkušenj staršev in njihove intuitivne pedagoške občutljivosti je velika napaka, ki jo vzgojitelj naredi«. Lepičnik Vodopivec (1996) nadaljuje, da spoštovanje osebnosti staršev pomeni, da je vzgojitelj sposoben staršem prisluhniti in jih slišati.

Prodanović (1981) pri tem načelu opisuje, da mora biti vzgojitelj še posebej pozoren pri podajanju sporočil o otroku. To pove staršem v neposrednih stikih in brez prisotnosti drugih. Do nespoštovanja opisanega načela pride takrat, kadar o neprimernem vedenju govorimo v prisotnosti drugih ljudi in kadar ne poslušamo in ne spoštujemo mnenja staršev (prav tam).

- UČINKOVIT IZKORISTEK ČASA

Starš, ki pripelje otroka v vrtec ali ga pride iskat, bi seveda rad pridobil čim več informacij o njegovem otroku (kako je minil dan, ali so bile kakšne posebnosti, kaj je otrok jedel, koliko časa je spal itd.). To pa je velikokrat nemogoče, saj je vzgojitelj zaposlen s sprejemanjem in oddajanjem otrok, vmes pa tudi s tem, da zaposli otroke, ki so še vedno v skupini. Tudi Prodanović (1981) je mnenja, da je jutranji čas, ko otroci prihajajo v vrtec, in popoldanski čas, ko starši prihajajo po otroke, primeren le za sprotne novice. Nujno pa je, da čas za posamezne oblike sodelovanja načrtujejo vzgojitelji skupno s starši na začetku leta. Tako je pomembno, da se starši zavedajo, da je čas, ki je na voljo osebju vrtca zelo omejen in zato je potrebno, da ga čim bolj izkoristijo (Prodanović, 1981).

- KORISTI

Starši bodo hitro obupali nad sodelovanjem z vrtcem, če v tem ne bodo našli neke pomembnosti oz. koristi za njih in za otroke. Uspešnejše bo sodelovanje, če bodo starši v tem našli nek smisel. »Če starši občutijo, da imajo koristi od sodelovanja z vzgojitelji, bodo radi prišli in obratno, če nekajkrat sodelujejo, pa od tega nimajo nobene koristi, ne bodo več prihajali k vzgojitelju, lahko se ga bodo celo izogibali,« navaja Prodanović (1981, str. 25). Zato, svetuje avtorica (prav tam), je pomembno, da izbiramo takšne informacije, ki bodo v starših sprožile odzivnost, razmišljanje in ukrepanje, ko so z otrokom v krogu družine ali izven nje.

- UPORABA IZKUŠENJ STARŠEV

Starši zelo dobro poznajo svojega otroka, zato so za vzgojitelja njihove informacije zelo dragocene. S tem, ko dobijo vpogled, v kakšnih okoliščinah otrok živi, kakšne navade ima, kako potekajo odnosi v družini itd., dobijo sliko otroka, ki jim omogoča, da lažje in bolj kvalitetno ter predvsem skupaj s starši stopajo po poti otroka. Zato vzgojitelji pri svojem delu ne smejo zanemariti izkušenj staršev. Prodanović (1981) je mnenja, da obsojanje staršev o nepoznavanju njihovega otroka, lahko onemogoča dobre medsebojne odnose. Avtorica svetuje, da lahko vzgojitelj vključi starše v nadaljnje razmišljanje s pomočjo naslednjih besed: vi to dobro veste, to za vas ni nič novega in podobno. Če pa vzgojitelj občuti, da so starši nedejavni pri prizadevanjih, pa jih spodbudi z izrazi, kakršni so: zanima me, kaj vi o tem mislite, kaj naredite doma, kadar otrok ..., kaj je po vašem mnenju vzrok ... Takšen odnos spodbudi k sodelovanju z vzgojiteljem (Prodanović, 1981).

- PREUDARNOST

Vzgojitelj naj bi pri svojem delu govoril razumno in preiščeno. Prodanović (1981) poudarja, da se mora vzgojitelj v posameznih okoliščinah obnašati tako, da bodo rezultati uspešni in zaželeni. Vzgojitelj mora biti pri večjih problemih še posebej občutljiv in se mora takrat prilagajati posameznim staršem. Prodanović (1981) navaja dva načela, ki naj bi jih vzgojitelj uporabil. Uporabno prvo načelo v osebnih stikih s starši se imenuje »plus–minus–plus«. Vzgojitelj začne pripovedovati o ugodnih ugotovitvah in s tem starše pomiri in jim poveča zanimanje za pogovor. Nato vzgojitelj predstavi vedenje ali rezultate, s katerimi ne morejo biti zadovoljni ne vzgojitelji niti starši. Zaključek celotnega pogovora mora biti pretkan z optimizmom. »Takšno ravnanje starše pomirja, utrdi jim prepričanje v lastne vzgojne uspehe, potrjuje vzgojiteljevo dobronamernost, vse skupaj pa prispeva k uspešnejšemu medsebojnemu sodelovanju.« (Prodanović, 1981, str. 30).

Drugo načelo pa temelji na vzgojiteljevem odnosu do stališča staršev. Prodanović (1981) pravi, da bo pripravljenost vzgojitelja spregovoriti nekaj ljubeznivih besed, prijeten izraz na obrazu, nasmeh in prisluhniti staršem, njihovim predlogom in mnenjem, sprožilo podoben odziv tudi pri starših.

- **UPOŠTEVANJE INDIVIDUALNIH RAZLIK MED STARŠI**

Samoumevno je, da smo si glede na prepričanja, talente, sposobnosti, značaj, interese itd., ljudje med seboj različni. Kljub tej splošni resnici, pa vzgojitelj ne sme spregledati tudi stopnje izobrazbe in starostne razlike. Prodanović (1981) tako opozarja, da so lahko starši predšolskih otrok stari dvajset ali pa štirideset let, vzgojitelj pa mora včasih sodelovati tudi s starejšimi člani otrokove družine, zato mora poznati temeljne značilnosti posamezne starostne dobe.

Ne smemo pa zanemariti niti stopnje izobrazbe staršev, saj je temu včasih potrebno prilagoditi način dela. »Izobrazbena raven staršev vpliva na stopnjo sprejemanja vzgojiteljevih misli. Bolj izobraženi starši so bolj kritični tako do predlaganih vzgojnih ukrepov in ravnanja kot tudi do ocenjevanja doseženih rezultatov, tudi možnosti samoizobraževanja za vzgojo otrok so v različnih družinah različne.« (Prodanović, 1981, str. 31).

Jensen in Jensen (2011) ravno tako poudarjata, da veliko vzgojiteljev začne dvomiti o svojem strokovnem znanju, ko morajo sodelovati z izobraženimi starši ali s starši, ki imajo enako ali podobno izobrazbo kot oni (pedagoško, psihološko). To pa se lahko izraža tudi tako, da vzgojitelj deluje negotovo in svojih stališč ne izraža dovolj jasno.

2.3.2 Metode sodelovanja s starši

»Metoda predstavlja eno od poglobitvenih osi izobraževanja. Beseda izhaja iz grščine in označuje zamisel poti, ki vodi v neko smer. Metoda tako pomeni urejeno voditi« (Govekar–Okoliš in Ličen, 2008, str. 70). Poznamo več metod, ki jih lahko uporabljamo pri izobraževanju odraslih. Jelenc (1996) opozarja, naj izberemo raznolike metode, saj s tem vsem udeležencem zagotovimo enake možnosti. Katero metodo bomo uporabili, je odvisno od številnih dejavnikov: ciljev našega dela, vsebine pa tudi oblik sodelovanja. V nadaljevanju bom naštel in opisala nekatere metode, ki jih pri sodelovanju vrtca s starši lahko uporabimo.

- VERBALNE METODE

Pod verbalno metodo lahko vključimo predavanje (monolog) ali pogovor (dialog).

Razlage (predavanje) vzgojitelj uporablja, ko staršem sporoča določene informacije in vsebine, ki staršem niso znane. Prodanović (1981) navaja, da vsebine posredujemo kratko, sistematično in s primeri, ki zagotavljajo, da bo snov staršem razumljiva. Govekar–Okoliš in Ličen (2008) pravita, da je pri predavanju poudarek na pojasnjevanju teoretskih konceptov, manj pa na razvijanju komunikacije ali drugih spretnosti. Rotenberg (2005 po Govekar–Okoliš in Ličen, 2008, str. 72) ocenjuje predavanje za »kraljico med metodami v izobraževanju, saj kljub navidezni statičnosti omogoča spodbujanje učenja pri slušateljih (npr. z izzivalnostjo, polemičnostjo) in hitro ter učinkovito prenašanje podatkov in zamisli«.

Vsaka metoda ima svoje prednosti pa tudi pomanjkljivosti. Govekar–Okoliš in Ličen (2008) vidita pomanjkljivost v povezavi s pasivnostjo poslušalcev, kar vodi v slabše pomnjenje, ker informacije prihajajo pretežno po slušnem kanalu. Tudi Prodanović (1981) vidi največjo pomanjkljivost te metode v nedejavnosti poslušalcev oz. staršev. Težava je tudi v tem, ker razlago prilagodimo namišljenemu povprečnemu poslušalcu in tako postane predavanje nezanimivo (prav tam).

Pogovor (dialog) prav tako sodi v skupino metod. Uporabljamo jo pri vseh oblikah dela, še posebej pa izstopa pri pogovornih urah. »Z njo odrasli preverjajo veljavnost vsebin, nasprotujejo ali poglobljajo svoje znanje« (Govekar–Okoliš in Ličen, 2008, str. 75). To metodo naj bi uporabljali, ko želi vzgojitelj izmenjati mnenja s starši, spoznati njihove izkušnje in prispevati k temu, da te izkušnje povedo drug drugemu (Prodanović, 1981). Lepičnik Vodopivec (1996) opozarja, da v dialogu ne sme priti do postavljanja vprašanj in odgovarjanja nanje, temveč do obojestranske aktivnosti. Dialog naj bi služil iskanju pojasnil za vse, kar vzgojiteljem in staršem ni razumljivo.

Krajnc (1979) navaja tudi nekaj vidnih pomanjkljivosti, ki se kažejo ob uporabi te metode. Pogovor ponavadi terja veliko časa, zahteva pa se tudi usposobljenost voditelja za vodenje pogovora, med udeleženci morajo vladati iskreni odnosi in zaupanje, drugače pogovor ne bo stekel, omejeno pa je tudi število udeležencev v pogovoru.

- METODA DELA Z BESEDILOM

Poleg govornje besede ima tudi pisana beseda pomembno vlogo. Prodanović (1981) razlikuje več vrst besedil, ki jih lahko vzgojitelj uporablja ob različnih priložnostih. Pri predavanju pogosto uporablja besedila v obliki poročila, ugotovitev, analiz, odločitev. Z njimi širi znanje poslušalca, pojasnjuje in opozarja na dejstva. Takšna besedila omogočajo staršem, da so seznanjeni z dogodki v vrtcu in širšem družbenem okolju. Uporabimo lahko tudi besedila za samoizobraževanje staršev. Ta besedila so v obliki novinarskih člankov ali zapisov v strokovni in poljudni literaturi, v katerih strokovnjaki obravnavajo posamezne probleme v razvoju otrok (Prodanović, 1981).

Sem uvrščamo tudi besedila, ki so nosilci vsakodnevnih informacij in jih lahko najdemo na oglasni deski. Mednje sodijo jedilniki, članki in pesmice, ki jih vzgojitelj obravnava z otroki in razna druga obvestila (o prisotnosti bolezni v skupini itd.) (Prodanović, 1981).

Tudi pri metodi dela z besedilom lahko najdemo nekaj pomanjkljivosti. Krajnc (1979) navaja študijsko pomanjkljivo obdelano gradivo, ki ne pripomore mnogo k uspešnemu izobraževanju pa tudi pomanjkljivo jezikovno ter pismeno izražanje. Obenem opozarja, da je potrebno v ta namen »skrbeti za razvite bralne tehnike, miselne sposobnosti, sposobnosti pismenega in ustnega izražanja in samostojnosti« (Krajnc, 1979, str. 195).

- METODA ILUSTRIRANJA

Uporabna metoda je tudi metoda ilustracije, v katero vzgojitelj vključi predmete iz narave, otroškega ustvarjanja, fotografije, skice, grafikone in drugo (Prodanović, 1981). Prodanović (prav tam) meni, da otroško ustvarjanje posebej privlači pozornost staršev. Otroške risbe in predmeti so lahko primerni za razstave pa tudi kot posebna tema za pogovor, ko vzgojitelj želi staršem pojasniti stopnje otroškega ustvarjanja ali jih opozoriti na nekatere poglobljene značilnosti.

- METODA PRIMERA

Metoda, ki jo lahko uporabimo, je tudi metoda primera. Metoda primera v vrtcu še posebej izstopa na Šoli za starše, saj se lahko skupina udeležencev osredotoči na en primer, ga obravnava in išče rešitve. Jelenc (1996) pravi, da metoda spodbuja zanimanje in dejavnost udeležencev, ker vključuje resnične življenjske položaje.

Pri tej metodi je pomembno, kakšen primer bomo izbrali. »Primer je ponavadi urejena oblika resničnega dogodka. Izbran je tako, da je blizu življenjskim okoliščinam udeležencev, da lahko ti pri analizi primera uporabijo svoje znanje in izkušnje. Predstavitvev primera je urejena tako, da je provokativna in vodi v razmišljanje, zahteva analizo dejstev in okoliščin ter iskanje podatkov za reševanje problema« (Govekar-Okoliš in Ličen, 2008, str. 78).

Kot vsaka metoda, ima tudi metoda primera nekaj pomanjkljivosti. Govekar-Okoliš in Ličen (2008) opozarjata na težko načrtovani čas, saj za to metodo potrebujemo med 2–3 ure oz. 5–6 ur dela pri daljših primerih. Odsvetujejo jo tudi, če vodja ni več del s skupino. Tudi Krajnc (1979) opozarja, da metoda primera zahteva veliko priprav, zato jo uporabimo le toliko, da nam popestri vzgojno izobraževalno delo in pomaga doseči tisti vzgojni cilj, ki ga sicer s pomočjo ostalih metod ne moremo.

- METODA DEMONSTRIRANJA

Kot zadnjo izmed metod navajam metodo demonstriranja. Prodanović (1981) navaja glavni cilj te metode, s katero skušamo prikazati vzročnopolosedične zveze. Metodo demonstriranja uporabljamo za učenje socialnih spretnosti in za ugotavljanje, kako bi ljudje v nekaterih razmerah delovali, kako bi se odzivali v določenem spletu okoliščin (Govekar-Okoliš in Ličen, 2008). Prodanović (1981) omenja, da lahko vzgojitelj staršem demonstrira delo z otroki, vedenje otroka v posameznih okoliščinah, odnos vzgojitelja do otrok, gibe otrok in podobno.

Akterji metode demonstriranja so lahko različni. Glede na to se razlikuje tudi vsebina dela. Poleg demonstriranja, v katerem sodelujejo otroci, lahko sodelujejo tudi samo starši. Takrat vzgojitelj predlaga problem, starši pa prevzamejo vloge in se skušajo vživeti v okoliščine. To obliko vzgojitelj uporablja pogosteje v skupinskem delu, ker pričakuje, da se starši med seboj poznajo bolje in želijo za skupne probleme poiskati najboljše rešitve (Prodanović, 1981).

Z uporabo te metode in neposrednim opazovanjem imajo starši možnost, da lažje in bolj preprosto pridejo do določenih ugotovitev, to pa prispeva k usmerjanju njihove dejavnosti (Prodanović, 1981). Govekar-Okoliš in Ličen (2008) še dodajata, da ta metoda nudi možnost učenja razumevanja čustev, dinamike v odnosih in utrjevanja naučenih spretnosti. Krajnc (1979) opozarja na nekatere pomanjkljivosti metode. Pri njeni uporabi je potrebno paziti na izbiro kandidatov, da ne bi prišlo zadržkov ali strahov ter zamere pri ostalih članih.

2.3.3 Oblike sodelovanja s starši

Poznamo številne oblike sodelovanja s starši. Ene se bolj opirajo na skupinsko delo (npr. roditeljski sestanki), druge so usmerjene v posamezne starše (pogovorne ure), nekatere oblike so zakonsko določene (svet staršev), druge pa nastajajo v posameznih vrtcih, glede na program, ki jih izvajajo in glede na potrebe otrok in staršev (čiščenje materialov v vrtcih montessori, eko dnevi). Različni načini vključevanja staršev se tako preko vsebin in dejavnosti lahko izvajajo tudi skozi formalne in neformalne oblike.

Formalne oblike sodelovanja s starši

Intihar in Kepec (2002) pravita, da med formalne oblike sodelovanja sodijo tiste oblike, ki so predpisane in jih opredeljuje zakonodaja. Naša zakonodaja govori predvsem o svetu staršev ter o roditeljskih sestankih in govorilnih urah. Med formalne oblike sodelovanja sem tako uvrstila pogovorne ure in pisno obveščanje, skupinske pogovore, roditeljske sestanke, šolo za starše in svet staršev.

- **INDIVIDUALNO OBVEŠČANJE IN POGOVORNE URE**

Posebej pomembna oblika za starše je pogovorna ura, saj je direktno usmerjena na pogovor o posameznem, njihovem otroku. Valentinčič (1981) pravi, da se vzgojitelj v individualnih stikih najlaže približa posameznim staršem in z njimi vzpostavi neposredne odnose. Pri pogovoru na štiri oči nastane ozračje medsebojne zaupljivosti, ki je pogoj za odkrito obravnavo težav določene družine pri vzgoji in za izmenjavo mnenj o posameznem otroku. Jensen in Jensen (2011, str. 93) pogovorne ure opredeljujeta »kot profesionalne, strukturirane pogovore, v katerih je vzgojitelj vodja in hkrati zarisuje njihov okvir«. Intihar in Kepec (2002) pa navajata Ličnovo (1999), ki poudarja razliko med govorilnimi in pogovornimi urami. Pravi, da na govorilnih urah učitelji in starši govorijo drug mimo drugega, na pogovornih urah pa se drug z drugim pogovarjajo.

Pogovorna ura je dragocena priložnost tako za vzgojitelja kot tudi za starše. Individualni pogovori dajo vzgojitelju naslednje priložnosti (Prodanović, 1981, str. 74):

- da osebno spozna starše, njihova stališča in mnenja o otroku in njegovem razvoju, da spozna druge člane družine in družbeno okolje, njihove poklice in sposobnosti;

- da se seznanjajo s pogoji, v katerih se otrok v družini razvija, to pa prispeva k boljšemu razumevanju njegovega vedenja v vrtcu;
- da se seznanjajo s tem, kako se v družini odvija in spodbuja otrokovo osamosvajanje, ustvarjalnost in druge dejavnosti, ki prispevajo k otrokovemu pravilnemu razvoju.

Starši prek individualnih stikov zvedo:

- za vzgojiteljeve vtise o celotnem razvoju otroka;
- za ravnanje, ki ga je treba pri otroku osebno uporabiti, da bi spodbujali in usmerjali vedenje, ki ustreza družbenim merilom;
- ali so zadovoljene vse otrokove potrebe, ki jih v vrtcu načrtujejo (prehrana, počitek, gibanje na svežem zraku), zvedo pa tudi za posebne rezultate ali otrokova dejanja, ki so vredni tudi pozornosti staršev.

Pogovorne ure ne služijo samo hvaljenju otroka, temveč so tako za vzgojitelje kot tudi za starše priložnost za podajanje in sprejemanje kritičnih točk otroka. »Starši se s svojimi otroki identificirajo, nanje so čustveno navezani, zato jim je treba kritične pripombe povedati z občutkom, pošteno in konstruktivno« (Intihar in Kepec, 2002, 114). Kljub dobri pripravi in iskrenem pogovoru pa morajo biti tako vzgojitelji kot starši realni, saj zadanih ciljev velikokrat ne bodo rešili tako hitro, kot bi si želeli. Valentinčič (1981) še poudarja, da je potrebno pred zahtevnejšim vzgojnim svetovanjem oceniti, kaj morajo in kaj lahko dosežejo. Pri tem je še pomembno, da pogovor poteka v varnem okolju, kjer bo vladalo zaupno ozračje. Vzgojitelj naj določi dneve in ure, ki bodo primerne za pogovore. Obenem pa so odprti tudi za dodatne pogovore izven določenih ur. Prodanović (1981) pravi, da je prvi namen določanja dneva in ure v tem, da se tedaj tako vzgojitelj kot starši pripravijo na pogovor.

Individualnih pogovorov pa ne opravljamo samo v prostorih vrtca, ampak lahko tudi na otrokovem domu. »Obisk na otrokovem domu kot posebna oblika sodelovanja vrtca in družine je zaželen in ugodno vpliva na otrokov razvoj,« meni Prodanović (1981, str. 78). Za dobro medsebojno sodelovanje in za dobro otroka so za družino, še posebej pa za vzgojitelja informacije o okolju, v katerem otrok odrašča, dragocene. Pogovor tako teče v okolju, ki je za otroka prijetnejše in toplejše kot v vrtcu (Prodanović, 1981). Razlogi za obiske so lahko različni: vedenjske težave v skupini v vrtcu, otrokova bolezen, želja družine po obisku vzgojitelja, otrok se težko vključi v skupino otrok, starši se ne odzivajo na vabila vzgojitelja

ter drugi podobni primeri. Avtorica nadaljuje, da je ob obiskih lahko navzoč tudi otrok, saj je to priložnost, da vzgojitelj spozna odnose med njim in starši ter odnos otroka do drugih članov družine.

Med individualno obveščanje pa lahko uvrstimo tudi pisno obveščanje. Intihar in Kepec (2002) navajata, da so pisna poročila individualna oblika komuniciranja med vrtcem in domom, med katere uvrščamo razna vabila, obvestila, uradna obvestila in pisma. Prodanović (1981, str. 79, 80) navaja nekaj oblik pisnih obvestil:

- razpored vseh dejavnosti, v katerih otrok sodeluje (čas posameznih obrokov, spontanih in usmerjenih dejavnosti in počitka);
- namen občasnih obvestil je, da so vsi starši čim prej obveščeni o problemih, ki jih zadevajo (sklepi roditeljskih sestankov, pomembnejša dogajanja, ki lahko starši še posebej zanimajo – čas cepljenja, praznovanja ter poziv staršem, naj se udeležijo posameznih oblik sodelovanja v vrtcu – roditeljskih sestankov, razstav, prireditev ...);
- jedilnik za tekoči teden obvešča starše o tem, kako naj popestrijo družinsko prehrano, s tem dobijo tudi uvid v prehrano v vrtcu;
- kadar je potrebno, napiše vzgojitelj svoje ugotovitve na zadnjo stran otrokove risbe. Nanašajo se na nadaljnje usmerjanje otroka, na ukrepe, ki se jih je treba lotiti, da bi bolje spoznali okoliščine, v katerih otrok živi, kadar v risbah izraža svoje nezadovoljstvo itd. Ko starši berejo vzgojiteljeve pripombe, lažje razumejo otrokovo delo. Ustvarijo si popolnejši vtis o otrokovih trenutnih možnostih in sposobnostih.

V *Kurikulumu za vrtce* (2011, str. 24) je še zapisano, da mora biti »staršem publikacija o vrtcu, ki vključuje vse informacije v skladu z zakonom in ustreznimi pravilniki, vedno na voljo. Dobrodošlo je tudi, da starši pisno izrazijo svoje mnenje ali predloge, vzgojitelji pa jih kasneje zberejo in pretehtajo«. Prodanović (1981) še opozarja, da je pomembno pravočasno in redno obveščanje, saj to prispeva k utrjevanju odnosov med vzgojitelji in starši ter pri starših spodbuja nenehno zanimajo in spremljanje življenja in dela v vrtcu.

- **SKUPINSKI POGOVORI**

Poleg individualnih pogovorov oz obveščanja so v vrtcih prisotni tudi skupinski pogovori. Prodanović (1981) vidi namen teh pogovorov predvsem v skupinskem obveščanju staršev, katerih otroci izražajo podobno, nezaželeno vedenje. Tako se lahko zbere skupina staršev in

skupaj tehtajo razloge, iščejo primerne rešitve. Ta oblika ima, po mnenju Prodanovića (1981), pred drugimi oblikami sodelovanja vrsto prednosti:

- omogoča konkreten in odprt pogovor o problemu, ki je skupen vsem prisotnim staršem in njihovim otrokom;
- starši lahko izmenjajo lastne izkušnje, s tem pa pri reševanju skupnega problema medsebojno usmerjajo. Starši raje sprejmejo nasvet drugih staršev, saj izhaja iz njihovih izkušenj, kot pa nasvet strokovnjaka, ki probleme pozna le teoretično;
- čas, ki si ga vzamejo za sodelovanje z vzgojiteljem, je intenzivno izkoriščen, ker jih ta vprašanja zanimajo;
- ko posluša medsebojne pogovore staršev, vzgojitelj ugotavlja, kako se otroci z istim problemom obnašajo v različnih družinah, tako prispeva k bolj vsestranskemu ugotavljanju problemov.

Kljub številnim prednostim pa Prodanović (1981) opozarja, da skupinske oblike s starši ne moremo redno uporabljati. Pri skupinskih pogovorih ne govorimo o posameznih otrocih, za to so primerne pogovorne ure. Ravno tako ne moremo skupini staršev dati obvestil, ki so namenjena vsem staršem otrok, ki obiskujejo vrtec.

- **RODITELJSKI SESTANKI**

Med formalnimi oblikami sodelovanja vrtca s starši ne smemo zanemariti roditeljskih sestankov, saj so po mnenju Valentinčiča (1981, str. 30) »temeljna oblika skupne obravnave skupnih vprašanj vzgoje in izobraževanja«. Roditeljski sestanki so posebna oblika sodelovanja med družino in vrtcem. Zavzemajo tudi povezovalno funkcijo, saj so priložnost, da se starši kot skupina udeležencev povezujejo v koherentno skupnost (Intihar in Kepec, 2002).

Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) opozarjata na pomembnost prvega roditeljskega sestanka. Na njem lahko postavimo temelje skupnega sodelovanja v celem letu. Poleg temeljnih informacij o delu in življenju v vrtcu, je to dobra priložnost, da vzgojitelji povabijo starše k aktivnemu sodelovanju.

Prodanović (1981) pa, glede na pripombe, ki naj bi jih reševali ob udeležbi vseh staršev, loči tri skupine sestankov:

- aplošne roditeljske sestanke, ki so organizirani za vse starše otrok, ki obiskujejo isti vrtec. Sestanke organizirajo, kadar je nujno, da pri sprejemanju pomembnih odločitev sodelujejo vsi starši (npr. o počitnicah, oblikah in času sodelovanja s starši itd.). Valentinčič (1981) dodaja, da lahko tak sestanek povežejo še z aktualnim vzgojnim predavanjem;
- roditeljske sestanke za starše otrok iste starostne skupine. Na teh sestankih vzgojitelj obvešča starše o problemih, ki so značilni le za starše iste starostne skupine (npr. za starše starejše starostne skupine je pomemben pogovor o prehodu otrok iz vrtca v šolo);
- roditeljski sestanki staršev ene vzgojne skupine. Na teh sestankih se vzgojitelji in starši konkretno pogovarjajo izključno o značilnostih te skupine (npr. o pogojih dela skupine in o rezultatih, kako bi uskladili delovanje staršev in vzgojiteljev, ki delajo v dopoldanski ali popoldanski izmeni itd.). Glede na to, da je izbrana le ena skupina, lahko sodeluje več staršev to pa prispeva k uspešnejšemu sodelovanju.

Strojin (1992) še opozarja, da je starše težko angažirati za sodelovanje na roditeljskih sestankih. Razloge vidi v strahu pred nastopanjem pa tudi v tem, da starši spadajo v generacijo, kjer so vključeni v razne obvezne, dolge in utrujajoče sestanke, ki velikokrat ne prinesejo nič novega.

- **ŠOLA ZA STARŠE**

Šola za starše je namenjena izobraževanju staršev. Pšunder (1998) meni, da je Šola za starše dobra priložnost za pridobivanje novih znanj o starševstvu in za izmenjavo izkušenj o določenih problemih različnih staršev. Duco (2003, str. 82) dodaja, da je naloga Šole za starše »poslušati, obveščati in usmerjati starše in strokovne delavce, odgovarjati na njihova vprašanja in jim pomagati v težavah in pri načrtih«. Intihar in Kepec (2002) trdita, da morata vrtec (šola) in družina vzpostavljati skupno ozračje, v katerem svoj prostor dobi razmišljanje in pogovor o vzgoji. Starši bi morali poznati otrokov razvoj v različnih razvojnih obdobjih in pomen družine za otrokov napredek (prav tam).

Pšunder (1998) pravi, da se starši prilagajajo novim načinom življenja, ki je drugačno od njihovega otroštva. Zaposlenost obeh staršev velikokrat vpliva na pomanjkanje časa, ki bi ga preživeli s svojim otrokom. Vse to pa tudi vpliva na to, da je njihova vzgoja velikokrat nesprejemljiva za današnji čas, kar privede do konfliktov in sporov med njimi in otroci. Starši delajo toliko, kolikor morejo, vodi pa jih njihova volja, pripravljenost in izkušnost. Tako naj bi tekom izobraževanj pridobili znanja s področja psihologije, bili bi zmožni prepoznavati otrokove interese, motive, pozornost, temperament, voljo in značaj. Spoznavali bi pomen otroške igre, ki je pomembna prvina razvoja sposobnosti otrok ter načine komuniciranja in bi tako lažje razvijali sposobnosti komuniciranja v družini. Izobraževanje staršev naj bi bilo usmerjeno tudi v področje nesprejemljivega vedenja otrok (agresivnost, lenobnost, ljubosumnost itd.) (Pšunder,1998).

- SVET STARŠEV

Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) navajata, da preko sveta staršev poteka pravnoformalno sodelovanje.

Svet staršev je zakonsko določen organ, ki deluje v vrtcu. Oblikovan je za uresničevanje interesa staršev. Vsak oddelek v vrtcu na roditeljskem sestanku izvoli predstavnika, skupaj pa sestavljajo svet staršev. Njihova naloga je, da volijo predstavnike v svet vrtca, obravnavajo pritožbe v zvezi z vzgojno-izobraževalnim delom, razpravljajo o poročilih ravnatelja, dajejo mnenja o predlogu programa razvoja vrtca in o letnem delovnem načrtu, predlagajo nadstandardne programe in opravljajo druge naloge v skladu z zakonom in drugimi predpisi (66. člen Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, <http://www2arned.si/~osmbis/zakonodaja/zofvi.pdf>).

Neformalne oblike sodelovanja s starši

Za marsikaterega starša in vzgojitelja so neformalne oblike zelo pomembne, saj se s sproščenim druženjem gradi zaupanje in medsebojno spoznavanje. Te oblike staršem omogočajo, da se vključijo v proces, se med seboj povezujejo, nudijo podporo, pomoč in izmenjajo izkušnje. To je tudi priložnost za dvig motivacije za kakovostno sodelovanje.

Intihar in Kepec (2002) pravita, da z različnimi oblikami neformalnega sodelovanja utiramo pot do sproščenega partnerskega odnosa med domom in vrtcem. To ne pomeni, da nima opredeljenih namenov in ciljev. Vsako sodelovanje s starši, ima cilje, ki zahtevajo od vseh udeležencev sodelovanja neko dejavnost (Intihar in Kepec, 2002). Resman (1992, št. 5-6 po Intihar in Kepec, 2002, str. 35) pravi, da je z neformalnimi oblikami sodelovanja, »dana priložnost in možnost, da se potrebe, individualni motivi in interesi bolj upoštevajo. Prek neformalnih oblik sodelovanja razvijajo starši samozavest, odgovornost in zaupanje v vrtec, kar prispeva k temu, da se bolj pogumno in z večjim zanimanjem vključujejo tudi širše v dejavnosti šole (vrtca)«. Tudi Batistič Zorec (2003) je mnenja, da se z uvajanjem pogostejših in manj formalnih oblik sodelovanja krepi kakovost odnosov med vzgojitelji in starši.

Po ugotovitvah v *Starting strong: Early Childhood Education and Care* (2001) je tipičen primer neformalne oblike sodelovanja pogovor staršev in vzgojiteljev ob prihodu in odhodu otroka v oz. iz vrtca. V tem srečanju vzgojitelj informira starše o otroku in posluša o pričakovanih staršev in njihovih pomislekih. Ta neformalna srečanja so pomembna predvsem za starše, ki nimajo časa, da bi se udeležili dogovorjenih srečanj. Intihar in Kepec (2002) navajata še druge neformalne oblike: razstave, praznovanja (skupaj z otroki kaj spečejo), skupno doživljanje praznikov, opazovanje vzgojnih dejavnosti, pikniki, izleti, predstavitev poklicev, prireditve, dnevi odprtih vrat itd. Stroj in (1992) vključuje še tematske dneve ali tedne (npr. ekološki dnevi), izobraževalne projekte, v katere se vključujejo starši – pokažejo svoje delovno mesto, sodelujejo kot vodiči na izletu, pri športnih aktivnostih, vodijo dodatne, interesne dejavnosti (učenje tujega jezika), starši skupaj z otroki organizirajo boljši sejem itd. Marjanovič Umek (2002) pa k temu dodaja še nenačrtovane razgovore in udeležbo drugih družinskih članov pri dejavnostih vrtca.

2.4 Medosebni odnosi in komunikacija

Ob poznavanju vseh principov, uporabi metod in raznovrstnosti oblik sodelovanja ni nujno, da dosežemo cilje, ki smo si jih zadali. Bistven element pri uspešnem sodelovanju sta seveda odprta komunikacija in dobri medosebni odnosi. Lepičnik Vodopivec (1996, str. 52) navaja, da so »medosebni odnosi in komunikacija med starši in vzgojitelji v vrtcu tesno povezani, saj komunikacije brez njih ni mogoče razviti«.

2.4.1 Medosebni odnosi med starši in vzgojitelji

Pšunder (1998) je mnenja, da je medosebni odnos temeljni odnos sodelovanja in je mogoč pri demokratičnem ravnanju. Demokratični odnos je partnerski, kar razlaga kot sodelujoče in dopolnjujoče odnose med obema enakopravnima partnerjema, med vzgojitelji in starši. V tem smislu učitelj, vzgojitelj vodi komunikacijo, učenci ali starši pa se vključujejo po sposobnostih, interesih in znanju. Vzgojitelj vabi starše k sodelovanju, jih spodbuja, sprašuje, upošteva njihova mnenja, potrebe, tako da skupno stopajo do cilja (prav tam).

Medosebni odnosi med vzgojitelji in starši v vrtcu so pomembni zato, ker (Lepičnik Vodopivec, 1996):

- je v predšolskem obdobju otrok mnogo bolj povezan in odvisen od svojih staršev;
- ima vzgojitelj zaradi tesne povezanosti med otrokom in starši prav v tem obdobju največ možnosti, da posredno vpliva tudi na stališča staršev;
- morajo biti vzgojni stili staršev in vzgojiteljev medsebojno usklajeni, zato da ne povzročamo dodatnih konfliktov v otrokovem razvoju;
- so le zadovoljujoči odnosi med starši in vzgojitelji pogoj za harmonično in emocionalno stabilnost otrokove osebnosti;
- naj bi vrtec sprejeli kot institucijo, v kateri se nadaljuje otrokova socializacija.

Jensen in Jensen (2011) poudarjata, da morajo biti za enakovreden odnos vzpostavljeni vzajemna odprtost, spoštovanje in zaupanje. V odnosu med starši in strokovnim osebjem je tako zelo pomembno zaupanje. S tem in z zavestjo, da bomo na tak način pomagali otroku, odkrivamo tiste delčke, ki prispevajo k dobrim medsebojnim odnosom. »Zaupanje pomeni, da so učitelji (vzgojitelji) do staršev odprti, da sprejemajo njihove misli, čustva, reakcije, jim nudijo podporo in sodelovanje.« (Intihar in Kepec, 2002, str. 97). Tudi Lepičnik Vodopivec

(1996) potrjuje, da je zaupanje temelj vsakega humanega odnosa. Lamovec (1993, str. 22) nadaljuje, da je »zaupanje nujen pogoj, da se kak odnos sploh lahko razvija. Zaupanje v medosebnem odnosu ni nekaj stabilnega in nespremenljivega, temveč se neprestano potrjuje ali pa ruši«. Lamovec (prav tam) še trdi, če drugi (starš ali vzgojitelj) začuti, da ni sprejet, se bo umaknil vase ali bo izbral drug način obrambnega vedenja. Tudi Žerovnik (1996, str. 102) potrjuje, da »nezaupanje ustvarja odtujitev med ljudmi, jemlje zagon za delo in ne prinaša dobrih medsebojnih odnosov, marveč jih razdira«.

2.4.2 Komunikacija in pogoji komunikacije med starši in vzgojitelji

Trček (1998, str. 30) trdi, da velja govoriti o komunikaciji takrat, »kadar kako sporočilo potuje od tistega, ki ga daje, k drugemu, ki ga sprejema, obenem pa je pogoj, da ga sprejemnik ali naslovnik tudi sprejme in razume«. Lepičnik Vodopivec (1996) navaja, da je komunikacija najpomembnejši del medosebnih odnosov, je oblika, v kateri se prikazujejo odnosi. Medosebna komunikacija poteka med dvema osebama ali več. Namen komunikacije naj bi bil na nek način vplivati na drugo osebo, jo spremeniti (Lamovec, 1993). Pipan (1993) nadaljuje, da je komunikacija nekaj dinamičnega, kar od udeležencev zahteva prilagajanje. Uspešnost komunikacije je odvisna od naše prilagodljivosti faktorjem, ki nanjo vplivajo. Pipan (prav tam) med faktorje uvršča različno število oseb (različne vloge, starost, izkušnje in osebnostne lastnosti), ki so udeležene v neposredni komunikaciji. Udeležence pri navezovanju stikov z drugimi vodijo različni motivi. Ravno tako pa se komunikacija odvija v določenem prostoru in času.

Medosebna komunikacija je zapleten proces, ki obsega več prvin. Johnson in Johnson (1997 po Vec, 2005) sta v model vključila sedem prvin:

1. pošiljateljeve namere, misli in čustva, ki so ga privedla do tega, da pošlje sporočilo. Izbrati skuša vrsto sporočila in najprimernejši kanal, nato pa kodira sporočilo;
2. pošiljatelj vkodira sporočilo (prevede svoje namere, misli, čustva v sporočilo, ki je primerno za pošiljanje);
3. pošiljatelj pošlje sporočilo prejemniku;
4. sporočilo se prenaša po kanalu (verbalna, neverbalna sredstva, jezik, kretnja, pisano besedilo). Komunikacijski kanali so sredstva, ki jih uporabljamo za prenos sporočil;

5. prejemnik dekodira sporočilo (interpretira njegov pomen). Pri tem je zelo pomembna sposobnost poslušanja, saj je poslušanje pomembna in pogosta komunikacijska dejavnost človeka;
6. interpretaciji sporočila sledi notranji odziv prejemnika, ki mu sledi povratna informacija – feedback;
7. v vsaki od navedenih faz je določen šum (vsaka prvina, ki moti proces komunikacije).

Navedeni model medosebne komunikacije lahko prenesemo tudi na področje medosebne komunikacije med starši in vzgojitelji v vrtcu. Vzgojitelj je tako enkrat v vlogi pošiljatelja, drugič spet v vlogi prejemnika. Lepičnik Vodopivec (1996) pravi, da je od vzgojitelja odvisna učinkovitost komunikacije med starši in njim, saj je on tisti, ki v vrtcu oblikuje življenje otrok in odraslih. Njegove komunikacijske spretnosti lahko spodbudijo ali skupaj z motnjami, ki nastajajo v komunikaciji, resno ogrozijo komunikacijo med starši in njimi. »Za komunikacijo med starši in vzgojitelji z vidika vzgojiteljev pa so pomembni predvsem učinkovito pošiljanje sporočil, učinkovito poslušanje in učinkovite povratne informacije« (Lepičnik Vodopivec, 1996, str. 79). Lamovec (1993) dodaja še razumljivost sporočila in zaupanje v pošiljatelja.

Pri medosebni komunikaciji ni pomembna le izgovorjena beseda, temveč tudi vsa komunikacija, ki ni neposredno izražena v besedah. Tudi Lepičnik Vodopivec (1996) poudarja, da medosebna komunikacij poteka tudi na neverbalni ravni. Lepičnik Vodopivec (1996) obravnava neverbalni vidik komunikacije med starši in vzgojitelji na vsebinski, osebni, odnosi in vplivni ravni. »Na vsebinski ravni komunikacije lahko neverbalna sporočila staršev in vzgojiteljev njihova izgovorjena sporočila potrjujejo, dopolnjujejo in krepijo ali pa jih spreminjajo. Na osebni ravni komunikacije starš in vzgojitelj neverbalno izražata lastna čustvena stanja, svoje namere in pričakovanja. Na odnosni ravni izražata lastna stališča do izgovorjenih stališč, opredeljujeta stališča in odnose, vzdržujeta in usmerjata strukturo moči. Na vplivni ravni so neverbalna sporočila pomembno sredstvo ozaveščanja in vplivanja sporočil, pomembno vlogo imajo pri pospeševanju in upočasnjevanju povratnih informacij in dialoga« (Lepičnik Vodopivec, 1996, str. 71).

Poleg govorne komunikacije pa je v vrtcu prisotna tudi pisna komunikacija. »Poteka bodisi prek pisem ali prek pisnih sporočil na oglasnih deskah za starše. V pisni komunikaciji je pomembna predvsem koliko je neko besedilo primerno temu, da ga hitro preberemo, zlahka razumemo in si ga dobro zapomnimo« (Lepičnik Vodopivec, 1996, str. 75).

Najpogostejše napake in ovire pri komuniciranju

Lamovec (1993) navaja najpogostejše napake pri komuniciranju, ki lahko prenesemo tudi na področje komunikacije med vzgojitelji in starši. Pogosta napaka pri komunikaciji je, da skušamo povedati preveč naenkrat ali pa ne vemo natančno, kaj bomo povedali. Velikokrat so informacije pomanjkljive, nepovezane pa tudi ne upoštevamo stopnje informiranosti prejemnika o določeni temi. Napaka, ki se pogosto pojavi je tudi ta, da prejemnik ne posveča izključne pozornosti pošiljatelju ali se osredotoči na podrobnosti namesto na celoto. Prejemnik velikokrat razmišlja, kaj bo odgovoril, še preden je slišal do konca pa tudi ocenjuje, če ima pošiljatelj prav ali ne, še preden je dobro razumel sporočilo. Pogost vir nesporazumov je tudi domneva, da vsi vidijo stvari iz iste perspektive. Naše perspektive pa se spreminjajo glede na socialne vloge, ki jih prevzamemo.

Naslednja napaka je selektivno zaznavanje pri poslušanju in odgovarjanju. Lepičnik Vodopivec (1996) pravi, da gre za to, da vzgojitelj oz. starš sliši in vidi samo tisto, kar želi slišati ali videti. Lamovec (1993) dodaja, da na selektivno zaznavanje odločilno vplivajo naše potrebe, želje, stališča in pričakovanja.

Med ovire v komunikaciji lahko navajamo še oblikovanje stereotipov, v katerem vzgojitelji oziroma starši na podlagi pripadnosti določenemu spolu, starosti, skupini vnaprej oblikujejo mnenje o drugem (Lepičnik Vodopivec, 1996). Vec (2005) opisuje ovire pri procesu zaznavanja in filtriranja, ki so povezane s psihološkimi ovirami. Temeljnega pomena so vnaprejšnje domneve, ki jih imamo o drugih ljudeh.

Hitro lahko naletimo tudi na problem enosmerne komunikacije. V vrtcu ne poteka komunikacija samo med vzgojiteljem in otrokom, ampak ustvarjajo in vzgajajo skupaj vzgojitelji, otroci in starši (Pipan, 1993). Strojnik (1992) navaja še obremenjenost staršev in vzgojiteljev z visokimi ideali in pričakovanji. Močna čustvena obremenjenost vodi v nemoč sporočanja in reševanja težav, kar privede do molka, umika ali celo prekinitve vsakršne komunikacije. Lamovec (1993) dodaja, da je temeljni izvor večine resnih nesporazumov v komuniciranju pomanjkanje zaupanja. »Nezaupanje povzroči, da se število prenesenih informacij zmanjša, hkrati pa zbuja dvom tudi o tistem, kar sporočilo vsebuje« (Lamovec, 1993, str. 35).

Medosebni konflikti

Napaka v komunikaciji pa lahko hitro vodi v nemir in konflikt med starši in vzgojitelji. »Situacije, v katerih dejanje ene osebe onemogoča, otežuje ali ovira dejanje druge osebe, označujemo kot medosebni konflikt. Konflikt lahko izvira iz razlik v ciljih posameznikov, v načinih njihovega uresničevanja ali pa med potrebami in pričakovanju posameznika v odnosu do druge osebe.« (Lamovec, 1993, str. 61).

Ob zavedanju, da so konflikti neizogibni in brez njih ni normalnega razvoja medosebnih odnosov (Lepičnik Vodopivec, 1996), je pomembno, da poznamo strategije reševanja konfliktov. To nam omogoča ohranjanje dobrih odnosov med vzgojitelji in starši. Lamovec (1993) poudarja, da je prvi pogoja za reševanje konfliktov vzpostavitev zaupanja, s tem da pokažemo svoje šibke točke in nikoli ne izkoristimo slabosti drugega. Lamovec (prav tam) nadaljuje, da je zanesljiva pot za konstruktivno reševanje konfliktov ustvarjanje situacije, ki zahteva sodelovanje obeh za doseg skupnega cilja. Sodelovanje ima namreč zelo močan pozitiven učinek na odnos.

Trček (1998) opisuje, da je najuspešnejša metoda za reševanje konfliktov empatija, ko se vživimo v položaj drugega. »Pri tem nam služi v oporo to, da si postavimo konkretno vprašanje: kako bi jaz ravnal na njegovem mestu, kako bi se odzival v njegovi koži in v njegovih čevljih. Večina ljudi, ki so udeleženi v konfliktih, se namreč nikoli ne poskuša vživeti v nasprotnikovo stran« (Trček, 1998, str. 143).

Lamovec (1993) navaja še nekatere znake konstruktivno rešenega konflikta:

- odnos postane trdnjši, poveča se pripravljenost za sodelovanje in komuniciranje;
- poveča se medsebojno zaupanje in naklonjenost;
- oba udeleženca imata občutek, da sta nekaj pridobila;
- izboljša se sposobnost za nadaljnje reševanje skupnih konfliktov.

Komunikacijske spretnosti

Četudi so konflikti v medosebnih odnosih neizbežni in napake v komunikaciji pogoste, lahko komunikacijske spretnosti omogočajo učinkovito in uspešno komuniciranje.

- **JAZ-SPOROČILA**

Pirnat (1994) pravi, da pri uporabi jaz-sporočil, ki se nanašajo na konkretno situacijo, izhajamo iz sebe. Bistvo tega sporočila je, da poskuša vzgojitelj zrcaliti staršem svoje čustveno doživljanje (Strojin, 1992).

- **SVETOVANJE IN OCENJEVANJE**

Lamovec (1993) pravi, da je ustrezen nasvet ob pravem času včasih lahko koristen, hitro pa se lahko postavimo v nadrejeno vlogo, kar spodbudimo, da se sogovornik čuti ogroženega in se začne vesti obrambno.

- **ANALIZIRANJE IN INTERPRETIRANJE**

Z analiziranjem in interpretiranjem skušamo poiskati skrit, globlji pomen, zaradi katerega je sogovornik na določen način ravnal. Naš namen je tako poučevati in razlagati, kaj njegov problem pomeni, kaj v zvezi z njim čuti, ali pa mu posredovati določeno psihološko znanje (Lamovec, 1993). Bras (1997, po Vec, 2005) pravi, da z interpretacijo pomagamo izraziti sogovornikova občutja, ki prihajajo na površje.

- **POVRATNA INFORMACIJA**

Lamovec (1993) opisuje, da nam povratna informacija, ki nam jo drugi da, pomaga poiskati načine, kako spremeniti vedenje v zaželeni smeri. S tem, ko sogovornik opiše, kako je doživljal naše vedenje, lahko izvemo, kako naše vedenje vpliva na druge in kako ga zaznavajo.

- **NUDENJE PODPORE**

Z odgovori lahko drugega podpiramo ali ga hrabrimo. Vendar Lamovec (1993) opozarja, na različne učinke te podpore. Sogovornik jo lahko razume kot izraz simpatije ali kot pomanjkanje zanimanja (poskus, da bi z drugim na hitro odpravili).

- ZNAKI POZORNOSTI

Tekom pogovora z drugim je učinkovito, če uporabljamo pripombe in znake pozornosti. S tem nismo zgolj pasivni poslušalci in sogovornika obenem spodbujamo k nadaljevanju, npr. s prikimavanjem, pripombami, kot so »ja«, »aha«, »a tako«, »razumem« itd.) (Vec, 2005).

- POIZVEDOVANJE IN SPRAŠEVANJE

Lamovec (1993) navaja, da skušamo z vprašanji sogovornika napeljati v določeno smer ali do določenega spoznanja. Obenem mu damo vedeti, da potrebujemo nadaljnje informacije in da je vsebina vredna nadaljnjega razmišljanja.

- PARAFRAZIRANJE IN RAZUMEVANJE

Vec (2005) pravi, da skušamo s parafraziranjem sogovorniku vrniti sporočilo, vendar preoblikovano z našim razumevanjem in videnjem. Lamovec (1993) dodaja, da s tem preverimo ali smo pravilno razumeli sogovornikove misli in čustva. Pozorni smo, da parafraziramo smisel izjave, ne pa da jo dobessedno ponavljamo.

2.5 Pedagogika montessori

2.5.1 Maria Montessori

Maria Montessori se je rodila 31. avgusta 1870 v Chiaravalleu, v vzhodni Italiji. S šestindvajsetimi leti je postala prva ženska v Italiji, ki je prejela diplomo iz medicine. Borila in delala je za pravice žensk in se ukvarjala tudi z duševnimi bolniki in z duševno prizadetimi otroki. Dve leti je bila ravnateljica šole za duševno prizadete v Rimu. Redno je bila zaposlena na kliniki za duševno bolne kot pomožna zdravnica. Imela je tudi zasebno kirurško prakso, kjer se je srečevala predvsem z ženskami in otroki. Pozneje je študirala še metode poučevanja, higijene in psihologije. Zagovarjala je stališče, da je otroke siliti k učenju narobe. Trdila je, da se otroci želijo učiti, če jim le ponudimo primerne pripomočke in izkušnje. Leta 1907 je v San Lorenzu odprla prvo »Casa dei bambini«– Otroško hišo, kjer so se zbrali mladi revni otroci, na katere so pazili, ko so bili njihovi starši v službah. Pozneje so se hiše odpirale tudi drugod po Italiji, Švici, ostali Evropi in tudi v Ameriki. Leta 1910 je v Italiji izšla knjiga pod naslovom *Metoda Montessorijeve*, v kateri je zbrala svoja predavanja. Leta 1911 je metoda Montessorijeve postala priznana učna metoda v državnih šolah v Italiji in Švici. Ustanovljena

je bila Mednarodna Montessori zveza (Association Montessori Internationale – A.M.I.), ki naj bi skrbela za ustrezno izobraževanje učiteljev. Leta 1935 se je zveza preselila v Amsterdam, kjer je ostala vse do danes. Šestega maja 1952 se je Maria Montessori pri enainosemdesetih letih nenadoma zgrudila in umrla (Pollard, 1997).

2.5.2 Značilnosti pedagogike montessori

Razvoj metode je temeljil na opazovanju otrok in upoštevanju razvojnih zakonitosti. Pollard (1997) opisuje, da je bila M. Montessori prepričana, da se proces učenja začne pri otroku in ne pri učitelju. Otroci naj bi se tako učili v sproščenem in veselem ozračju, kjer lahko sami in svobodno izbirajo dejavnosti.

V vrtcu je poseben poudarek namenjen tudi duhovnosti, saj je po mnenju Montessorijeve (1964, po Kahn, 1995) duhovnost pomemben del posameznika. Ravno tako pa so za vrtce značilne heterogene skupine (od enega do treh let in od treh do šestih let). S tem omogočajo medsebojno učenje. »Mlajši otroci imajo z opazovanjem starejših otrok možnost videti, kaj v tem procesu sledi. Starejši otroci pa imajo priložnost utrjevati in širiti znanje med mlajše otroke« (Kahn, 1995, str. 6).

Naslednja značilnost, ki jo opazimo je tudi individualno delo, čeprav nekatere dejavnosti potekajo tudi skupinsko. »Vsak otrok naj ima možnost, da sledi osebemu ritmu in zmožnostim. V ospredju ni prenašanje določenih vsebin, ampak svoboda pri izbiri aktivnosti, ki omogoča otrokom, da se razvijajo skladno s svojimi sposobnostmi« (Batistič Zorec, 2003, str. 195).

M. Montessori je poudarjala tudi pomen t.i. »občutljivih obdobij«, ki so pomembna za razvoj določenih znanj in spretnosti (npr. gibalnih, zaznavnih, govornih itd.). »To so obdobja, v katerih je otrok posebej občutljiv za učenje posamezne spretnosti in se jih tudi najhitreje in z najmanj napora nauči« (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008, str. 19). Seitz in Hallwachs (1997) navajata, da pomeni občutljivost veliko notranjo pripravljenost in motivacijo za to, s čimer se otrok ukvarja. Batistič Zorec (2003) tako omenja npr. občutljivost za red, ki se razvija v prvih treh letih življenja ali občutljivost za podrobnosti, ki se izraža med prvim in drugim letom starosti itd.

Druga izstopajoča značilnost te pedagogike je t.i. »srkajoči um«. Predšolski otroci imajo izredno moč uma. Imajo enkratno priložnost, da s svojim bivanjem vsrkavajo znanje iz okolice. Predšolski otroci potrebujejo raziskovanje in odkrivanje. Svet vidijo z drugačnimi očmi in so radovedni za vsako stvar. Učijo se s tipanjem stvari, navdušeni so nad vsem, kar spodbuja njihove čute: oblike, zvoki, vonjave, okusi in teksture (Kahn, 1995).

Pomembni člani pri otrokovem samostojnem delu pa so zagotovo okolje, vzgojitelj, ki to okolje pripravi in didaktični materiali.

Pripravljeno okolje

V vrtcu, ki deluje po načelih pedagogike montessori, je okolje ključnega pomena za otrokov razvoj. Pri tem ima vzgojitelj pomembno vlogo, saj je on tisti, ki skrbno pripravi okolje (Lepičnik Vodopivec, 2003). Okolje je pripravljeno tako, da omogoča otrokom samostojno učenje in odkrivanje. V njem je dovolj prostora za dejavnosti in ravno tako za gibanje. Pripravljeno okolje spoštuje ritem otrokovega življenja. Je miren in urejen prostor, s čimer zadovoljuje potrebe in združuje določen obseg dejavnosti. Otrok v prostoru, ki je posebej oblikovan za njegov razvoj, doživlja mešanico svobode in reda (Kahn, 1995). Pollard (1997) konkretno opisuje, da mora biti pohištvo svetlo pobarvano in dovolj lahko, da ga otroci lahko premikajo. Za didaktične materiale so primerne dolge, nizke in odprte omare, da jih otrok lahko doseže. Poleg malih lesenih miz in stolov so potrebni tudi preproge in majhni naslonjači, na katerih otroci lahko sedijo. Okolje naredijo prijazno še sobne rastline in slike.

Vloga vzgojitelja

V vrtcu ima vzgojitelj posebno vlogo. Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj (2008) pravita, da vzgojitelj ne poučuje neposredno, ampak za to pripravi ustrezno okolje. Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) še dodajata, da je opazovanje otrok in njihovega dela vzgojitelja glavna naloga. Vzgojitelj je otroku tudi zgled in vir znanja.

Vzgojitelj je v najglobljem smislu otrokov zagovornik, ki spoštuje otrokovo celotno bivanje in življenje. Verjame v posameznega otroka, ki želi delati stvari sam. Izobraževanje otrok temelji na otrokovi notranji motivaciji, naloga vzgojitelja pa je, da to motivacijo usmerja v krepitev otrokovega samoustvarjanja (Kahn, 1995).

Seitz in Hallwachs (1997) navajata značilnosti pedagoga montessori. Najprej mora imeti rad otroke. Biti mora tudi dober, zavzet, potrpežljiv, sposoben empatije, razumevajoč, duhovit, otroke mora spoštovati in imeti domišljijo. Pomembna naloga je stalno opazovanje otroka, da bi spoznali njegove resnične potrebe. M. Montessori je vedela, da mora te, skoraj idealne lastnosti, vzgojitelj poznati. To od njega zahteva stalno samoizobraževanje in samozavedanje. Vzgojitelj mora upoštevati ne le občutljive faze otrokovega razvoja, ampak vse, kar otrok v življenju preživi.

Izbira materialov

Montessori vrtci ne uporabljajo igrač, ampak lahko otroci izbirajo med številnimi materiali iz različnih področij (npr. fina motorika, vsakdanje življenje, umetnost, jezik, matematika itd.). Pollard (1997) navaja, da so pripomočki dobili ime »didaktični pripomočki« in omogočajo otrokom, da se skozi preizkušanje in napake učijo sami. Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj (2008) pravita, da so takšni pripomočki namenjeni urjenju zaznavnih, gibalnih in spoznavnih sposobnosti, kar otroku olajša učenje branja, pisanja in računanja.

V vrtcu imajo pomembno vlogo dejavnosti iz vsakodnevnega življenja, npr. dejavnosti, ki se navezujejo na gospodinjska opravila (pomivanje, pospravljanje, pometanje, pripravljanje hrane). Cilj učenja gospodinjskih spretnosti je predvsem razvijanje otrokove pozornosti, skladnosti gibov oči in rok ter vztrajnosti. Otroci didaktične materiale pogosto tudi razvrščajo, razporejajo, urejajo, iščejo enakosti, podobnosti in različnosti, sestavljajo »celote«. Veliko časa namenjajo tudi učenju črk (Seitz in Hallwachs, 1997). Otroci izvajajo tudi različne gibalne vaje in vaje za ravnotežje (npr. otrok nosi pladenj ali polno skodelico, medtem ko hodi po črti) ter se pri tem učijo skladnosti gibanja in zavedanja svojega telesa (Seitz in Hallwachs, 1997).

Otrok materiale izbere sam in jih uporablja toliko časa kolikor želi. Edino pravilo je, da material vrne na svoje mesto. Postopoma tudi napreduje od izkušenj s konkretnim materialom k abstraktnemu mišljenju (Honegger Fresco, 1996 po Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008).

Sodelovanje s starši

M. Montessori je verjela, da imajo starši pri učenju otrok in zagotavljanju pravičnega mesta otroka v družbi pomembno vlogo (Lillard, 1988). Učenje otrok se tako začne doma, z rojstvom. Starši so otrokovi prvi in najpomembnejši učitelji. Nihče drug ne pozna svojega otroka tako kot starši. Montessori vrtec ali šola sta naravna podaljška doma. To je razlog, da sta vključena v dejavnosti, kot so individualno usmerjena srečanja, dnevi odprtih vrat, pogovorne skupine, opazovanje, hospitacije in starševsko-vzgojiteljski (učiteljski) posveti (Kahn, 1995).

Vrtci v svoj program različno vključujejo številne oblike sodelovanja. Prilagajajo jih glede na kulturo države, vrtca, cilje in vizijo in tudi glede na potrebe staršev in otrok, vključenih v vrtec. Kahn (1999) opisuje oblike sodelovanja s starši za ameriški trg. Osredotoča se na montessori šole, vendar bi lahko podobnosti našli tudi v montessori vrtcih. V začetku leta številni vrtci oziroma šole izdajo beležko za starše, ki vsebuje informacije kot so zgodovina vrtca, šole in program, sprejemni postopki, pomembne telefonske številke, kako ravnati v nujnih postopkih (bolezni, nesreče), načini vključevanja staršev (združenje staršev, prostovoljne priložnosti in obveznosti, izobraževalni dogodki za starše itd.), material in predmeti, ki jih otrok potrebuje, priporočljiva oblačila, praznovanja, prehrana, prihodi, odhodi in parkiranje, varnost itd.

Posebno pozornost se posveča staršem na novo vključenih otrok. V neformalnih oblikah najdejo priložnost za vključevanje in razširjenje kontaktov z ostalimi starši. Najboljša pomoč je tudi organiziranje posebnih srečanj za »nove« starše pred začetkom leta. S tem dobi tudi vzgojitelj, učitelj priložnost za vzpostavitev osebnega stika s posameznimi starši. To dosežejo z raznimi družabnimi dogodki, pravilno usmerjenostjo, sprotnimi informacijami, skupnimi srečanji in obiski na domu. Vrtec in šola oblikujeta različne možnosti in izkušnje, da bi se bili zmožni odzvati na različne potrebe staršev (Kahn, 1999).

V nadaljevanju vzgojnega procesa vključevanje staršev zajema sodelovanje na izobraževalnem, socialnem in finančnem področju vrtčevske oz. šolske skupnosti. Kahn (1999) navaja izobraževalna srečanja, ki zajemajo srečanja za nove starše, avdio-vizualne prezentacije (starši vidijo, kaj in kako otrok dela v skupini, sledi pogovor), srečanja s starejšimi skupinami (starši dobijo vpogled v naslednje nivoje izobraževalnega procesa – iz

jasli v vrtec in tako naprej), gostujoči predavatelji (montessori predavatelji, ki prinesejo sveže znanje pedagogike montessori, ki navdihujejo starše in vzgojitelje), izdelovanje materialov (neformalno srečanje, starši razumejo, kako otrok dela z materiali), pogovorne skupine (starši govorijo o otrocih, se osredotočijo na otroka, kako poteka dan, kako so povezani z načeli pedagogike montessori), itd.

Pomembna so tudi opazovanja otroka v skupini, saj starši lahko vidijo kako potekajo načela v praksi. Kahn (1999) opisuje še dan odprtih vrat, ko otrok povabi starše in jih vodi po sobi in pokaže svoje najljubše dejavnosti, materiale. Srečanje se zaključi s pesmijo otrok staršem. Ravno tako lahko vrtec izdaja glasila, ki vsebujejo kratke članke za izobraževanje staršev, obvestila o prihajajočih dogodkih in informacije o pomembnih dogodkih v vrtcu, šoli. Vrtec naj bi tudi nudil možnost izposoje knjig staršem o otrokovem razvoju. Izpelje tudi raziskavo (ko družina zapusti vrtec), ki omogočajo poznavanje močnih in šibkih točk programa. V vrtcu se lahko starši vključijo tudi kot prostovoljci. Povabljeni so, da prispevajo svoj delež kot pomoč pri vožnji na izlete, pomoč pri čiščenju in obnovi, sodelovanje pri posebnih odborih itd. Ravno tako pa lahko kot ambasadorji širijo dober glas vrta v okolico (Kahn, 1999).

Kahn (1999) še opozarja, da nekateri dogodki združijo celoten vrtec (zbiranje sredstev, gostujoči predavatelji itd.), določeno vrtčevsko skupino ali šolski razred (začetek leta, opazovanja, srečanja itd.) ali pa se usmerijo na specifične interese in vprašanja (študijske skupine, prostovoljne dejavnosti itd.).

2.5.3 Pedagogika montessori v Sloveniji

V Sloveniji so ustanovili prvi vrtec šele petindevetdeset let po tem, ko je s prvim vrtcem začela delovati Maria Montessori. Čas po letu 1940 ni bil naklonjen ustanovitvi vrta, šele pozneje so se pojavile priložnosti za seminarje in izobraževanja v pedagogiki montessori tudi v sodelovanju z Italijo, Avstrijo in Nemčijo (<http://www.montessori-institut.si/pedagogikaslo.html>).

Kordeš Demšar (2007) navaja, da so se Uršulinke v Ljubljani leta 2001 odločile, da bodo v svojem zasebnem vrtcu delale po programu montessori. Tudi škofijski vrtec v Mariboru je kot drugi vrtec v Sloveniji izbral ta program. V obeh omenjenih vrtcih je duhovni vidik katoliški.

Septembra 2008 je začel delovati Rahelin vrtec v Medvodah s tremi skupinami otrok, čez dva meseca pa vrtec Hiša otrok Dravlje pri Montessori inštitutu v Ljubljani, ki ima sedaj štiri skupine otrok. Leta 2011 je začela delovati Hiša otrok ABC v Ljubljani. Program montessori imata tudi vrtca Mali princ v Domžalah in Hiša otroka srečnih rok v Ljubljani. Jeseni leta 2010 je na Montessori inštitutu začela delovati tudi prva osnovna šola montessori (<http://www.montessori-institut.si/pedagogikaslo.html>).

V Sloveniji deluje tudi Združenje montessori, ki je delo ravnateljic štirih vrtcev montessori (Rahelinega vrtca, Angelinega vrtca, Hiše otrok – vrtec montessori Maribor in Hiše otrok Dravlje). Združenje je od leta 2011 vključeno v združenju Montessori Europe. Glavni cilji Združenja montessori Slovenije so med drugim skrb za ohranjanje in širitev pedagogike montessori, povezovanje in strokovno izpopolnjevanje pedagogov montessori in povezovanje z drugimi strokovnimi in znanstveno-raziskovalnimi ustanovami v Sloveniji ter v tujini. Dejavnosti Združenja pa so podeljevanje in obnavljanje certifikatov vrtec montessori, šole montessori in drugih oblik delovanja, druženje pedagogov montessori in prizadevanje za ustvarjanje ustreznih zakonskih okvirov za delovanje pedagogike montessori v Sloveniji. (<http://www.zdruzenje-montessori.si/>).

Angelin Vrtec in sodelovanje s starši v Angelinem vrtcu

Angelin vrtec je prvi vrtec montessori v Sloveniji. Vsebuje pet oddelkov, od tega dva jaslična oddelka (1 do 3 let) in tri oddelke, starostne skupine od 3 do 6 let. V Angelinem vrtcu niso pomembni samo otroci, ampak tudi njihovi starši in družine. Vrtec dopolnjuje in podpira vzgojo staršev. Vzgojitelji lažje sledijo napredku otroka, če so seznanjeni, kako živijo otroci doma. Tudi obratno, staršem je pomembno, da vidijo in razumejo, kaj se v vrtcu dogaja in kako njihov otrok napreduje. Povezanost s starši je pomembna, ker daje otroku občutek varnosti in zaupanja, kar potrebuje za razvoj svojih sposobnosti in značaja (Angel vrtec, 2007 po Devjak, Berčnik in Plestenjak, 2008).

V Angelinem vrtcu s starši sodelujejo na različne načine in ob različnih časih. Najprej je stik s starši pri vpisu otrok. Po elektronski pošti, preko spletne strani in publikacije ali telefonu posredujejo prve informacije o vrtcu. Nato potekajo konkretnejši dogovori pred dejanskim sprejemom otroka (podrobnejše informacije glede plačila, dnevnega reda, posebnosti, programa, sodelovanja itn.). Sledi sodelovanje s starši v času, ko je otrok vključen v vrtec.

Ohranjajo pa tudi stike s starši in družinami, ki so imele otroke v vrtcu (obletnice vrtca, srečanj za otroke, ki so hodili v vrtec, druga priložnostna srečanja in povabila).

V času, ko je otrok sprejet v vrtec, so staršem ponujene naslednje oblike sodelovanja z vrtcem: pogovori pred sprejemom otrok, obisk na domu, redni pogovori z vzgojiteljico otroka (vsaj dvakrat letno, oz. po dogovoru), reševanje raznih situacij (socialnih, finančnih in drugih), roditeljski sestanki (skupni in po sobah, kjer so njihovi otroci), večer z očeti in mamami, prinašanje rož in pranje perila (manjše krpe in predpasniki) vsaj enkrat letno, skupni zaključni piknik na dvorišču vrtca, sveta maša za vse družine iz vrtca (okoli dneva staršev), možnosti izletov z družinami, možnost opazovanja v sobi, kjer je otrok, pomoč staršev pri pripravi in čiščenju materialov, sodelovanje staršev pri delu v skupini (predstavitev poklica, hobija, delavnice itd.), občasne druge delavnice za starše (npr. miklavževa peka), pomoč pri preskrbi raznih potrebnih materialov, vzpostavljanju kontaktov in pripravi drugih srečanj (šivanje, darila vrtcu ob otrokovem rojstnem dnevu, zbiranje odpadnih materialov, podaritev dobro ohranjenih koles, rabljenega papirja in drugega, organizacija predstav za otroke: gledališče, iskanje dobrotnikov in donatorjev vrtca itn.), glasilo *Hiša otrok*, ki ga sooblikujejo skupaj s starši (izhaja dvakrat letno in je namenjeno predvsem staršem otrok iz vrtca) ter sprotna obvestila na oglasni deski in na spletni strani. Deluje tudi svet staršev, v katerem je po en predstavnik iz vsake sobe. Svet staršev ima srečanja do trikrat letno oz. po potrebi. Predsednik sveta staršev je član sveta Uršulinskega zavoda (Letni delovni načrt, 2012).

3. EMPIRIČNI DEL

3.1 Opredelitev problema

Prednostna naloga svetovalne službe v vrtcu, kjer svoje delovno mesto najdemo socialni pedagogi, je tudi poglobljanje sodelovanja in odnosov vrtca s starši. Ravno z vključevanjem staršev in medsebojnim sodelovanjem lahko ustvarimo pogoje, v katerih se bo otrok najbolj razvijal. Čačinovič Vogrinčič (2008, str. 21) je v programskih smernicah za svetovalno službo v vrtcu zapisala: »Vrtec je za razliko od šole opredeljen v prvi vrsti kot dopolnjevalec in pomočnik staršem oziroma družinam pri zagotavljanju čimbolj kvalitetnega življenja njihovih otrok. Za vrtec zato starši predstavljajo pomembne sogovornike in soustvarjalce. Vrtec in družina se odpirata drug na drugega, pri čemer se je še veliko treba naučiti, na novo opredeliti sodelovanje in vzajemno spoštovanje, tako upoštevanje zasebnosti, najrazličnejših drugačnosti in posebnosti otrok in družin na eni strani kot upoštevanje strokovne avtonomnosti vrtca na drugi.« Kot poudarja Pirnat, (1994) se je potrebno pri sodelovanju in povezovanju med vrtcem in starši osredotočiti na otroka in tako vse usmeriti k skupnemu cilju: omogočiti optimalno vzgojo ter srečno in zdravo otroštvo. »Kvalitetno sodelovanje med vzgojiteljem, otroki in starši tako izraža odprtost, fleksibilnost in humanizacijo medsebojnih odnosov, ki predstavljajo pogoj za uspešno usklajevanje različnih stališč« (Pirnat, 1994, str. 81).

Jadranje med željami in pričakovanji staršev ter znanjem in strokovnostjo zaposlenih je za vsak vrtec poseben izziv. Zato sem se odločila, da v svoji diplomski nalogi raziščem primer vrtca in s tem pridobim dovolj raznolikih in poglobljenih informacij o tem področju. Osnovni problem diplomske naloge je predstaviti sodelovanje družin z Angelinim vrtcem, ki deluje po principu pedagogike montessori. Z empiričnim delom sem skušala predstaviti videnje staršev in mnenje strokovnih delavcev (vzgojiteljic in ravnateljice) ter njihove ugotovitve združiti v nove. Nisem se usmerila samo na posamezne oblike in njihovo uporabnost, ampak tudi na prednosti samega sodelovanja in ovir, ki se pojavljajo tekom sodelovanja. Vse to pa sem skušala združiti v razmišljanje o novih idejah. Teoretično znanje in zaključki ob končani raziskavi so tako dober temelj za pregled področja sodelovanja s starši v Angelinem vrtcu in tudi pomoč pri načrtovanju novih smernic za razvoj novih oblik dela s starši.

3.2 Cilji raziskave

Cilj raziskovalne naloge je raziskati in predstaviti pomen ter oblike sodelovanja, ki jih izvajajo v vrtcu. Pri medsebojnem sodelovanju je bil cilj tudi osredotočiti se na pričakovanja in potrebe tako staršev kot vzgojiteljic ter spoznavati ovire in prednosti, ki so pri sodelovanju prisotne. Cilj naloge je odkrivati dejavnike, ki motivirajo starše za sodelovanje in načine, kako lahko strokovno osebje privabi starše k vključevanju v življenje in delo vrtca. Nadalje je cilj na podlagi intervjujev in predelane literature povezati različne poglede in izpeljati nove možnosti, izboljšave in nove oblike sodelovanja in medsebojnega povezovanja.

3.3 Raziskovalna vprašanja

V diplomskem delu sem skušala odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kako starši, vzgojiteljice in ravnateljica ocenjujejo pomen in uspešnost sodelovanja?
2. Katere so oblike sodelovanja, ki jih izvaja vrtec in kako pogosto jih uporabljajo vzgojiteljice pri svojem delu ter kako pogosto se jih udeležujejo starši?
3. Katere so najpogostejše težave staršev, vzgojiteljic in vodstva vrtca pri njihovem medsebojnem sodelovanju?
4. Česa si starši, vzgojiteljice in vodstvo vrtca pri sodelovanju želijo in kaj pri tem pričakujejo?
5. Katere izboljšave in oblike sodelovanja so še možne?

3.4 Raziskovalna metoda

Uporabila sem deskriptivno metodo kvalitativnega raziskovanja, analizo sodelovanja vrtca in staršev. Analizirala sem delno strukturirane intervjuje.

VZOREC: V vzorec so zajete tri posamezne osebe in trije pari. Njihova starost se giblje od 32 do 56 let in imajo univerzitetno izobrazbo, ravnateljica tudi magisterij. V raziskavo je bila vključena ravnateljica vrtca, ki svoje delo opravlja dve leti, vzgojiteljica oddelka v jaslih (od 1 do 3 let) z 10-letno delovno dobo in vzgojiteljica oddelka v vrtcu (od 3 do 6 let) s 36-letno delovno dobo. K sodelovanju sem povabila tudi tri pare staršev otrok. Na ta način sem želela pridobiti bolj bogate poglede in različne informacije tako mame kot očeta. Pri izbiri staršev

sem bila pozorna na to, da so zajemali različne prvine, po katerih bi se lahko odgovori na temo sodelovanja z vrtcem razlikovali. Prvi par (v nadaljevanju označen s starši 1) ima samo enega otroka v Angelinem vrtcu, vključenega v jasli. Drugi par (v nadaljevanju označen s starši 2), ki ima pet otrok, ima od tega vpisane v vrtec tri otroke (dva v vrtec, enega v jasli), starejši otrok je ta vrtec obiskoval, najmlajši pa v vrtec še ni vključen. Zadnji par staršev (v nadaljevanju označen s starši 3) ima tri otroke, od tega sta dva, ki sta obiskovala Angelin vrtec, že v šoli in najmlajši otrok pa je v času izvajanja intervjuja obiskoval zadnje leto omenjenega vrtca.

PRIPOMOČEK: Osnovni pripomoček je delno strukturiran intervju. Mesec (1998, str. 80) opisuje, da pri njem »vprašalnika ne uporabljamo do potankosti, ampak zgolj vodilo ali predlogo za intervju, to je seznam okvirnih tem, ne podrobnih vprašanj«. V intervju sem tako vključila uvodni in zaključni del, osrednji del pa so zajemala odprta vprašanja (Priloga 1). Vprašanja oz. teme za intervjuja so imela vlogo usmeritve pri izvajanju. Služila so mi kot pomoč, da sem se tekom pogovora usmerila na tista področja, ki jih zavzemajo raziskovalna vprašanja. Pri oblikovanju okvirnih vprašanj sem izhajala iz teoretičnih izhodišč, v pomoč pa mi je služila tudi knjiga *Kakovost v vrtcih* (2002). Z vprašanji sem zajela naslednje teme: pomen, uspešnost in prednosti sodelovanja, posamezne oblike in njihova uporaba, sodelovanje v času uvajanja otrok, motivacija staršev za sodelovanje, usposobljenost vzgojiteljev za delo s starši, težave pri medsebojnem sodelovanju in njihovo reševanje, medsebojna pričakovanja in nove možnosti ali oblike sodelovanja.

POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV:

Najprej sem se sestala z ravnateljico in ji predstavila problem in cilje svoje diplomske naloge, na podlagi katerih sem si načrtno izbrala (karakteristiko) staršev ter zaradi težnje po poglobljenih in raznovrstnih informacijah izrazila željo po vključitvi obeh staršev. Nato je ravnateljica še sama predlagala družine ter z njimi navezala prvi stik. Preko elektronske pošte jim je poslala moje vabilo, v katerem sem opisala predstavitev diplomskega dela, namen srečanja in teme pogovora. Navedla sem še predvideno trajanje pogovora, zagotovila anonimnost in zaupnost podatkov in željo po snemanju. K mojemu vabilu je še sama dodala spremno besedo (spodbudo k odzivu) in prosila, da se v primeru pripravljenosti sodelovanja v raziskavi obrnejo name, da se dogovorimo za nadaljnje sodelovanje. Od povabljenih je odklonila ena družina, zato je ravnateljica k sodelovanju v raziskavi naknadno povabila drugo. Z izbranimi starši sem se, preko elektronske pošte ali mobilnega telefona, naprej

dogovarjala za kraj in datum izvajanja pogovora. Pri izbiri časa in kraja intervjuja sem se prilagajala intervjuvancem. Pogovore sem, na njihovo željo, opravila na njihovih domovih, konec maja 2012, en intervju pa v začetku junija istega leta. Starši so zagotovili, da smo pogovor opravili brez motečih dejavnikov. Le pri eni družini je pogovor zmotil otrok, kar pa ni bistveno vplivalo na potek intervjuja.

Vzgojiteljice in ravnateljico sem k raziskavi povabila osebno. Predstavila sem jim namen naših pogovorov ter zagotovila anonimnost in zaupnost podatkov. Z ravnateljico sem pogovor opravila v vrtcu, ravno tako z obema vzgojiteljicama. Eni izmed vzgojiteljic sem na njeno prošnjo predhodno po elektronski pošti poslala okvirna vprašanja, da se je na pogovor lažje pripravila. Pogovori so potekali v maju in juniju 2012.

Povprečno je intervju trajal eno uro. Snemala sem z diktafonom, jih nato dobesedno prepisala in jih ponudila v pregled. Dve družini sta intervju prebrali in se z napisanim strinjali, ena družina pa je nekatere odgovore dopolnila. Vzgojiteljica iz oddelka v vrtcu je v zapisanem in poslanem intervjuju nekatere dele spremenila. Ravnateljico in drugo vzgojiteljico pa sem naknadno vprašala še nekaj vprašanj, da sem si razjasnila nekatere nejasnosti in tako dopolnila zapise.

POSTOPEK OBDELAVE PODATKOV: Najprej sem zvočne posnetke dobesedno prepisala in jih uredila, kar mi je omogočilo lažjo obdelavo. Prepisane intervjuje sem nato večkrat prebrala in iz njih izločila kodirne enote, torej dele besedila, ki vključujejo pomembne informacije za potrebe moje diplomske naloge. Te podatke sem podčrtala, da so izstopali od ostalega besedila. Sledila je faza kodiranja (Priloga 2), tako da sem iz pomembnih delov izluščila bistvo, to pa poimenovala s kodo (I. in II. reda). Vsebinsko sorodne kode sem povezala v širšo enoto – kategorijo (Glej tabele v poglavju Rezultati analize in utemeljene teorije: tabele 1–5 za strokovno osebje in tabele 6–10 za starše). Kategorije, ki sem jih oblikovala na podlagi raziskovalnih vprašanj, sem imela že vnaprej določene. Te so: uspešnost sodelovanja, oblike sodelovanja, ovire, pričakovanja ter odprte možnosti sodelovanja. Na koncu sem rezultate analize prikazala v obliki tabel in oblikovala utemeljeno teorijo ter odgovorila na postavljena raziskovalna vprašanja.

3.5 REZULTATI ANALIZE IN UTEMELJENA TEORIJA – STROKOVNO OSEBJE

V utemeljeno teorijo strokovnega osebja sem združila intervjuje vzgojiteljic, ki delata v jaslih in vrtcu, ter intervju ravnateljice. V posameznih poglavjih so predstavljeni rezultati analize, ki so prikazani v obliki tabel. Rezultatom sledi utemeljena teorija, ki se nanaša na posamezne kategorije.

3.5.1 Uspešnost sodelovanja

Tabela 1: Kategorija: USPEŠNOST SODELOVANJA – strokovno osebje

	Ravnateljica	Vzgojiteljica oddelka v jaslih	Vzgojiteljica oddelka v vrtcu
Kode II. reda	Kode I. reda		
Pomen sodelovanja	Velik pomen sodelovanja Imeti vrtec – sodelovati z družino Doseganje ciljev in vizije Medsebojni trud Odnos zaupanja na začetku Vpliv vseh zaposlenih	Pomembno dobro sodelovanje Zadovoljstvo vseh Znati pritegniti starše Zaupanje Pomaga razumeti otroka, družino in starše Pomaga razumeti otrokov vsakdan, izzive	Zaupanje Spoštovanje otroka in družine Poslušanje in sprejemanje Delati za dobro otroka Opaziti potrebe otroka Pozorni na napredek otrok Pomoč pri vzgoji Sodelovanje ob reševanju težav
Pridobiti starše za sodelovanje	Dobro sodelovanje staršev Sodelovanje visoka vrednota Vplivanje staršev Ohranjati identiteto vrtca Upoštevati predloge Predlogi uslišani Niso vsi sprejeti	Neformalna srečanja Neformalen stik Medsebojno spoznavanje Nisi vsevednež	Različne oblike sodelovanja Ni nezainteresiranih staršev Stopi do njih in se pogovori
Vrednotenje dela	Vrednotenje na sestanku vzgojiteljskega zbora Razvojni tim Analiza swot	Trud za izboljšanje Pripravljena za novosti Dodatna izobraževanja Postavljeni cilji	Srečen otrok Opazi stiske in jih skupaj rešijo Zadovoljen otrok Svetovanje staršem

Nadaljevanje tabele 1

Izobraževanja	Tekom študija predšolske vzgoje malo vsebin o delu s starši Več na smeri socialna pedagogika Študij v Rimu Z neformalnimi izobraževanji Nenehno izobraževanje Predavanja na sestankih Srečanja z ravnateljci Iskanje takšnega znanja	Nepripravljenost na delo s starši Občutek nemoči Predavanja na sestankih vrtca Izobraževanje pedagogike montessori Izkušnje, vsakodnevna srečevanja	Ni bilo na fakulteti Lastne izkušnje Profesionalen odnos Izobraževanje pedagogike montessori
Komunikacija	Osebno Elektronska pošta Telefon Spletna stran vrtca	Osebno Elektronska pošta Telefon	Osebno Elektronska pošta Telefon Dnevna obvestila pišejo na liste
Odnos	Direkten pristop Vpogled in pregled nad celoto S starši ohranjati profesionalen odnos Disciplina in rast	Vikanje	Priznati napake Izogibanje moraliziranju Ohraniti profesionalen odnos
Sodelovanje v času uvajanja	Pomemben čas uvajanja Postavitev temeljnega zaupanja Hitra odzivnost na nepričakovane situacije Uvajanje – pogovori z vzgojiteljico Prvi obisk otroka Prvi teden uvajanja Navzočnost staršev v sobi Vztrajnost osebja pri uvajanju	Otroci se ne uvajajo istočasno Ni toliko joka Prilagojeno vsakemu otroku in željam staršev Starši poznajo način dela Prvi stik Urejanje dokumentacije Pogovor o otroku Srečanje s starši in otrokom popoldne v sobi Obisk na domu Otrok vključen v skupino Starši niso prisotni v sobi	Uvajanje v jasli - vrtec Uvajanje v vrtec Pogovor s starši ob vprašalniku Otroku razkaže okolje Dopoldanski čas – samo otrok Starš pripelje otroka in gre Postopnost uvajanja Starš ni zraven Pogovor s starši o tem, kako otroka oddati

Strokovnemu osebju je pomembno dobro sodelovanje, zadovoljstvo zaposlenih in družin ter medsebojno zaupanje (nanaša na 1. kodo II. reda). Sodelovanje jim pomeni delati za dobro otroka in slediti njegovemu razvoju, napredku in vsakdanu, poslušati in sprejemati vse vključene ter spoštovati celotno družino. S tem, ko se strokovno osebje poveže z družino, ji lahko nudi tudi pomoč pri vzgoji in reševanju vzgojnih težav. Ravnateljica se zaveda, da imeti vrtec pomeni sodelovati z družino in se medsebojno truditi za doseganje ciljev in vizije vrtca. Pomemben ji je odnos s starši, vzpostavitev zaupanja na začetku sodelovanja ter vpliv vseh zaposlenih (*»/.../ vplivamo na to čisto vsi, ki smo v vrtcu, od kuharice, do tistih, ki odpirajo vrata, do vseh ki, ki pomagajo in do tistih, ki tudi bolj neposredno delajo z otroki /.../«*).

K uspešnemu sodelovanju uvrščajo tudi pripravljenost staršev za vključevanje v vrtec (2. koda II. reda). Ravnateljica meni, da je sodelovanje v vrtcu dobro, saj je to visoka vrednota, ker je navadno ravno obratno – starši skušajo vplivati na vrtec, kar prinese izziv, kako ohraniti identiteto vrtca in hkrati biti odprt za nove pobude in predloge. Dodaja, da so predlogi sicer slišani, a niso vsi sprejeti, kar so ji povedali tudi starši (*»/.../ starši pravijo, da ponavadi najdem argumente, ki so tako močni, da je težko prodreti z idejami ... odvisno na kakšen način pride predlog, pobuda, koliko staršev to želi in tudi koliko je ta predlog nekaj kar izboljšuje doseganje vizije al pa je bolj neko trpanje programa vrtca z nečem, kar lahko tudi izven vrtca se doseže /.../«*). Vzgojiteljica oddelka v jaslih poudarja, da starše pridobi z neformalnimi srečanji, kar prinese medsebojno spoznavanje in uvid, da vzgojitelj ni vsevednež. Vzgojiteljica oddelka v vrtcu je dodala, da starše pridobi z različnimi oblikami sodelovanja, ravno tako pa opaža, da nezainteresiranih staršev ni veliko. V primeru, da starši ne želijo sodelovati, pa se z njimi individualno pogovori (*»Če pa opazim, da se kakšen starš res izmika sodelovanju, potem stopim do njega in ga poprosim za pogovorne ure. To storim zelo diskretno. Običajno se starši takoj ustrašijo, da je kaj narobe, seveda jih potolažim in jim povem, da bi rada pogovor le zato, da bom sama v vrtcu lažje sledila otroku in njegovemu napredku.«*).

Vzgojiteljice in ravnateljica redno vrednotijo svoje delo (3. koda II. reda), da bi s tem zagotovile uspešno sodelovanje s starši. Ravnateljica vrednoti delo s sprotnim vrednotenjem na sestankih vzgojiteljskega zbora, razvojnem timu in preko analize swot (*»/.../ to je v bistvu analiza, ki ima ime po štirih angleških besedah ... strong points, weak points, opportunities, threats. Se pravi, ko gledamo, ko analiziramo stanje šibke točke, močne točke, priložnosti pa grožnje. Recimo, to je zdej trenutno orodje s katerim vrednotimo in iz katerega bomo tudi*

potem delale cilje /.../«). Vzgojiteljica v jaslih svoje delo vrednoti s postavljenimi cilji in trdom za izboljšanje ter pripravljenostjo za novosti. Ravno tako se udeležuje dodatnih izobraževanj. Vzgojiteljica v vrtcu meni, da je njeno delo res vredno, ko opazi stiske otrok in jih skupaj s starši reši. Ravno tako pa ji motivacijo za nadaljnje delo nudi srečen in zadovoljen otrok. »Zadovoljni in veseli otroci, ki na vrtec hranijo enega od svojih najlepših spominov, so nagrada za pretekle in navdih za prihodnje napore.« (Bahovec in Bregar Golobič, 2004, str. 100). Kobolt (1997) v enem izmed svojih prispevkov opisuje supervizijski proces kot možen prispevek k razvoju in strokovni rasti vzgojiteljic. Supervizijski proces opredeli kot »proces notranje motiviranega učenja v dvoje ali večji skupini, v katerem udeleženci reflektirajo lastne profesionalne postopke, odzivanja in ravnanja ter odnose v kontekstu profesionalnega področja« (Kobolt, 1997, str. 28). Na področju sodelovanja s starši, bi vzgojiteljicam lahko omogočil pregled in oceno ravnanj z namenom povečanja refleksivnosti pri opravljanju dela in pomoči za boljše in bolj razvidno dogajanje tako v odnosu do otrok kot do njihovih staršev (prav tam).

Lepičnik Vodopivec (1996) je mnenja, da je delo s starši zahtevna naloga. Tega se zavedajo tudi vzgojiteljice (4. koda II. reda), še posebno zato, ker tekom študijskega izobraževanja s področjem dela s starši niso bile seznanjene toliko in so bile v času samega dela v vrtcu nepripravljene in nemočne (*»Po končanem študiju sem se zavedala, da na tem področju nisem v okviru študija ničesar dobila. Nobenih napotkov, nobenih teoretičnih znanj o delu z odraslimi ... in res bila sem blazno razočarana. Bilo mi je jasno, da je pri delu z otroki sodelovanje s starši neizogibno pa sem se po končanem študiju počutila res nemočno.«*). To potrjujeta tudi Intihar in Kepec (2002), ko omenjata pomanjkljivo usposobljenost in pomanjkanje veččin bodočega strokovnega kadra. Vzgojiteljici v intervjuju nadaljujeta, da sta nekaj znanja pridobili z dodatnimi izobraževanji, z vsakodnevnimi izkušnjami pa tudi s predavanji na sestankih vzgojiteljskega zbora in izobraževanja pedagogike montessori. Ravnateljica je poudarila, da je več znanja dobila tekom študija socialne pedagogike pri nas in v Rimu, kjer je delala magisterij, pa tudi na seminarjih na srečanjih z ravnateljci. Kot ravnateljica se zaveda, da je potreba po nenehnem izobraževanju na področju dela s starši, zato se trudi vsakoletno nekaj tega vnesti v program (npr. določene strokovnjake iz tega področja povabijo na sestanke vzgojiteljskega zbora).

Pomemben element sodelovanja je tudi način komunikacije in posredovanje pomembnih informacij staršem. Vse tri intervjuvane osebe so poudarile (5. koda II. reda), da komunikacija največkrat poteka na osebni ravni pa tudi preko telefona in elektronske pošte. Ravnateljica je izpostavila vidik komuniciranja preko spletne strani vrtca, vzgojiteljica v vrtcu pa poudarja še pisanje raznih dnevnih obvestil na listke, ki jih starši oddajo ob prihodu otroka v skupino ali pa jih ona napiše za starše.

Uspešno sodelovanje je odvisno tudi od odnosa med starši in strokovnim osebjem (6. koda II. reda). Ravnateljica pravi, da je pomembno ohraniti profesionalen odnos s starši, ker je drugače težje dosegati namen in cilje vrtca. Se pa zaveda, da to ni nekaj enostavnega (*»Ohranjati pristen odnos, ki je na eni strani odprt, spoštljiv, pa vendar ne prestrogo odmaknjen, to je velika umetnost.«*). Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) poudarjata, da je s starši potrebno ostajati v okviru profesionalnega vedenja, četudi si sami želijo vzpostaviti bolj prijateljski odnos. Vzgojiteljica v vrtcu je poudarila, da je potrebno spoštovati dostojanstvo vsakega otroka in družine (*»/.../ da ne kakorkoli in na kakršenkoli način razpravljamo o otrocih in družinah /.../«*), kar vključuje tudi izogibanje moraliziranju in sposobnost priznati napake. Vzgojiteljica v jaslih je izpostavila, da ohranja profesionalen odnos z zahtevo po vikanju (*»Tak način postavi komunikacijo v določen okvir. To mi zelo pomaga, saj bi me sicer tudi mene zaneslo v preveč prijateljski odnos.«*), ravnateljica pa dodaja, da je za ohranjanje profesionalnega razvoja potrebna notranja disciplina in rast (*»/.../ ta sposobnost, mislim da jo z leti počasi in z izkušnjami pridobivamo, ker je razumljivo, da na začetku svoje profesionalne poti je, človek potrebuje in si želi in tudi rabi, neko potrditev, ki jo starši mogoče lažje dajo tudi skozi neke neformalne pogovore. Al pa se mogoče na začetku tudi težje najdemo v nekih bolj tako formalnih odnosih, ki pa so potrebni, da se ne razvodeni zakaj smo v nekem odnosu tudi in se s tem ohranja integriteta otroka, spoštovanje in dostojanstvo.«*). Ravnateljica še nadaljuje, da v odnosu zagovarja direkten pristop, kar ji nudi tudi vpogled in pregled nad celoto vrtca.

Sodelovanje vrtca s starši je pomembno že na samem začetku, to je v času uvajanja (7. koda II. reda). Ravnateljica je omenila, da je čas uvajanja pomemben, saj takrat poteka vzpostavitev temeljnega zaupanja. Vzgojiteljica v jaslih poudarja, da se otroci ne uvajajo istočasno, zato ni toliko joka obenem, uvajanje pa je prilagojeno vsakemu otroku in željam staršev posebej. Starši poznajo tudi način dela, saj je vrtec majhen, otroci pa izhajajo iz veččlanskih družin (*»Starši že dobro poznajo naš način dela, uvajalno proceduro, njihova stopnja zaupanja vrtcu*

in vzgojiteljicam je velika - zato posebna pozornost uvajanju ni potrebna.«). Uvajanje se začne s prvim stikom starša in vzgojitelja, urejanjem dokumentacije in pogovorom o otroku (preko vprašalnika). Varjačič (2007) poudarja pomembnost prvega srečanja, ki poteka že pred samim uvajanjem in omogoča usklajevanje predstav o uvajanju, tako s strani staršev kot tudi vzgojiteljev, in določitvi vlog v skupini. Intervjuvane osebe nadaljujejo, da uvodnemu srečanju sledi srečanje s starši in otrokom popoldne v sobi, ko ostali otroci niso prisotni. Otrok spozna okolje in vzgojiteljico. Vzgojiteljice tudi obiščejo dom družine, od koder prihaja otrok. Pozneje se otrok postopoma vključi v skupino v dopoldanskem času, kjer pa starši niso fizično prisotni. Ravnateljica in vzgojiteljica v vrtcu sta omenili vztrajnost osebja pri uvajanju in ločitvi otrok od staršev (*»Če starši prepričajo sebe, »to je pač dejstvo, moram v službo«, bo tudi otroku lažje in bo to dejstvo sprejel. Tak način uvajanja se je izkazal kot zelo dober, sam če so tudi starši pripravljeni, zato jim to na prvem pogovoru opozorim. Oddajo otroka in gredo. Vsako podaljševanje in dolgo poslavljanje je lahko hujše in bolj boleče«*).

3.5.2 Oblike sodelovanja

Tabela 2: Kategorija: OBLIKE SODELOVANJA – strokovno osebje

	Ravnateljica	Vzgojiteljica oddelka v jaslih	Vzgojiteljica oddelka v vrtcu
Kode II. reda	Kode I. reda		
Razvoj oblik	Že v začetku pomembno sodelovanje Oblike iz Amerike Kombinacija s slovenskim prostorom in javnimi vrtci Prilagodljivost staršem Tri faze sodelovanja Preden pride otrok v vrtec Sodelovanje, ko je otrok v vrtcu Druženje, ko otrok odide iz vrtca	/	/
Obiski na domu	Preden otrok pride v vrtec Poznavanje razmer v družini	/	/
Pogovorna ura	Spremljanje individualnega razvoja Občutek varnosti, če starše sama povabi Narava pogovora	Sproščeno Občutek, kot da je pred izpitom Vznemirjenje Štirikrat letno srečevanje Dvakrat roditeljski sestanek	Na drugačen način vidiš otroka Trema Govoriti o otroku le na pogovornih urah dvakrat letno Tudi po dogovoru
Neformalne oblike	/	Najprimernejša oblika Sproščen odnos Starši sodelavci pri vzgoji Medsebojno spoznavanje Prežene strah pred njimi	Sveta maša za družine Večeri z očetmi in mamami Veselje otrok Starš skupaj z otrokom Čiščenje materialov
Predstavitev poklica	Vključevanje sposobnosti staršev	Medsebojno razumevanje	/
Predavanja	Šola za starše Splošne vzgojne teme Vsebine pedagogike montessori Cikel treh let	Predavanja koristna Skupna izkušnja Možnost pogovora Aktualne teme Vsebine pedagogike montessori	Predavanja koristna Izmenjavo izkušenj staršev

Ravnateljica je omenila, da je bil že na začetku ustanavljanja vrtca vidik povezovanja z družinami pomemben. Model različnih oblik sodelovanja je bil prenesen iz ZDA, kombinirali pa so ga s slovenskim prostorom in načinom sodelovanja v javnih vrtcih. Vse to so prilagodili tudi staršem, pri čemer so še vedno odprti za nove potrebe in pobude. V vrtcu tako potekajo številne oblike sodelovanja, ki jih ravnateljica razvršča v tri faze:

1. faza: Čas preden pride otrok v vrtec – informiranje, obveščanje, odgovarjanje na vprašanja, način usmerjanja, priprava, komunikacija;
2. faza: Čas, ko je otrok v vrtcu – uvajanje (prvi pogovor z vzgojiteljico, prvi obisk otroka in prvi teden, ko se otrok uvaja), pogovorne ure, redna dnevna informiranost, roditeljski sestanki, razne oblike vključevanja staršev s predstavitvijo poklicev, prinašanje rož, pranje perila, skupno dogovarjanje za praznovanje rojstnega dne otroka v vrtcu, sodelovanje pri glasilu *Hiša otrok*, kakšni večji projekti (npr. praznovanje desete obletnice vrtca), svet staršev, Šola za starše, popoldnevi in večeri za očete in mame v jaslih in v vrtcu, peka piškotov, pikniki, skupna sveta maša, priprava na različne praznike, kot so božič, velika noč, Miklavž itd;
3. faza: Čas, ko otrok ni več v vrtcu, pa vrtec z otroki, družinami še vedno sodeluje – pripravijo srečanje za prvošolce, da se lahko v letu, ko so v prvem razredu, še enkrat vrnejo v sobo za en dan. Srečanje tako imenovanih absolventov iz vrtca (družin z otroki, ki so bili včlanjeni v vrtec) poteka vsako leto.

Med vsemi oblikami sodelovanja so kot temeljno izpostavile predvsem pogovorne ure. Ravnateljica meni, da pogovorne ure prikazujejo spremljanje individualnega razvoja otrok. Občutke pred srečanju s starši povezuje z naravo pogovora (*»/.../ če jih sama povabim in vem zakaj jih povabim, me navdajajo občutki varnosti /.../«*). Vzgojiteljica v jaslih je omenila, da se pri takem pogovoru s starši počuti sproščeno ali vznemirjeno (*»/.../ pri nekaterih imam občutek kot da sem na izpitu in sem pred srečanjem zelo vznemirjena, sprašujem se, če bom znala odgovoriti na vsa njihova vprašanja.«*). Pogovorne ure uporablja dvakrat letno, ravno tako roditeljske sestanke. Vzgojiteljica v vrtcu je omenila, da je zanjo pogovorna ura pomembna, saj lahko tako ob pomoči staršev vidi otroka na drugačen način. S starši se srečuje na pogovornih urah dvakrat letno in kdaj tudi dodatno po dogovoru ter na roditeljskih sestankih (en skupen in en po potrebi). Kljub temu, da v vrtcu dela že veliko let, ima pred vsako pogovorno uro tremo. Poudarja, da o otroku govorimo le na pogovornih urah in ne v garderobi ali na hodniku. Tudi Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) navajata, da komunikacija »med vrati« ne more biti primerna za pritožbe ali reševanje konfliktov. Takrat

poteka pozdravljanje, poslavljanje, podpora otroku pri prihodu v vrtec ali odhodu domov, itd. Bahovec in Bregar Golobič (2004) to misel potrjujeta in dodajata, da si je za pogovor o otroku potrebno vzeti čas.

Ravnateljica je med oblikami sodelovanja izpostavila obiske na domu družin. Vzgojiteljica naj bi družino obiskala preden pride otrok v vrtec, ravno tako pa obiski nudijo dobro priložnost za poznavanje razmer v družini (*»/.../ razmer, okoliščin, danosti v katerih družina živi in kako živi, zelo pomaga k razumevanju otroka in tudi celotne družine. To seveda zahteva dodaten čas, dodatno angažiranje tudi neko odprtost družine, da sprejme nas domov. Včasih pa smo že , ko je bil otrok tu začutili, da bi bilo dobro ali pa potrebno, da je obisk na domu in smo potem prosili, se povabli. Včasih pa starši tudi sami povabijo.«*).

Vzgojiteljici sta poudarili pomen neformalnih srečanj. Po mnenju vzgojiteljice v jasliah je to ena najprimernejših oblik sodelovanja, saj so starši postavljeni v vlogo sodelavcev pri vzgoji, srečanja pa zagotavljajo tudi sproščen odnos in medsebojno spoznavanje (*»/.../ preženem strah pred njimi. Menim, da velja naštetu tudi v obratni smeri. Potem laže vodim roditeljski sestanek, potem se z veseljem in brez težav pripravim na pogovorne ure /.../«*). Vzgojiteljica v vrtcu je pri tem omenila večere z očetmi in mamami, za katere meni, da njihovem otroku prinaša veselje, ko so skupaj z njimi (*»Konkretno ta in ta otrok je z očetom in konkretno ta in ta otrok, je tisti trenutek s svojo mamo in tega otroci nikdar v življenju ne pozabijo, to jim je zelo dragoceno /.../«*). Med neformalnimi srečanji je izpostavila še sveto mašo za družine in čiščenje materialov.

Ena izmed oblik so tudi razna predavanja, predvsem v obliki Šole za starše. Ravnateljica je povedala, da gre za cikel treh let, v katerih se obravnava splošne vzgojne teme in vsebine pedagogike montessori. Vzgojiteljica v jasliah je mnenja, da so predavanja koristna, saj sta skupna izkušnja, ki so je starši deležni, in možnost pogovora o aktualnih temah ali različnih področij pedagogike montessori, pomembni. Tudi vzgojiteljica v vrtcu poudarja koristnost predavanj, predvsem zaradi izmenjave izkušenj staršev.

Ravnateljica in vzgojiteljica v jasliah sta omenili posebno obliko sodelovanja, kjer imajo starši možnost predstavitve svojega poklica ali hobija. Na ta način se starši vključujejo s svojim znanjem in sposobnostmi, vsi vključeni pa imajo možnost medsebojnega razumevanja.

3.5.3 Ovire

Tabela 3: Kategorija: OVIRE – strokovno osebje

	Ravnateljica	Vzgojiteljica oddelka v jaslih	Vzgojiteljica oddelka v vrtcu
Kode II. reda	Kode I. reda		
Odnos do staršev	Neskladnost s pristopom doma in v vrtcu Nesoglasja Nerazumevanje Konflikti	Soočiti starše z neprijetnimi informacijami Strah pred nerazumevanjem Soočiti starše, da njihovo ravnanje ni vedno najboljše	Obremenjenost staršev Vrednotenje dela vzgojiteljic Velike želje in ambicije za otroke Razvajenost otrok Nepoznavanje staršev Izziv – pristen odnos
Komunikacija	Utrujenost Slabo poslušanje Pričakovanja, prepričanja Predsodki Prepričanost v svoj prav Občutki ogroženosti Slab dan	Pomanjkanje časa Nekaterih staršev nikoli ne sreča Informacije potujejo preko pomočnic	Izziv – kako se pogovoriti s starši
Oblike sodelovanja	/	Ponavljjanje na govornih urah	/
Lastni strahovi	Kompetentnost na vzgojnem področju Kompetentnost na področju pedagogike montessori	Strah pred nerazumevanjem	/
Lastne ovire	Hiter tempo življenja Močna lastna prepričanja Stereotipi Nejasnost pričakovanj	/	/
Rešitve	Takoj reševati težave Verbalizirane težave	Posvetovanje s kolegicami	Zaupanje Molitev in ljubezen Pomoč ravnateljice

Največ ovir, s katerimi se strokovno osebje sooča pri svojem delu, je povezanih predvsem z odnosi in komunikacijo s starši. Največjo težavo vzgojiteljici v jaslih predstavlja seznanitev staršev z neprijetnimi informacijami. To prinese posledično tudi strah pred nerazumevanjem (*»Večkrat se nemirna ubadam s tem, na kakšen način staršem povedati, da njihovo ravnanje v določenih primerih ni najboljše; da se njihova predstava o njihovem otroku razlikuje od moje. Bojim se, da bi jih prizadela; da me ne bi prav razumeli.«*). Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) svetujeta, da je potrebno v takih primerih s starši vzpostaviti medsebojno varnost in odnos zaupanja, ki omogoča reševanje težav. Nadaljujeta (prav tam), da je pomembno poudariti najprej pozitiven vidik otroka, nato spregovoriti o težavah in ponovno zaključiti s pozitivno vsebino. Vzgojiteljica v vrtcu je izpostavila tudi nepoznavanje staršev, obremenjenost in utrujenost staršev ter velike želje in ambicije za otroke (*»Včasih opažam razliko v vrednotenju našega dela. Mogoče so včasih bolj cenili vrednote kot so: moj otrok zna pobrisati mizo. Se zna sam obleči in zavezati vezalke ali moj otrok je vljuden in se zna lepo izražati. Sedaj pa jim je večja vrednota, ali dela matematiko, koliko piše ali bere, bolj intelektualno /.../«*). Poudarila je tudi vzgojne prijeme staršev, ki vodijo v razvajenost otrok. To pa bistveno vpliva na odnos, komunikacijo in pričakovanja med vzgojiteljico in starši (*»/.../ ga ne izpustijo od sebe, hočejo, da ostane majhen. Ovira je tudi ta, da so obdani z nepravo medijsko pedagogiko, tako, jet pogovor s starši tudi meni v izziv, kako »vzgajati njih«, da ne bodo podlegali medijski ponudbi. Oviro vidim v starših, ki otroka preveč razvadijo, ki so sužnji otroka in se tega sploh ne zavedajo«*). Ravnateljica je pri pogovoru o ovirah dodala še nesoglasja, nerazumevanja, konflikte in neskladnost z vzgojnim pristopom doma in v vrtcu (*»/.../ konkretno do samostojnosti doma pa tukaj ali pa recimo do odvajanja od plenice doma in tukaj, do dude doma in tukaj /.../«*).

Na področju komunikacije ravnateljica prepozna ovire v utrujenosti, slabem poslušanju, občutku ogroženosti, pričakovanjih, prepričanjih in predsodkih ter zagledanosti v svoj prav. Včasih ima preprosto slab dan, ki se odraža v komunikaciji z drugimi. Vzgojiteljica v jaslih vidi ovire predvsem v pomanjkanju časa in dejstvu, da nekaterih staršev nikoli ne sreča, kar pomeni, da številne informacije potujejo preko pomočnic. Vzgojiteljica v vrtcu je omenila izziv v komunikaciji s starši, predvsem načinu, kako se z njimi pogovoriti. Vzgojiteljica v jaslih je omenila še težavo ponavljanja na govorilnih urah (*»Strah me je, da bi se preveč ponavljala na govorilnih urah. Rada bi si izdelala par popolnoma različnih konceptov govorilnih ur.«*). Ravnateljica je posebej omenila še strahove povezane z lastno kompetentnostjo na vzgojnem področju in kompetentnostjo na področju pedagogike

montessori ter lastne ovire, kot so hiter tempo življenja, lastna močna prepričanja, stereotipi in ne dovolj jasno izražena pričakovanja. Tudi Bahovec in Bregar Golobič (2004) poudarjata, da je potrebno želje najprej izraziti, potem pa soustvarjati odgovor. Potrebna sta pripravljenost in čas, da se starši in vzgojiteljice vidijo, slišijo, da bi se tako lahko razumeli in sporazumeli.

Rešitve omenjenih ovir iščejo predvsem v podpori in pogovoru s sodelavkami ter v pomoči vodstva. Ravno tako jim je pomembno, da se težave rešujejo takoj, in da se jih verbalizira (*»Lažje jih je reševati, če so težave, odprto verbalizirane, težje pa jih je reševati, če so samo na nivoju govoric. Kolikor je možno jih rešujemo hitro, hkrati pa v enem zavedanju, da nekatere stvari ostanejo vedno nerešene in da to tudi spada zraven.«*). Vzgojiteljica v vrtcu je omenila še zaupanje in molitev, ki ji pomagata pri soočenju s težavami.

3.5.4 Pričakovanja

Tabela 4: Kategorija: PRIČAKOVANJA – strokovno osebje

	Ravnateljica	Vzgojiteljica oddelka v jaslih	Vzgojiteljica oddelka v vrtcu
Kode II. reda	Kode I. reda		
Do staršev	Sodelovanje staršev Navdušenje Odzivi na pobude Odmevi na delo Sledijo ciljem	Zaupanje Pripravljenost za sodelovanje Ne preveliko vmešavanje staršev v delo Izvabiti iz staršev kar imajo/znajo	Zaupanje Sodelovanje Sprejemanje pogleda na vzgojo
Vodstvo	/	Podpora Strokovna pomoč	/

Na področju pričakovanj do staršev je strokovno osebje izpostavilo, da od njih pričakujejo predvsem zaupanje in pripravljenost za sodelovanje. Vzgojiteljica v jaslih je izpostavila, da od staršev želi izvabiti kar znajo, a hkrati ne želi prevelikega vmešavanja v delo. Vzgojiteljica v vrtcu je dodala pričakovanja v povezavi s sprejemanjem pogleda na vzgojo. Ravnateljica je izpostavila pričakovanje navdušenja staršev nad tem, v kar je vrtec prepričan (*»/.../ da se bodo odzivali na pobude, prošnje, da bodo dajali odmeve na našo delo in da sledijo tudi oni ciljem za katere se mi prizadevamo /.../«*). Vzgojiteljica v jaslih je omenila tudi, kaj pričakujejo do vodstva. Od njih želi podporo in strokovno pomoč. »Vrtec ne more biti kakovosten, če v njem ne prevladujejo sodelovalni odnosi med osebjem, spoštovanje drugih, podpora in zaupanje.« (Katz, 1993 po Bahovec in Bregar Golobič, 2004, str. 63).

3.5.5 Odprte možnosti sodelovanja

Tabela 5: Kategorija: ODPRTE MOŽNOSTI SODELOVANJA – strokovno osebje

	Ravnateljica	Vzgojiteljica oddelka v jaslih	Vzgojiteljica oddelka v vrtcu
Kode II. reda	Kode I. reda		
Oblike sodelovanja	Stik z javnimi OŠ Priprava otrok na drugačen način dela v javni šoli Obiski na domu Neformalna srečevanja Skupinski izleti Vključevanje staršev s predstavitvijo poklicev, hobijev	Več srečevanja in povezovanja Obogatitve življenja v vrtcu	Opazovanje otroka v sobi
Razvojni tim	/	Analiza stanja Načrtovanje ciljev Ukrepi za boljšo kvaliteto dela in odnosov v vrtcu	/

Odprte možnosti sodelovanja se pojavljajo predvsem v raznih oblikah sodelovanja. Ravnateljica in vzgojiteljica v jaslih sta mnenja, da bi bilo potrebnih več srečanj in povezovanj, več skupinskih izletov in vključevanj staršev s poklici, znanjem in hobiji, s čimer bi obogatili življenje v vrtcu. Vzgojiteljica v vrtcu kot edino možnost, ki bi jo bilo potrebno razviti, navaja opazovanje otroka v sobi. Ravnateljica pa izpostavlja še pomembnost obiskov na domu. Tudi Lepičnik Vodopivec (1996) poudarja pomembnost obiskov na domu, saj morajo vzgojitelji poznati okolje, v katerem otrok živi. »Tu mislimo na okolje v smislu Bronfenbrennerjevega ekološkega modela razvoja, ki v svojem mikrosistemu vključuje otroka z vsemi njegovimi sposobnostmi, razvojnimi potrebami, socialnimi veščinami in posebnostmi, njegovo družino s poznavanjem, razumevanjem in sprejemanjem vseh, za otroka pomembnih ljudi znotraj družine, soseske, v kateri otrok živi, njegovih vrstnikov« (Lepičnik Vodopivec, 1996, str. 108).

Ravnateljica je dodala, da je potreben stik z javnimi osnovnimi šolami in pripravo otrok na drugačen način dela v javni šoli. Vzgojiteljica v jaslih je omenila še razvojni tim, ki je začel delovati v začetku šolskega leta. Njegov namen je analiza stanja, načrtovanje ciljev, ukrepov, vse za boljšo kvaliteto dela in odnosov v vrtcu. Eno izmed področij, ki jih obravnava razvojni tim, je tudi sodelovanje vrtca s starši.

3.6 REZULTATI ANALIZE IN UTEMELJENA TEORIJA – STARŠI

V nadaljevanju bom prikazala rezultate intervjujev staršev, združene in zapisane v tabelah. Sledi predstavljena utemeljena teorija po posameznih kategorijah.

3.6.1 Uspešnost sodelovanja

Tabela 6: Kategorija: USPEŠNOST SODELOVANJA - starši

	Starši 1	Starši 2	Starši 3
Kode II. reda	Kode I. reda		
Pomen sodelovanja	Pomembno sodelovanje Delati za dobro otroka Uvid v delo Skupno sodelovanje ob reševanju težav Iniciativa vrtca Usklajeno delovanje	Pomembno sodelovanje Soustvarjanje dela Uvid v delo Skupno sodelovanje ob reševanju težav	Pomembno sodelovanje Otrokom pomembno, da vidijo, da starši sodelujejo Osebna raven Medsebojno sprejemanje
Vpliv na delo v vrtcu	Možnost dajanja predlogov Upoštevanje predlogov Različnost interesov Težko vplivati na delo	Možnost dajanja predlogov Upoštevanje predlogov Počasnost v reševanju predlogov Vztrajnost staršev	Možnost dajanja predlogov Upoštevanje predlogov Različnost interesov Izboljševanje tekom let Vprašanje odhoda iz vrtca Pomoč staršev Ohraniti avtoriteto vrtca
Motivacija	Otrokov sogovornik Skupno sodelovanje Utrjen sistem vrednot Utrjena vez z otrokom	Dodatne aktivnosti Stremeti k izboljšavam Medsebojna pomoč Povezanost Medsebojno razumevanje	Veselje otrok Lažje razumevanje napake vrtca Uvid v delo
Odnos in komunikacija	Zaupanje Možnost pogovora Iskrena komunikacija Upoštevanje predlogov Sprotno obveščanje Graditev odnosa	Zaupanje Možnost pogovora Slišani predlogi Spoštljiv odnos Sprotno obveščanje Izmenjava informacij Odrpta komunikacija	Zaupanje Možnost pogovora Držanje dogovorov Dovolj informirani o otroku Sprotno obveščanje

Nadaljevanje tabele 6

Lik vzgojitelja	Strokovna usposobljenost kadra Izobraževanje pomočnic Občutek za otroke Iniciativa vzgojiteljic Primerjava z drugimi vrtci Znanje o razvoju otrok	Strokovna usposobljenost kadra Primerjava z drugimi vrtci	Strokovna usposobljenost kadra Znajo pritegnit otroke Skrbnost vzgojiteljic na igrišču Ljubeč odnos do otrok Spremljanje napredka otrok Dobro izpeljani večeri z očeti in mamami Odprtost vzgojiteljice Iniciativa vzgojiteljic Znanje o razvoju otrok
Sodelovanje v času uvajanja	Mama uvajala otroka v jasli Postopno uvajanje Vprašalnik ob vpisu Prvi stik otroka z vzgojiteljem Individualni pogovor pred vpisom Iskrena in pomirjujoča vzgojiteljica Načrtno uvajanje Korektnost vzgojiteljice Nestalnost vzgojiteljice	Mama uvajala otroka v jasli Postopno uvajanje Enotedensko uvajanje Dobro uvajanje Skupaj z otrokom v sobi Pogovor Predogled vrtca	Mama uvajala otroke v vrtec Ni potrebe po daljšem uvajanju Različni čustveni odzivi otrok Umirjenost vzgojiteljice Mama najprej sprejela pri sebi Prilagoditev uvajanje otroku
Vodstvo vrtca	Odprtost vodstva vrtca Dostopnost vodstva vrtca	Odprtost vodstva vrtca Odzivnost Prilagodljivost Strokovna usposobljenost vodstva	Prisotnost ravnateljice po skupinah Dostopnost vodstva vrtca

Vsem staršem, s katerimi sem opravila pogovor, je sodelovanje z vrtcem zelo pomembno (1. koda II. reda). S sodelovanjem soustvarjajo življenje v vrtcu, ravno tako pa jim vključevanje nudi uvid v delo in življenje vrtca. Sodelovanje jim pomeni delati za dobro otroka. Ravno tako je sodelovanje pomembno ob skupnem reševanju težav, pri katerem še posebno izstopi medsebojno sprejemanje (*»/.../ mal na osebni ravni, da nismo samo številke v vrtcu, ampak da vsak neki doprinese /.../«*). Staršem veliko pomeni tudi veselje otrok, ko skupaj kaj prinesejo ali naredijo za vrtec (*»/.../ otrokom je dost pomembno, da vidijo da je staršem tudi nekaj do tega vrtca /.../«*).

Pomemben vidik sodelovanja je tudi vplivanje staršev na delo v vrtcu (2. koda II. reda). Starši se strinjajo, da imajo možnost dati predloge in so nekateri tudi upoštevani, vendar menijo, da težko vplivajo na delo. Zavedajo se, da ima vsaka družina svoje interese in tudi ne prezrejo dejstva, da mora vrtec pri tem ohraniti svojo avtoriteto. To poudarjata tudi Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010), ko pravita, da morajo starši poznati meje svojega vplivanja in soodločanja ter ne smejo posegati v strokovno avtonomnost vrtca. Starši 2 menijo, da je vrtec počasen v reševanju predlogov, zato pa je potrebna njihova vztrajnost (*»...je problem, tukaj malo, da se stvari odvijajo počasneje, ampak to vzameš v zakup..., ker mi želimo stvari na hitro, ampak je bolje, potem vidiš, ko dlje časa sodeluješ z njimi... z nekimi argumenti, da si vztrajen pa se da veliko doseči /.../«*). Starši 3, ki so že prej imeli otroke v tem vrtcu, so poudarili, da se stvari tekom let izboljšujejo. Odprto ostaja le vprašanje odhoda oz. ura zapiranja vrtca. Pri reševanju predlogov pa pomagajo tudi starši s svojim znanjem in sposobnostmi.

Postati otrokov sogovornik pomeni za starše 1 največjo motivacijo za sodelovanje z vrtcem (3. koda II. reda). S tem, ko starši postanejo del vrtca, se utrdi njihova vez z otrokom in tudi sistem vrednot. Starše 2 k sodelovanju spodbuja tudi povezanost, medsebojna pomoč in razumevanje (*»Lažje nekoga razumeš, če z njim sodeluješ. Če nič ne sodeluješ, si misliš, da dela svoje, trmari, pa ni nujno, da je tako.«*). K vključevanju staršev 2 pripomorejo tudi dodatne aktivnosti, ki jih vrtec nudi in tudi cilj, pri katerem vsi stremijo k izboljšavam. Uvid v delo in lažje razumevanje napak vrtca ter veselje otrok so ključni dejavniki, ki starše 3 pritegnejo k sodelovanju. Eden izmed vzrokov za sodelovanje staršev z vrtcem je tudi ta, da starši in vzgojitelji ne vplivajo na otroka samo z vzgojnimi postopki, ampak tudi s svojim zaupanjem in zadovoljstvom, ki ga izražajo v medosebnih odnosih (Lepičnik Vodopivec, 1996).

Medosebni odnosi med starši in vzgojitelji se ne morejo razviti, če med njimi ni komunikacije. Prav tako ni mogoče razviti komunikacije brez medosebnih odnosov (Lepičnik Vodopivec, 1996). Starši se zavedajo, da je potrebno odnos graditi in si pri tem želijo predvsem zaupanja in spoštljivega odnosa (4. koda II. reda). Veliko jim pomeni iskrena in odprta komunikacija, predvsem pa možnost, da lahko izrazijo svoje predloge in mnenja, ki jih strokovno osebje sprejme in se o njih pogovori (*»/.../ da lahko, če je kakršnkoli problem, da veš, da si uslišan. To ti veliko pomeni.«*). Staršem 2 je zelo pomembna redna izmenjava informacij med njimi in vzgojiteljicami, staršem 3 pa držanje dogovorov tudi s strani staršev samih (*»/.../ je tudi pomembno iz strani nas staršev, da se držimo tistih dogovorov, da ne debatiramo z vzgojiteljico na vratih, če res ni kaj nujnega in podobno /.../«*). Starši pri tem poudarjajo, da si želijo biti sprotno obveščeni o tem, kaj se z njihovim otrokom v vrtcu dogaja, vendar pri tem prihaja do razlik v količini podanih informacij. Medtem ko si starši 2, želijo, da bi dobili več vsakodnevnih podatkov, pa so drugi starši mnenja, da bi morale vzgojiteljice presoditi, kaj se pove in kaj pa se lahko reši le na ravni vrtca. Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) pravita, da je, do kakšnih podrobnosti pripovedovati o otroku, stvar medosebnih odnosov staršev in vzgojiteljice.

Uspešno sodelovanje je odvisno tudi od vzgojitelja. »Noben pedagoški delavec, ki dela z otrokom kasneje, ne more več tako neposredno vstopiti v otrokov svet in svet, ki mu je najbližji, to je družino« (Kobolt, 1997, str. 34). Med pomembne dejavnike, ki vplivajo na življenje otrok, vpliva tudi vloga vzgojitelja v vrtcu (5 koda II. reda). Po mnenju staršev imajo vzgojiteljice občutek za otroke in znanje o razvoju otrok, ravno tako jih znajo pritegniti v različno delo in aktivnosti. Starši ugotavljajo, da so vzgojiteljice strokovno usposobljene oz. skrbijo za redna izobraževanja. To je po mnenju staršev 2 velika prednost, ki je, kot ugotavljajo po pogovoru z drugimi starši, ki imajo otroke vključene v javne vrtce, le-ti nimajo (*»/.../ ko se pogovarjaš z drugimi starši in imaš pogled v druge vrtce, je tam manj usposabljanja. To je velika prednost v tem vrtcu, da je poudarek na izobraževanju /.../«*). Starši 1 so izpostavili primer iniciative vzgojiteljice (*»...mi smo hodili prvo leto še na nevrofizioterapijo in vzgojiteljica je sama predlagala, da lahko snema s kamero, da vidimo mi in fizioterapevtka, kako se v vrtcu giblje, kako delajo v vrtcu z njo, pa če je treba kaj popraviti /.../«*) in to primerjali z drugimi vrtci (*»V pogovoru z drugimi mamami so rekli, da zagotovo ne bi predlagali sami v vrtcu, da bi bila to iniciativa vzgojitelja, pač tam je otrok in dela, kar dela /.../«*). Starši 3 so posebej pohvalili odprtost vzgojiteljic, ljubeč odnos do otrok temeljito spremljanje razvoja in napredka otrok ter dobro izpeljane večere z očetmi in mamami. Poudarili

so tudi skrbnost vzgojiteljic na igrišču (*»...praktično se ni zgodilo, da bi bile vzgojiteljice na kupu, otroci pa bi se po svoje igrali, to kar je po javnih vrtcih zelo pogost pojav, kakorkoli se že hodi okrog... imaš drugačen občutek, če veš, da je nekdo tam zravn. »*).

Sodelovanje z vrtcem pa se začne že pri samem uvajanju otrok v vrtec (6. koda II. reda). Pri vseh intervjuvanih starših je otroke v vrtec uvajala mama. Ne glede na to, kdo otroka uvaja je, pomembno, da ima z njim dober in nekonflikten odnos (Varjačič, 2007). Vsem se zdi pozitivno, da je bilo uvajanje načrtno in postopno (*»Se mi zdi zelo uredno, da ni nekega tri tedenskega obdobja uvajanja, ker mislim, da res ni nobene potrebe za to.«*). Že pred samim vstopom v vrtec so starši dobili vprašalnik ob vpisu, čemur je sledil individualni pogovor. Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) menita, da je ključno posredovanje vseh pomembnih informacij o otroku (spalne, prehranjevalne in druge navade itd.), saj to omogoča lažji prehod in bivanje otroka v vrtcu ter boljše spremljanje otrok. Po individualnem pogovoru je sledil prvi stik otroka z vzgojiteljem, nato pa postopno uvajanje otroka v skupino. Staršem so se zdele vzgojiteljice tekom uvajanja otrok korektne, iskrene in pomirjujoče, veliko jim je pomenilo, da so prilagodile uvajanje posameznemu otroku. Starši 1 so imeli ednini pomislek zaradi nestalnosti vzgojiteljice v skupini, saj je vzgojiteljica nekaj mesecev po uvajanju njihovega otroka odšla na porodniški dopust. Ta dejavnik je zelo vplival na otrokovo počutje v skupini. Starši 2 so poudarili, da je pomembno tudi to, da otroka, ki ga starši pripeljejo v vrtec, spremljajo tudi njegovi mlajši bratje ali sestre. Tudi Varjačič (2007) poudarja, da lahko starši otroka, ki vrtca še ne obiskuje, večkrat pripeljejo tam. Tako bo lahko videl vzgojiteljice, ogledal garderobo, igralnico, igrišče in opazoval, kaj se v vrtcu dogaja. Ena od mam (starši 3) je izpostavila še pomemben vidik samega uvajanja. Ker so njeni otroci doživljali različne čustvene odzive, se ji je zdelo pomembno, da je že na začetku sama pri sebi sprejela dejstvo, da bo otrok v vrtcu na varnem (*»/.../ moram najprej pr sebi spucati, da ne bo mene strah, ko bo otrok šel v vrtec. Ko sem imela to razčiščeno, nič ni hudga, tam bojo poskrbel zate, se mi zdi, da je bil pol ta prehod lažji (.../)*). Varjačič (2007) navaja, da je zaupanje strokovnemu osebju pomemben dejavnik uvajanja. Tudi otrok bo manj pripravljen, če starši vrtcu ne bodo zaupali. Avtor nadaljuje, da izvira nezaupanje iz nepoznavanja vrtca pa tudi iz tesne povezave med otrokom in starši, ki je ti niso pripravljene zrahljati.

Starši so izpostavili tudi področje vodstva vrtca (7 koda II. reda), ki je ravno tako pomemben vidik uspešnega sodelovanja. Pozitivna se jim zdi prisotnost ravnateljice v vseh skupinah pa tudi njena odprtost in dostopnost, odzivnost in prilagodljivost ter strokovna usposobljenost.

3.6.2 Oblike sodelovanja

Tabela 7: Kategorija: OBLIKE SODELOVANJA – starši

	Starši 1	Starši 2	Starši 3
Kode II. reda	Kode I. reda		
Vključevanje staršev	Sodelovanje obeh staršev Večkrat sodeluje mama Časovna omejenost staršev Članica sveta staršev Članek za glasilo Urejanje predstavitvene beležke Dobra razporeditev oblik sodelovanja	Sodelovanje obeh staršev Peka piškotov Izobraževanje staršev Časovna omejenost staršev	Oblike začrtane ob ustanovitvi vrtca Sodelovanje obeh staršev Predstavitev hobija Članek za glasilo Časovna omejenost staršev
Raznovrstnost oblik	Svet staršev Opazovanje dela v sobi Šola za starše Uporabnost predavanj	Svet staršev Vprašanje učinkovitosti staršev sveta	Kar starši naredijo za vrtec Številna predavanja izven vrtca Šola za starše Zanimiva predavanja Dobro izbrani predavatelji Podobne oblike tudi drugod
Pogovorna ura	Najprimernejša oblika Direkten pogled na otroka Pogostost izvajanja Priprava Konstruktivno reševanje težav Dobra izvedba	Ni izpostavljena splošna problematika	Dobro izpeljane Dobro spremljanje otroka
Neformalne oblike	/	Najprimernejša oblika Medsebojno razumevanje Iskanje kompromisov Večje zaupanje Uvid v delo	Povezanost vseh družin Izmenjava mnenj med starši

V pogovorih smo se dotaknili tudi posameznih oblik sodelovanja. Starša 3, ki imata starejše otroke, pravita, da se od začetkov ustanovitve vrtca oblike sodelovanja niso bistveno spremenile, so takšne, kot so bile načrtane že na začetku. Starši 1 so mnenja, da so oblike dobro razporejene skozi vse leto. Vsem intervjuvanim staršem je skupno, da sodelujeta oba starša, vendar jim veliko oviro predstavlja časovna omejenost (*»/.../ vsak ima svoje in je včasih kar težko usklajevati časovno. Ob treh mormo biti tu, ob petih tam. Sam to ni problem, ki nastane zaradi vrtca, ampak, če imaš več otrok, seveda ne moreš biti povsod ob isti uri«*). Resman (1992) pri tem poudarja, da je za starše, ki jim zmanjkuje časa za sodelovanje z vzgojitelji že za svojega otroka, povsem razumljivo, da nimajo časa niti motivacije za širše sodelovanje.

Starši se v vrtec vključujejo različno. Sodelujejo preko predstavitve poklica ali hobija, pisanja člankov za glasilo, peke piškotov, opazovanje otrok v sobi, obiskujejo predavanja v okviru vrtca, so tudi člani sveta staršev, vendar se starši 2 sprašujejo o njegovi učinkovitosti. Starši 3 so pohvalili Šolo za starše, saj menijo, da so predavanja zanimiva in predavatelji dobro izbrani, ker na posreden način odgovarjajo na vprašanja, ki so jih starši tekom leta izpostavili vzgojiteljicam ali ravnateljici. Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) pravita, da so vsebine predavanj izbrane glede na potrebe, pričakovanja, želje in interese staršev in da se jim vrtec skuša na ta način približati. Kljub zanimivosti predavanj, poudarjajo starši 3, se težko udeležujejo Šole za starše predvsem zaradi pestrosti podobnih oblik na trgu (po šolah, v knjigah, na predavanjih, v medijih itd.).

Posebej so izpostavili pogovorne ure, saj takrat v ospredje stopi direkten pogled na otroka, ravno tako pa poteka tudi konstruktivno reševanje težav. Starši 3 menijo, da so pogovorne ure dobro pripravljene (dobro spremljanje otroka) in dobro izpeljane. Starši 2 pa poudarjajo, da na pogovornih urah splošna problematika ni izpostavljena.

Starši 2 so kot najprimernejšo obliko sodelovanja videli predvsem neformalna srečanja, saj jim medsebojno razumevanje, iskanje kompromisov in večje zaupanje, zdijo pomembni dejavniki. S tem dobijo uvid v delo in lahko vrtcu veliko doprinesejo. Starši 3 dodajajo, da družabna srečanja služijo tudi kot priložnost povezovanja vseh družin in izmenjava mnenj med starši.

3.6.3 Ovire

Tabela 8: Kategorija: OVIRE - starši

	Starši 1	Starši 2	Starši 3
Kode II. reda	Kode I. reda		
Organizacijske ovire	Časovne težave Odprtost vrtca Prehodi skupin	/	Časovne težave Odprtost vrtca Usklajevanje terminov
Lik vzgojitelja	Ni uvida v delo vzgojitelja Redovnica kot vzgojiteljica Izsiljenost informacij Nestalnost vzgojiteljice v skupini	Konflikt z vzgojiteljicama Pedagoški prijemi vzgojiteljice Nedоследnost vzgojiteljice Razlike v pogovornih urah Strah, v katero sobo gre otrok Odnos vzgojiteljice do staršev Arogantnost Neenako sprejemanje otrok Nestalnost vzgojiteljice v skupini Preveč individualno reševanje problemov Nepoznavanje vzgojiteljic	/
Oblike sodelovanja	Roditeljski sestanek na začetku leta Ni sistematičen roditeljski sestanek Preobsežen roditeljski sestanek Predstavitvena beležka Podvajanje informacij na sestankih Roditeljski sestanek prilagoditi posameznim skupinam Obnova programa Prvi stik staršev in vzgojiteljev Nerazumljivost člankov	/	/
Vodstvo vrtca	/	Oseben odnos vodstva z osebjem	/

Naslednje pomembno področje so tudi ovire. Starši izpostavljajo predvsem organizacijske ovire, ki vključujejo prehodnost iz skupine v skupino, odprtost vrtca in usklajevanje terminov. Druga skupina ovir se nanaša na lik vzgojiteljice.

Starše 1 moti nestalnost vzgojiteljice v skupini, redovnica kot vzgojiteljica, dejstvo, da nimajo uvida v delo, včasih zaznavajo tudi nepripravljenost vzgojiteljic pri podajanju informacij (*»Se mi zdi, da ko vprašaš, se mi zdi ta informacija tako malo izsiljena.«*). Starši 2 so izpostavili konflikt z vzgojiteljicama, pri katerem so posebej izpostavili njune pedagoške prijeme, nedoslednost, razlike v pogovornih urah (niso sledili razvoju otrok, neenako sprejemanje otrok) in odnos vzgojiteljic do staršev (arogantnost). Dodali so tudi nepoznavanje vzgojiteljic in preveč individualno reševanje problemov. Menijo, da se njihov otrok ni čutil del skupine, zato se zdaj, pri starših pojavlja strah, v katero skupino bodo odšli njihovi mlajši otroci. V začetku delovanja vrtca so opazili tudi preveč osebni odnos vodstva do ostalega strokovnega osebja. Kodrič (2012) dodaja, da kljub obojestranskemu trudu za dobro otroka, prihaja med vzgojitelji in starši do nesporazumov (npr. ocenjevanje otrokovih lastnosti). Nesporazumi izhajajo iz njihovih različnih vlog in oblik medosebnih odnosov (Kodrič, 2012). Borec (2001 po Čad, 2012) pri tem opozarja, da bi moralo biti strokovno osebje usposobljeno za uspešno in učinkovito reševanje problemov (opredelitve problemov in postavitve pravih vprašanj).

Starši 1 so v intervjuju izpostavili skupni roditeljski sestanek, ki ponavadi poteka na začetku leta. Po njihovem mnenju ni niti sistematičen niti jedrnat. Je preobsežen, informacije se podvajajo (*»/.../ od tistga je, dobro - volitve in tiste formalnosti, ki jih morš, rečeš ok, zravn pa en kup nekega programa, ki je program zaradi programa ... Zdej če pa to slišiš že ne vem katerič, tko že mal otročje vse skupaj deluje, ker smo starši poslušalci, nismo v vrtcu... čist tako informativno, ne v smislu, da bi se vsak na svoj način, dejansko neka mešanica nastopa in informacij, ker pol ne veš... Tle pa je blo bl tko, tipa duhovnih vaj, ko se vsak predstavlja preko kartic al ne vem kaj.«*). Zdi se jim potrebno, da se roditeljske sestanke prilagodi posameznim skupinam, ti pa naj služijo obnovitvi programa. Predlagali so še, da bi lahko staršem podelili predstavitveno beležko, kjer bi bile zapisane bistvene stvari. Vedo pa, da je prvi sestanek v letu pomemben zaradi prvega stika med starši in vzgojitelji. Ravno tako jih moti nerazumljivost nekaterih bolj strokovnih člankov v glasilu vrtca.

3.6.4 Pričakovanja

Tabela 9: Kategorija: PRIČAKOVANJA - starši

	Starši 1	Starši 2	Starši 3
Kode II. reda	Kode I. reda		
Lik vzgojitelja	Odgovornost, resnost, korektnost Strmeti h kvaliteti Skrbnost, red in urejenost Varnost Čut za otroka Lasten zgled Odziv na potrebe otrok	Slediti razvoju otroka Izpostavi probleme Več sodelovanja v primeru konfliktov Starše seznaniti s težavami otrok Spoštljiv odnos do otroka Pripravljenost na pogovor z otrokom Stremeti h kvaliteti in izboljšavi Slišati predloge Več pogovora o splošni problematiki	Spodbuda otrokom Primerna količina informacij o otroku Kredibilnost vzgojitelja, Zaupanje, Strokovnost, Umirjenost Človeškost S srcem zraven Otrok v dobri družbi
Komunikacija	Odprta komunikacija Sprotno reševanje težav	Možnost pogovora	/
Obveščanje	Pobuda vzgojiteljice Sprotno obveščanje Ustno obveščanje	Informiranje preko elektronske pošte Sprotno obveščanje	Obveščanje preko elektronske pošte

V pogovoru smo se usmerili tudi na pričakovanja staršev. Od vzgojiteljic pričakujejo številne lastnosti, med njimi predvsem odgovornost, zaupanje, strokovnost, človeškost, varnost, korektnost, skrbnost, urejenost in lasten zgled. Starši 2, ki so izpostavili konflikt z vzgojiteljicama, pričakujejo od strokovnega osebja izpostavitve problemov, več sodelovanja v primeru konfliktov in pripravljenost za nove predloge. Pričakujejo seznanjenje s težavami njihovih otrok, spoštljiv odnos osebja do otrok, pripravljenost za pogovor z otrokom in tudi dosledno sledenje otrokovemu razvoju. Starši pričakujejo, da bodo s strani vzgojiteljic sprotno obveščeni o dogajanju otrok v vrtcu. Menijo, da lahko obveščanje poteka tudi preko elektronske pošte. Starši 1 so izpostavili željo po odprti komunikaciji in sprotne reševanju težav, starši 2 pa željo po možnosti pogovora. Bahovec in Bregar Golobič (2004) pravita, da je pogovor s starši strokovno ravnanje, zato ga moramo zagotoviti. Tako se lahko soočijo argumenti stroke in osebne želje. Obenem si želijo tudi več pogovorov o splošni problematiki, ko se konflikt tiče več oseb (*»/.../ to gre za individualne pogovorne ure, kar se mi zdi v redu, ampak nikoli niso izpostavljeni problemi, problematika, ki se dogaja /.../«*).

3.6.5 Odprte možnosti sodelovanja

Tabela 10: Kategorija: ODPRTE MOŽNOSTI SODELOVANJA - starši

	Starši 1	Starši 2	Starši 3
Kode II. reda	Kode I. reda		
Oblike sodelovanja	Strukturirane oblike sodelovanja Jednat roditeljski sestanek Predstavitvena beležka Raznolike oblike sodelovanja Besedila pesmi na oglasni deski Teden tujega jezika	Pogovorne ure Šola za starše	/
Izkušnje staršev otrok, ki so obiskovali vrtec montessori	Povratna informacija starejših otrok in staršev Prenos v lastno situacijo Širši pogled na pedagogiko montessori	/	/
Lik vzgojitelja	Vključevanje znanja in sposobnosti zaposlenih Prisotnost moškega vzgojitelja Tuje govoreča vzgojiteljica	Slišati predloge Stremeti h kvaliteti in izboljšavi	/
Komunikacija	/	/	Starši bi mogli dobiti več informacij Več pojasnil Dvig zaupanja staršev
Vodstvo vrtca	/	/	Rast in razvoj vrtca Prilagodljivost Dovzetnost vodstva vrtca za spremembe

V pogovoru smo se na koncu usmerili tudi na odprte možnosti sodelovanja. Starši 1, z enim otrokom, vključenim v vrtec, so izpostavili predloge, ki se nanašajo na lik vzgojitelja. Zdi se jim pomembno, da se v življenje in delo vrtca vključujejo znanja in sposobnosti zaposlenih (*»/.../ zbirala vzgojitelje, te ki imajo stike z otroki, da se vsak na neki spozna, en bo bolj športnik, ga to bolj zanima, pa da lahko več na tem področju otrokom, nekdo likovno, besedno, na tista področja, kjer je sam boljši /.../«*). Ravno tako so izrazili željo po prisotnosti moškega vzgojitelja in tuje govoreče vzgojiteljice. Predlagali so zamisli povezane z nekaterimi oblikami sodelovanja. V mislih so imeli predvsem bolj strukturiran in jednat roditeljski sestanek, predstavitveno beležko, ki bi zajemala bistvene informacije, ki jih starši potrebujejo, ter raznolike oblike sodelovanja (npr. besedila pesmi na oglasni deski, teden tujega jezika itd.). Ravno tako so predlagali, da bi vključili izkušnje staršev otrok, ki so obiskovali vrtec montessori, pri tem mislijo na povratne informacije starejših otrok in staršev, prenos teh informacij v lastno situacijo ter s tem pridobiti širši pogled na pedagogiko montessori (*...si lahko starši ustvarijo ali to laufa v konkretnih vzgojnih ukrepih ali v konkretnemu načinu dela, da se predstavi v obliki članka ali se prebere, tam je bil objavljen, ali pa v svetovnem, slovenskem prostoru, koliko je teh montessori vrtcev, v Evropi, kako to štima, primerjalno s klasičnim, ali je to prednost ali slabost, v čem so pomanjkljivost, da vemo sploh v čem smo, da si ustvarimo neko širšo podobo, da imamo konkretno...*). Starši 2 vidijo odprte možnosti predvsem v stremljenju h kvaliteti in izboljšavi ter pripravljenosti strokovnega osebja, da slišijo predloge staršev in se o tem vsaj pogovorijo. Starši 3 so omenili področje komunikacije, kjer bi starši lahko dobili več informacij in več pojasnil, s tem pa bi vrtec dvignil zaupanje staršev. Logar (2012) poudarja, da je dolžnost vrtca obveščati starše o vseh novostih in stvareh, s katerimi bi morali biti seznanjeni. Omenili so še vodstvo vrtca, ki bi moralo skrbeti za rast, razvoj, prilagodljivost in dovzetnost za spremembe. V ta načrt bi morali vključiti tudi starše.

3.7 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

1. Kako starši, vzgojiteljice in ravnateljica ocenjujejo pomen in uspešnost sodelovanja?

Vsem intervjuvanim osebam sodelovanje predstavlja visoko vrednoto, četudi jim čas velikokrat ne dopušča, da bi se redno vključevali v različne oblike sodelovanja. V središču njihovega povezovanja je otrok in njegov napredek. Vonta (1998) poudarja, da lahko vzgojitelji gradijo pripravljenost staršev za sodelovanje preko skupne skrbi za otroka. S tem, ko starši začutijo vzgojiteljevo skrb za otroka, postane vez med starši in vzgojitelji, vrtcem trdnjša. Skozi sodelovanje se gradi zaupanje in vpliva na zadovoljstvo tako otrok kot tudi staršev in vzgojiteljev. Sodelovanje je pomembno, ker pomaga razumeti otroke in družine, iz katerih izhajajo. Tudi staršem pomaga razumeti njihovega otroka, njegovo delo, njegov vsakdan in izzive, s katerimi se v vrtcu sooča. Sodelovati tako pomeni spoštovati otroka, starše, njihovo življenje v vsej svoji enkratnosti. Pomeni, da mora biti vzgojitelj odprt, pripravljen najprej poslušati, slehernega z vso resnostjo in ga sprejeti. Vzgojiteljici sta mnenja, da lahko z različnimi načini sodelovanja staršem pomagajo pri vzgoji. Starši poudarjajo, da sodelujejo toliko, kolikor jim to različne okoliščine dopuščajo. Se pa zavedajo, da družina in vrtec nista svet zase, ampak sta povezana, zato je za dobro otroka pomembno, da delujeta enotno. »S pojmom sodelovanje ali partnerstvo v skrbi za otroke opisujemo dejavno povezanost staršev in strokovnjakov pri delovanju v dobro otroka.« (Kodrič, 2012, str. 57).

Strokovnemu osebju se zdi sodelovanje uspešno, je pa odvisno od tega, kako znajo v sodelovanje pritegniti starše ter kako slednji sodelovanje razumejo in si zanj vzamejo čas. Bahovec in Bregar Golobič (2004) pri tem opozarjata, da se želja staršev po sodelovanju z vrtcem tekom leta spreminja. Odvisna pa je od njihovih trenutnih potreb pa tudi od njihovega občutenja vrtca kot takega (prav tam). Uspešnost sodelovanja se kaže že v samem začetku, ko starši prvič vzpostavijo stik z vrtcem. Ta čas uvajanja je temeljen za vzpostavitev odnosa zaupanja in povezanosti. Starši poudarjajo pomembnost postopnega uvajanja. Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) navajata, da mora dati vrtec staršem možnost postopnega uvajanja. Dolžina naj bi bila odvisna od individualnih potreb otrok in staršev, vendar pa ne sme trajati predolgo, saj se otrok lahko navadi na to, da bo mama nenehno z njim. Starši so omenili tudi lastne stiske, predvsem ko so njihovi otroci ob vstopu v vrtec doživljali različne čustvene odzive. Kolar (2003) navaja, da starši doživljajo stiske (nezaupljivost, strah), še posebej takrat, ko v vrtec uvajajo prvega otroka, saj takrat nimajo še nobenih izkušenj.

Redno vrednotenje dela na sestankih vzgojiteljskega zbora, preko razvojnega tima in nenehnega truda za izboljšanje je pomemben člen do uspešnega sodelovanja. Pomemben pokazatelj učinkovitega sodelovanja je tudi odprta komunikacija in spoštljiv odnos. Pri tem je pomembno, da se vsi trudijo za strokoven odnos. Varjačič (2007) opozarja na pomembnost ohranjanja le-tega, saj si starši želijo z bolj osebnim odnosom pridobiti njihovo naklonjenost, pozornost in tako vplivati na kvalitetno vzgojo svojega otroka. Po avtorjevem mnenju strokovni odnos prinese več dobrega in ne pomeni, da se z vzgojiteljem o osebnih stvareh ni mogoče pogovoriti.

Starši si želijo več sprotnih informacij, vzgojiteljice pa predvsem razumevanje staršev pri podajanju neprijetnih informacij. Starši menijo, da so vzgojiteljice strokovno usposobljene za delo, same pa menijo, da znanj o področju sodelovanja s starši niso pridobile s formalnim izobraževanjem, ampak z lastnimi izkušnjami in dodatnimi izobraževanji. Lepičnik Vodopivec (1996) omenja raziskavo Špoljarjeve (1991) in opisuje zaključke, ki navajajo predloge povezane z izobraževanjem vzgojiteljev. Po mnenju avtorice (prav tam) bi morali vzgojitelji že tekom izobraževanj za poklic predšolskega vzgojitelja spoznati vsebine, povezane z družino, položajem otroka v družini, vzgojnimi vplivi družine in vzgojnimi težavami, ki izvirajo iz položaja družine v družbi.

Starši so ob pomembnih odločitvah povabljeni k sodelovanju. Njihovi predlogi so v okviru zmožnosti oz. celotne politike vrtca slišani, niso pa vsi sprejeti. Vodstvo vrtca nudi pomoč in podporo vzgojiteljicam ter je dostopno in odprto za starše, kar je pomemben vidik uspešnega sodelovanja.

2. Katere so oblike sodelovanja, ki jih izvaja vrtec in kako pogosto jih uporabljajo vzgojiteljice pri svojem delu ter kako pogosto se jih udeležujejo starši?

Sodelovanje s starši je bil že ob ustanavljanju vrtca pomemben vidik, zato so posebno pozornost namenili različnim oblikam sodelovanja. Model teh oblik je bil prenesen iz ZDA, kamor so bodoče vzgojiteljice hodile na izobraževanja. Te oblike so prilagodili slovenskemu prostoru in načinom sodelovanja v javnih vrtcih. Vseskozi pa so bili odprti tudi za potrebe in želje staršev ter nove predloge. V vrtcu tako potekajo številne oblike sodelovanja, ki jih ravnateljica razvršča v tri faze. Prva faza je čas preden otrok pride v vrtec in je namenjen predvsem informiranju in medsebojnemu spoznavanju. Nato sledi čas, ko je otrok že v vrtcu, in ko potekajo pogovorne ure, roditeljski sestanki, večeri z mamami in očeti, skupna srečanja in

svete maše, peke piškotov, prinašanje rož idr. Zadnja faza pa predstavlja čas, ko otroka v vrtcu ni več. Namenjen je srečanju prvošolcev in družin, katerih otroci so obiskovali vrtec.

Vzgojiteljica v jasliah najpogosteje uporablja pogovorne ure (dvakrat letno) in roditeljske sestanke (dvakrat letno). Starše spodbuja, da bi vsaj enkrat na mesec imeli predstavitev poklica ali hobija, kar pa se ne uresniči vedno. Vsakodnevno poteka tudi redna osebna komunikacija ali komunikacija preko elektronske pošte. Posebej je izpostavila še neformalna srečanja, za katera meni, da ji lajšajo prehod v formalne oblike. S tem, ko si pridobi njihovo zaupanje, jih lažje vključi v proces kot svoje sodelavce.

Vzgojiteljica v vrtcu je izpostavila redno uporabo pogovornih ur (dvakrat letno in še dodatno po dogovoru), roditeljskih sestankov (en skupen in en po potrebi), čiščenje materialov na koncu leta, skupno sveto mašo, skupen piknik itd. Omenila je še večere z očetmi in mamami, za katere meni, da svojim otrokom prinašajo veliko veselje, ko z njimi preživljajo čas.

Intervjuvani starši se raznih oblik sodelovanja udeležujejo kolikor so zmožni, saj jim veliko oviro predstavlja časovna omejenost. Dejstvo je, da se starši sodelovanju izogibajo zato, ker nimajo časa (Lovrenčič, 2006). Najpogosteje se udeležujejo pogovornih ur in roditeljskih sestankov, težje pa prihajajo na aktivnosti, ki potekajo v popoldanskem času. To potrjuje tudi Resman (1992), ko navaja dejstvo, da starši za razliko od vzgojitelja iščejo v vrtcu osebno noto, skrb je njihov otrok in ne skupni uspeh. Vseeno so poudarili, da ima vrtec tekom leta dobro razporeditev oblik sodelovanja in ni tako zelo obremenjujoče, da se jih ne bi mogli udeležiti. Intervjuvani starši se v vrtec vključujejo preko predstavitve poklica ali hobija, pisanja člankov za glasilo, peke piškotov, so tudi člani sveta staršev in podobno. Pogosto se udeležujejo tudi neformalnih srečanj, saj s tem dobijo uvid v delo in vrtcu lahko veliko doprinesejo. Srečanja služijo tudi kot priložnost povezovanja vseh družin.

3. Katere so najpogostejše težave staršev, vzgojiteljic in vodstva vrtca pri njihovem medsebojnem sodelovanju?

Kljub nenehnemu trudu, da bi delali dobro in kakovostno, lahko naletimo na razne ovire. Največ težav, s katerimi se strokovno osebje sooča pri svojem delu, je povezanih predvsem z odnosi in komunikacijo s starši. Veliko nerazumevanja predstavlja soočenje staršev z neprijetnimi informacijami. Tudi Lepičnik Vodopivec (1996) poudarja, da je za medsebojno poznavanje, sprejemanje in cenjenje drug drugega pomembno, kako bodo starši sprejeli nek

predlog, nasvet ali informacijo in jo tudi upoštevali. Odnos otežuje medsebojno nepoznavanje, obremenjenost in utrujenost. Različnost v pričakovanjih (razvajenost otrok in velike ambicije staršev za njihove otroke na eni strani in drugačen pogled vzgojiteljic na drugi) lahko hitro privede do nesoglasja in neskladnosti z vzgojnim pristopom doma in v vrtcu. Pomanjkanje časa in dejstva, da vzgojiteljice nekatere starše vidijo zelo poredko, ovirajo komunikacijo. K temu prispeva tudi utrujenost strokovnega osebja, hiter tempo življenja, slabo poslušanje, lastna prepričanja in predsodki. Ravnateljica je posebej omenila še strahove povezane z lastno kompetentnostjo na vzgojnem področju.

Intervjuvani starši izpostavljajo predvsem organizacijske ovire, ki zajemajo prehode skupin, odprtost vrtca, predvsem čas zapiranja vrtca in usklajevanje terminov. Druga skupina ovir se nanaša na lik vzgojiteljice. Moti jih nepoznavanje in nestalnost vzgojiteljice v skupini. Menijo, da nimajo dovolj uvida v delo vrtca, včasih zaznavajo tudi nepripravljenost vzgojiteljic za podajanje informacij. Starši 2 so izpostavili konflikt z dvema vzgojiteljicama, ki je prerasel na zelo osebno raven. Pri tem so poudarili njune pedagoške prijeme, nedoslednost in odnos vzgojiteljic do staršev (arogantnost). V začetku delovanja vrtca so opazili tudi preveč osebni odnos vodstva z ostalim strokovnim osebjem. Nekaj ovir prepoznavajo tudi pri samih oblikah sodelovanja. Pri tem so izpostavili roditeljske sestanke. Po njihovem mnenju niso ne sistematični ne jedrnat. Zdi se jim preobsežni, predvsem pa jih moti podvajanje informacij. Sprašujejo se tudi o učinkovitosti sveta staršev, saj menijo, da splošna problematika ni izpostavljena. Ravno tako nekatere starše moti nerazumljivost člankov v glasilu vrtca *Hiša otrok*.

4. Česa si starši, vzgojiteljice in vodstvo vrtca pri sodelovanju želijo in kaj pri tem pričakujejo?

Strokovno osebje od staršev pričakuje predvsem pripravljenost za sodelovanje in zaupanje. Vzgojiteljici sta izpostavili tudi pričakovanja v povezavi s sprejemanjem pogleda na vzgojo in vključevanjem staršev s svojim znanjem, sposobnostmi. Ravnateljica je pri tem dodala, da pričakuje navdušenje staršev nad tem, v kar je vrtec prepričan. Vzgojiteljica v jaslih je omenila, da od vodstva želi podporo in strokovno pomoč pri delu in na področju sodelovanja s starši.

Starši od strokovnega osebja pričakujejo številne pozitivne lastnosti, od odgovornosti, strokovnosti, korektnosti, skrbnosti do lastnega zgleda ipd. Starši so izpostavili tudi željo po

odprti komunikaciji, sprotne reševanju težav in možnosti pogovora. Tudi Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) opozarjata, da se je potrebno o posameznih problemih pogovarjati in s tem ravnati v kar večjo korist otroka. Ravno tako pričakujejo, da se ob morebitnem konfliktu med otroki, starše z nastalo situacijo seznanijo, zato da lahko ob tem primerno reagirajo. Obenem si želijo tudi več pogovorov o splošni problematiki, ko se konflikt tiče več oseb. Medtem ko eni starši pričakujejo vsakodnevno seznanjenje z informacijami o otrocih, sta drugi dve družini mnenja, da mora vzgojiteljica presoditi, kaj se staršem pove in kaj lahko ostane v vrtcu.

Resman (1992) opozarja na usklajenost pričakovanj med starši in vzgojitelji ter poudarja, da lahko neusklajena pričakovanja in cilji vodijo v konflikte in težje sodelovanje. Tudi ravnateljica je poudarila, da so pomembna jasno izražena pričakovanja, saj le-ta omogočajo uspešno uresničitev v vzgojnem in delovnem procesu.

5. Katere izboljšave in oblike sodelovanja so še možne?

V raziskavi so intervjuvane osebe pogosto poudarile, da je pomembno, da so se vsi, ki so v vrtec vključeni, pripravljeno truditi za napredek in slediti ciljem in viziji vrtca. Velikokrat omenjajo, da morajo vsi, ki so na kakršen koli način del vrtca, stremeti k izboljšavam na vseh področjih in biti odprti za razne pobude. Starši in strokovno osebje lahko zelo bogatijo življenje v vrtcu. Vzgojiteljice menijo, da je potrebno veliko energije in dogovarjanj za vzpostavitev dobre organizacije in komunikacije, vendar je vredno. »Pri delu v vrtcu so dobri tisti načrti, ki so raziskovalni, fleksibilni in taki, da je dovolj časa in prostora za skupno odkrivanje, kaj je dobro in kaj se obnese« (Bahovec in Bregar Golobič, 2004, str. 78).

Odrte možnosti strokovno osebje prepoznava v večjem medsebojnem povezovanju, pri katerem ima v mislih predvsem več neformalnih srečanj (izleti) in obiske na domu. Ravno tako vidijo priložnost v tem, da bi se starši bolj intenzivno in neposredno vključili v delo in življenje vrtca z opazovanjem otrok v sobi in s predstavitvijo svojih poklicev ali hobijev. Ravnateljica je poudarila, da bi lahko izboljšali pripravo na sam prehod otrok v šolo, predvsem tistih, ki nadaljujejo izobraževalno pot v javnih šolah. Pri tem bi bilo koristno navezati stike s šolami, kamor bodo ti otroci odšli. Na področju sodelovanja s starši prepoznavajo tudi nenehno potrebo po lastnem izpopolnjevanju in izobraževanju in tako poskušajo vsako leto nekaj od tega vključiti v sestanke vzgojiteljskega zbora.

Starši so se pri želji po novostih usmerili na same zaposlene. Kot dobro možnost prepoznajo angleško govorečo vzgojiteljico in moškega vzgojitelja. Pomembno se jim zdi, da zaposleni izkoristijo svoje sposobnosti in s tem obogatijo program vrtca. Predlagali so tudi izboljšave glede nekaterih oblik sodelovanja, predvsem roditeljskih sestankov. Zdi se jim potrebno, da se roditeljske sestanke prilagodi posameznim skupinam, da ne bi prihajalo do podvajanj informacij. Menijo, da bi lahko na roditeljskem sestanku obravnavali tudi določeno vzgojno ali montessori vsebino. Predlagali so, da bi lahko staršem ob prvem stiku z vrtcem podelili predstavitveno beležko, kjer bi bile zapisane bistvene informacije, ki jih starši potrebujejo ob vpisu in bivanju otroka v vrtcu. Izpostavili so še teden tujega jezika, ki je med otroki dobro sprejet in za katerega starši spodbujajo, da se nadaljuje.

4. ZAKLJUČEK

»Soustvarjanje življenja v vrtcu je nova naloga vseh, ki so v njem udeleženi – otrok, staršev in vzgojiteljev. Spoštovanje drugačnosti, zagotavljanje možnosti izbire, spoštovanje družine in njenih vrednot, upoštevanje nasprotujočih si interesov in podpiranje udeležnosti otrok je možno le, če zmoremo vzpostaviti in varovati odprte prostore za pogovor, v katerih nekdo od udeležениh vedno znova obnovi in varuje dialog in sodelovanje« (Bahovec in Bregar Golobič, 2004, str. 77).

Sodelovanje med starši in vrtcem je zahtevna in pomembna naloga. Obravnavano področje je precej raziskano, zato se zastavlja vprašanje o smiselnosti obravnave nekaterih vsebin moje diplomske naloge. Vendar sem spodbudo našla v zaključku intervjuja z ravnateljico, ki je dejala: »Vprašanja, ki ste jih izpostavili, se mi zdijo tako zelo zanimiva, dobra za refleksijo dela s starši in tudi sama diplomska naloga kot taka je ena spodbuda za naše delo za naprej.« Izrečene besede »za delo naprej« je bil tudi moj poglavitni namen, raziskati področje sodelovanja s starši v Angelinem vrtcu in poiskati nove priložnosti. Tako sem odpirala teme od posameznih oblik sodelovanja do pričakovanj, ovir, motivacije za sodelovanje, odnosa in komunikacije med starši in vzgojitelji, sodelovanje v času uvajanja otrok v vrtec, vrednotenje dela, upoštevanje predlogov staršev itd. Te vsebine so odkrivale pomen tega pomembnega področja v obdobju predšolskega otroka. Z metodo kvalitativnega raziskovanja, intervjuji s tremi starši, dvema vzgojiteljicama in ravnateljico, sem sodelovanje v vrtcu podrobno preučila.

Ugotovila sem, da sodelovanje vsem predstavlja pomembno vrednoto, vendar se starši velikokrat soočajo s pomanjkanjem časa za udeležbo na ponujenih oblikah sodelovanja. Vzgojiteljice tekom formalnega izobraževanja niso bile dovolj poučene o tem, kako sodelovati s starši, zato so na tem področju velikokrat nemočne. Znanje so si pridobivale tekom izkušenj in na dodatnih izobraževanjih. Starši si želijo odprtosti za vsakršno njihovo idejo, četudi se jih pozneje ne vključi v program ali pa so uresničljive šele v naslednjih letih. S tem namreč starši čutijo, da so del vrtca. Še vedno ostaja odprto vprašanje čas zapiranja vrtca, saj je za nekatere starše relativno zgodnja ura. Nove možnosti sodelovanja se kažejo z več neformalnimi srečanji in predstavitvijo poklicev ali hobijev staršev pa tudi z opazovanjem otrok v sobi. Nekaj sprememb so starši omenili tudi v samih oblikah sodelovanja, še posebno v roditeljskih sestankih. Potrebno je izpostaviti tudi stik z javnimi osnovnimi šolami, kamor

otroci iz vrtca odhajajo, in posebno pozornost nameniti pripravi otrok na drugačen način dela v javnih osnovnih šolah. Predvsem pa je bil jasno poudarjen nenehni trud po iskreni in odprti komunikaciji, sprotnem in ustvarjalnem reševanju nastalih konfliktov in profesionalnem odnosu.

Posebnost Angelinega vrtca lahko predstavlja omejenost uporabe rezultatov. Angelin vrtec je namreč zaseben, katoliški vrtec, ki deluje po pedagogiki montessori, v katerem so otroci staršev, ki jim sodelovanje predstavlja visoko vrednoto. Vrtec ne vidijo zgolj kot institucijo za varstvo otrok. Starši izberejo vrtec na podlagi lastnih prepričanj in vrednot, v katere verjamejo. Posledično se to kaže tudi v odnosu, ki ga imajo do vrtca, strokovnega osebja. Zato ne moremo rezultatov povsem primerjati z ostalimi javnimi vrtci.

Predlogi za nadaljnje raziskave se odpirajo v smeri sodelovanja s starši otrok s posebnimi potrebami, saj kot vrtec programa montessori zaenkrat nima v sebi dela programa, ki govori o delu z otroki s posebnimi potrebami. Opaziti pa je otroke z določenimi zaostanki v razvoju ali določenimi znaki otrok s posebnimi potrebami, ki so tudi navzoči v vrtcu. Postavljajo se vprašanja kako starši rešujejo tovrstne težave in kako se vrtec odziva na ta pojav.

Ravno tako se kažejo odprte možnosti raziskovanja v smeri ustvarjanja širšega pogleda na pedagogiko montessori. Tukaj bi se lahko usmerili predvsem na nek splošen pregled, kako se montessori vzgoja kaže pozneje, ko so otroci v šoli, kje so njene prednosti in kje slabosti. Namen bi bil od starejših otrok in staršev pridobiti povratno informacijo o tem, kako se principi pedagogike pozneje kažejo na učnem, izobraževalnem, socialnem področju idr.

Kakor sta dejala Retuznik Bozovičar in Krajnc (2010) sodelovanje bogatijo medsebojne izkušnje in opažanja s starši. Kljub številnim razlikam pa lahko uspešno reševanje nastalih težav, povezovanje in prepletanje idej vodijo k boljšemu uspevanju otroka (prav tam). Bistveno je, da vrtec raste in se razvija. Tako starši kot strokovno osebje pa morajo biti dovzetni za spremembe, odprti drug za drugega in prilagodljivi, vse za dobro otroka.

5. LITERATURA

1. Antič, S., Trnavčević, A. in Jerman, J. (2011). *Sodoben vrtec – zadovoljni starši*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
2. Bahovec, E. D., in E. Kodelja, Z. (1996). *Vrtci za današnji čas*. Ljubljana: Center za kulturološke raziskave pri Pedagoškem inštitutu: Društvo za kulturološke raziskave.
3. Bahovec, E. D. in Bregar Golobič, K. (2004). *Šola in vrtec skozi ogledalo*. Ljubljana: DZS.
4. Batistič Zorec, M. (2003). *Razvojna psihologija in vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
5. Bezenšek, J. (2000). Nekateri vidiki družine in vzgojiteljice v vrtcu. *Pedagoška obzorja*, 15(3-4), 126 – 132.
6. Čačinovič Vogrinčič, G. (Ur.). (2008). *Programske smernice. Svetovalna služba v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
7. Čad, M. (2012). Šola za starše je sodelovanje s starši. V Željeznov Seničar, M. (Ur.), *Sodelovanjem med vrtcem in starši: zbornik / V. mednarodna strokovna konferenca vzgojiteljev v vrtcih* (str. 128-143). Ljubljana: MiB.
8. Devjak, T., Berčnik, S. in Plestenjak, M. (2008). *Alternativni vzgojni koncepti*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
9. Duco, M. C. (2003). *Oči, mami, šola in jaz*. Ljubljana: Oka, otroška knjiga.
10. Ferjančič, J. in Marjanovič Umek, L. (1992). *Življenje otrok v vrtcu : vzgojitelji, otroci in starši predlagajo, izbirajo, sooblikujejo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
11. Glogovec, V. Z. (1993). Ustvarjalni otrok – ustvarjalni vzgojitelj. V Turk Škraba, M. (Ur.), *Mi med seboj: priročnik za vzgojitelje* (str. 99 - 128). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
12. Govekar – Okoliš, M. in Ličen, N. (2008). *Poglavja iz andragogike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

13. Hohmann, M. in P. Weikart, D. (2005). *Vzgoja in učenje predšolskih otrok*. Ljubljana: DZS.
14. Intihar, D. in Kepec, M. (2002). *Partnerstvo med šolo in domom: priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
15. Janež, N. (1998). Vzgoja je skupna naloga staršev in vzgojiteljev. V Žerovnik, A. (Ur.), *Družina – šola* (str. 319-321). Ljubljana: Družina, Pedagoški inštitut.
16. Jelenc, S. (1996). *ABC izobraževanja odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije.
17. Jensen, E. in Jensen, H. (2011). *Dialog s starši*. Ljubljana: Inštitut za sodobno družino Manami.
18. Kahn, D. (Ur.). (1995). *What Is Montessori Preschool?* [Kaj je Montessori vrtec?]. Ohio: North American Montessori Teachers' Association.
19. Kahn, D., L. Dubble, S. in Pendleton, D. R. (1999). *The Whole – School Montessori Handbook: For teachers and Administrators* [Priročnik za celotno šolo montessori: za učitelje in upravnike]. Ohio: North American Montessori Teachers' Association.
20. Kobolt, A. (1997). Supervizija – možen prispevek k poklicnemu razvoju in identiteti vzgojiteljice. V Jenko, V., Prešern, T., Puš Seme, S. (Ur.), *Profesionalnost v vrtcu* (str. 26 - 38). Ljubljana: Skupnost vzgojnovarstvenih zavodov Slovenije.
21. Kodrič, J. (2012). Sodelovanje med starši in strokovnjaki. V D. Jurišić, B. (Ur.). *Komunikacija med starši in strokovnjaki – 5. strokovno srečanje na temo Življenje oseb z Downovim sindromom* (str. 56 - 70). Ljubljana: Pedagoška fakulteta: Sožitje, Sekcija za Downov sindrom.
22. Kolar, Z. (2003). Vprašanja in skrbi pri vključevanju otroka v vrtec. V Bezenšek, J. (Ur.), *Predšolski otrok danes* (str. 139 - 141). Slovenske Konjice: Vrtec.
23. Kordeš Demšar, M. (2007). Pedagogika Montessori. *Sodobna pedagogika*, 58(4), 80-91.
24. Krajnc, A. (1979). *Metode izobraževanja odraslih*. Ljubljana: Delavska enotnost
25. Kroflič, R. (2001). Temeljne predpostavke, načela in cilji kurikula za vrtce. V Marjanovič Umek, L. (Ur.), *Otrok v vrtcu – priročnik h Kurikulu za vrtce* (str. 9 - 24). Maribor: Založba Obzorja.

26. *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih.* (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
27. Lamovec, T. (1993). *Spretnosti v medosebnih odnosih.* Ljubljana: Produktivnost – Management consulting, Center za psihodiagnostična sredstva.
28. Lavš, K. (1985). *Šola za starše.* Ljubljana: Založba Centralni zavod za napredek gospodinjstva.
29. Lepičnik Vodopivec, J. (1996). *Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati.* Ljubljana: Misch, Oblak in Schwarz.
30. Lepičnik Vodopivec, J. (2003). Predšolski otrok danes pred izzivi novega tisočletja. V Bezenšek, J. (Ur.), *Predšolski otrok danes* (str. 10 - 12). Slovenske Konjice: Vrtec.
31. *Letni delovni načrt za šolsko leto 2012/2013.* (2012). Ljubljana.
32. Lillard, P. P. (1988). *Montessori: A Modern Approach* [Montessori: Sodoben pristop]. New York : Schocken Books.
33. Logar, D. (2012). Delovni odnos med vzgojiteljem in starši. V Željznov Seničar, M. (Ur.), *Sodelovanjem med vrtcem in starši: zbornik / V. mednarodna strokovna konferenca vzgojiteljev v vrtcih* (str. 35-42). Ljubljana: MiB.
34. Lovrenčič, A. (2006). Sodelovanje šole in staršev – vse aktualnejša tema današnje šole. *Vzgoja in izobraževanje*, 37(2), 40 – 42.
35. Marjanovič Umek, L. (ur.). (2002). *Kakovost v vrtcih.* Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
36. Marjanovič Umek, L. in Fekonja Peklaj, U. (2008). *Sodoben vrtec: možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje.* Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
37. Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu.* Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
38. *Montessori v Sloveniji. Montessori inštitut.* Pridobljeno 10.11.2012 s:
<http://www.montessori-institut.si/pedagogikaslo.html>.
39. Pipan, R. (1993). Komunikacija v vrtcu. V Turk Škraba, M. (Ur.). *Mi med seboj: priročnik za vzgojitelje* (str. 13 - 50). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

40. Pirnat, B. (1994). Sodelovanje staršev pri vzgojnem delu. *Pedagoška obzorja*, 9(3), 81 – 85.
41. Pollard, M. (1997). *Maria Montessori – Italijanska zdravnica, ki je preobrazila sistem izobraževanja po vsem svetu*. Celje: Mohorjeva družba.
42. Prodanović, L. (1981). *Vzgojitelji in starši: prispevek k metodiki sodelovanja s starši v vzgojnovarstveni organizaciji*. Ljubljana: Univerzum.
43. Pšunder, M. (1998). *Kaj bi učitelji in starši še lahko vedeli?* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
44. Resman, M. (1992). Šola, učitelji, starši – sodelovanje z različnimi pričakovanji. *Sodobna pedagogika*, 43(5-6), 223 – 235.
45. Retuznik Bozovičar, A., Krajnc, M. (2010). *V krogu življenja: pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju: učbenik za modul Pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju v programu Predšolska vzgoja*. Velenje: Modart.
46. Seitz, M. in Hallwachs, U. (1997). *Montessori ili Waldorf? [Montessori ali Waldorf?]*. Zagreb: Educa.
47. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. (1997). Ljubljana: DZS.
48. *Starting strong: Early Childhood Education and Care*. [Predšolska vzgoja in varstvo] (2001). Paris: OECD – Organisation for economic co-operation and development.
49. Stojin, M. (1992). *Beseda ni konj*. Ljubljana: DZS.
50. Tomori, M. (1994). *Knjiga o družini*. Ljubljana: EWO.
51. Trček, J. (1998). *Medosebno komuniciranje – kontaktna kultura*. Ljubljana: Korona Plus.
52. Valentinčič, J. (1981). *Sodelovanje s starši : priročnik za učitelje in vzgojitelje*. Ljubljana: Univerzum.
53. Varjačič, B. (2007). *Prvič v vrtec*. Ljubljana: Otroci.
54. Vec, T. (2005). *Komunikacija – umevanje sporazuma*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.

55. Vonta, T. (1998). Vključevanje družin v življenje vrtca. V Žerovnik, A. (Ur.), *Družina – šola* (str. 110-122). Ljubljana: Družina, Pedagoški inštitut.
56. Vonta, T. (2009). *Razvoj pedagoških idej v organizirani predšolski vzgoji*. [elektronski vir]. Ljubljana: Pedagoški inštitut. Pridobljeno 7.10.2012 s: http://www.pei.si/UsersFilesUpload/file/zalozba/ZnanstvenaPorocila/13_09_razvoj_pedagoskih_idej_v_organizirani_pedsolski_vzgoji.pdf
57. *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI)* Ur. l. RS. Št. 16/2007 (23.2.2007). Pridobljeno 17.8.2012 s: <http://www2arned.si/~osmb/ls/zakonodaja/zofvi.pdf>
58. *Združenje Montessori Slovenije*. Pridobljeno 20.8. 2012 s: <http://www.zdruzenje-montessori.si/>
59. Zemljarič, S. (2009). Sodelovanje vrtca s starši: primerjalna analiza Nordijskih držav in Slovenije. *Šolsko svetovalno delo*. 13(3-4). 23 – 30.
60. Žerovnik, A. (1996). *Pedagogika družinskega ognjišča*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

6. PRILOGE

6.1 PRILOGA 1: Okvirna vprašanja

Osnovni podatki (starost, izobrazba, kako dolgo opravljate delo ravnateljice, vzgojiteljice).

Kako ocenjujete pomen in uspešnost sodelovanja? Zakaj se vam zdi sodelovanje pomembno, koristno? Kako pridobiti (nezainteresirane) starše za sodelovanje? Kako vrednotite svoje delo? Ali ste pripravljeni na delo s starši (izobraževanje na fakulteti)? Katera znanja so potrebna? Na kakšne načine komunicirate s starši? Je strokovno osebje primerno usposobljeno za delo s starši?

Katere oblike sodelovanja vrtca s starši se vam zdijo najprimernejše? Kako pogosto jih uporabljate? Kako pogosto se jih udeležujete? Ali se vam zdi koristna priprava različnih predavanj s področja vzgoje, zdravja, zdrave prehrane, teme pedagogike montessori itd.? Ali je v vrtcu namenjena posebna pozornost uvajanju novih otrok? Sodelovanje pri uvajanju otroka v jasli in pri prehodu v šolo. Kako pogosto se srečujete s starši posameznega otroka?

S katerimi ovirami/težavami/pomisleki/strahovi se srečujete pri sodelovanju? Kako rešujete te težave? Ovire pri komunikaciji. Kako se počutite pred srečanjem s starši?

Kaj pričakujete od staršev, družin, strokovnega osebja?

Kaj pogrešate in si želite v prihodnje glede sodelovanja (nove oblike, metode)? Kje še vidite odprte možnosti za sodelovanje? Predlogi, ki bi po vašem mnenju lahko prispevali k večji kvaliteti dela v vrtcu.

6.2 PRILOGA 2: Prikaz kodiranja intervjuja za intervjuvance starši 1

ZAPIS INTERVJUJA	KODE I. REDA
<p>...</p> <p>V: Kdo pa največkrat sodeluje z vrtcem?</p> <p>O: <u>Čist mešano sva po obdobju</u>, dokler N. ni bla na porodniškem dopustu, dokler je N. v službo hodila, je večkrat <u>ona</u>, ker je v vrtec H. peljala, letos sem pač jst, letošnjo sezono, lansk let je bl ona, tako pretežno.</p> <p>M: Ja to je samo peljat pa pobrat otroka ... drgač pa po moje ...</p> <p>O: Ja, pa ti si bla <u>v svetu staršev</u> ...</p> <p>M: Aja točno, lani.</p> <p>O: Letos pa jst tko hodm po H. <u>Pa knjižco sem bil angažiran, ker sem oblikoval</u>, ena taka knjižca naj bi nastala, uvodno – informativni zveščič, ob sprejemu. Ni še izdana, ne vem ali bo še letos, ne vem kako bo, pripravljen je.</p> <p>M: <u>Tist, kar lahko</u>.</p> <p>V: Kako pa ocenjujete pomen in uspešnost sodelovanja med starši, med vama in vrtcem?</p> <p>M: <u>Pomembno ja</u>.</p> <p>O: Pa niti ne vem, če toliko sodelovanje, <u>bolj zaupanje</u>. Pač, da dejansko <u>zaupaš programu pa načinu dela, ki je tam</u>. Ja, pa pol skušaš sodelovat.</p> <p>M: Izhajamo iz tega, da <u>delamo to, kar je po našem mnenju najboljše za otroke, če lahko pripomoreš k temu, je samo dobrodošlo</u>. Po moje hkrati pa imaš ti <u>uvid v delo</u>, ko ...</p> <p>O: Sodelovanje, tko <u>v reševanje problemov</u>, ko nastopijo problemi, takrat se mi zdi je fino, da <u>skupaj nastopimo v proces dela</u>, itak pa <u>vsak starš tako težko vpliva</u>, ker itak <u>program je nastavljen in v tist program je pa fino, da imaš neko zaupanje, vsak neko, tak pozitiven ... zaupanje ...</u></p> <p>M: Ja, jst imam eno izkušnjo ... <u>vzgojiteljica</u> ... je bil en vedenjski problem, al tako neko obdobje in je tako <u>opozorila in smo se dobili, se mi zdi, da se je zadeva rešla, to je bila iniciativa s strani vrtca</u> ...</p> <p>O: <u>Da smo usklajeno delovali doma, bli na to pozorni in vrtec isto</u>.</p> <p>M: Ko je grizla, ščipala in to, ker je bila v eni stiski ...to ... drugo pa mi je prišlo na misel, sicer samo enkrat, <u>ko me je vzgojiteljica povabila, da sem šla za kakšno urco, več ni blo časa, imet uro poljščine</u>, ampak to za eno uro se itak nihče ne more naučit, pač mal bereš, mal govoriš, ampak z <u>vidika sodelovanja je pa po moje zanimivo in koristno, ker drugače ne bi imela niti možnosti, razen te popoldanske dneve z</u></p>	<p>Sodelovanje obeh staršev Večkrat sodeluje mama</p> <p>Vključevanje staršev</p> <p>Vključevanje staršev</p> <p>Sodelovanje po zmožnostih</p> <p>Pomembno sodelovanje Zaupanje</p> <p>Delati za dobro otroka Uvid v delo Skupno sodelovanje ob reševanju težav, težko vplivati na delo</p> <p>Iniciativa vrtca</p> <p>Usklajeno delovanje</p> <p>Vključevanje staršev</p>

<p><u>pogovarjali glede ustanovitve šole za starše</u>, je pripravljala program in potem sva pogledali, kaj bi bilo najboljše, pa ob kateri uri, sklopi tem in tega. Potem je prišel pogovor tudi <u>na čisto formalno pisanje</u>, <u>dopis oziroma komunikacijo kot tako</u>, <u>z jezikovnega stališča in vizuelno in mogoče čist slovnično</u>, da je <u>pravilno napisano</u>, ker v končni fazi to ni neki pogovor na cesti, na ulici, ampak <u>nagovarja predstavnik institucije določeno število odraslih oseb</u> in čist konkretno sem ugotovila, da se je nivo dvignil, pa ne da bi kritizirala, slabo namerno ali da bi šla kaj popravljat. Se mi zdi, pa da s tem se pokaže spoštovanje in spet pač nivo, meni je lepo, da je vrtec čist in okolica urejena, da vsi skrbite za to, se mi zdi, da se je na tak način izboljšalo ...</p>	<p>Vključevanje staršev Upoštevanje predlogov</p>
<p>O: Jst nisem bil tako aktiven v podajanju predlogov, če me kdo vpraša, povem ... <u>zdej prek tiste knjigce</u>, <u>ki smo jo oblikoval</u>, je bilo par takih oz. <u>sej so mi čist pustili svobodo</u>, da sem naredil po svoje, pol pa smo še majčkn sfriziral ... ja, se mi zdi, <u>da so dost odprti</u>, <u>da so vodstvo odprto</u> in skuša potem presodit glede na vpliv, glede na zmožnosti celote, vseeno glede na individualno, po moje neka osebna oziroma najina osebna želja je tako, mislim, da je <u>slišana v okviru zmožnosti oziroma celotne politike vrtca</u>, pač skuša to uresničit, ni pa noben problem, po moje, to se mi zdi <u>fino pristop do vzgojiteljice ali pa ravnateljice mejl napisat</u>, to se mi zdi tako odprto ali pa preko neke te šole, pa tudi ta <u>naš predstavnik sobe</u>, vsaj tako je bilo v štartu rečeno, da bo košarico dal, kjer se bo dalo predloge, pa se njemu mejla, no pa da on potem to posreduje naprej, to je lepo poskrbljeno.</p>	<p>Vključevanje staršev Odprtost vodstva vrtca Upoštevanje predlogov Možnost dajanja predlogov Možnost dajanja predlogov</p>
<p>M: <u>So pa zagotovo interesi različni</u>, kolikor je staršev, to je potem res stvar vodstva, kaj in kako pelje. Prav <u>prek te Šole za starše</u>, nisem bila ravno zmeraj, ampak tako se mi je zdelo, da so <u>par koristnih odgovorov dali predavatelji na neka vprašanja</u>, da smo imeli takrat z ravnateljico ali pa čist pri svetu <u>staršev in tako</u>. Tako da se mi zdi, da je <u>prišel odgovor</u>, ne iz njenih ust, ampak preko ljudi, ki jih je <u>povabila, na to šole za starše</u>, da so mogoče strokovnjaki tako podali svoje videnje in dejansko je bilo <u>dost odprto</u>, da lahko pač vsak starš, ki pride na tisto predavanje, vpraša in tako, to se mi zdi pozitivno.</p>	<p>Različnost interesov staršev Šola za starše Uporabnost predavanj</p>
<p>V: Se vam zdi, da so vzgojiteljice in ostalo strokovno osebje, ki delajo z vašim otrokom, dovolj strokovno usposobljene?</p>	
<p>O: <u>Mislím, da ja</u>. Se mi zdi, da <u>sam vrtec poskrbi za to</u>, da, al pa zakonodaja, ne vem kako, itak, pač je ta montessori program, ki <u>hodijo na izobraževanje</u>, tako, da ja. Da bi pa opazil, ravno <u>v vsakdanje delo nimam velikega uvida</u>, kako se to izvaja, razen preko poročil in problemov, ki pridejo, se mi zdi, pa da se da <u>čisto normalno pogovort</u>.</p>	<p>Strokovna usposobljenost kadra Ni uvida v delo vzgojiteljic Možnost pogovora</p>
<p>M: Ja, sploh prvo leto je bila vzgojiteljica v H. sobi po izobrazbi pač <u>vzgojiteljica predšolskih otrok</u>, pa s <u>to nadgradnjo montessori programa</u>, tako da nisem imela nobenih strahov, mislim pa da pomočnice, nekatere se še <u>izobražujejo</u> ... tako, da se mi je zdelo, da <u>poznavanje razvoja in psihe otroka čist uredu</u>,</p>	<p>Strokovna usposobljenost kadra Izobraževanje pomočnic, znanje o</p>

<p>letos pa tudi ... mislim, da je v Italiji, nimajo v vrtcu prav tako, ampak so bolj varuške, ki ni nujno, da imajo kakšno izobrazbo ... mislim, da je pri nas vse to poskrbljeno. Dodala bi še, da je resnično pomemben <u>občutek za delo z otroki</u>. To otroci začitijo, človeka sprejmejo ali pa ne, če vidijo, da jih npr. ne upošteva, ignorira ...</p> <p>V: Katera od oblik sodelovanja vrtca s starši se vam zdi najprimernejša?</p> <p>O: Po moje <u>pogovor, govorilne ure</u> ...</p> <p>M: Ja...</p> <p>O: Ker je to <u>najbolj direktno</u> pa tudi se mi zdi, da <u>se problem rešuje ne generalno</u>, torej na šoli za starše lahko obravnavamo, ne vem, prehrano otrok ... kakšna bo, <u>na govorilnih pa je konkretno kaj moj otrok</u> noče jest al pa ne mara, al pa kej druga, se mi zdi, da se konkreten primer pri otroku rešuje skupno.</p> <p>M: <u>Problem kot tak, pa tudi zanimanja, kako se otrok vključuje v skupino ali pa ne vključuje</u>, ne samo problem.</p> <p>O: Se ne rešuje na generalni ravni, teoretično ...</p> <p>M: Ni problem parkiranje, ampak s čim se zdej ukvarja, kaj ga zanima, če mu je težko. Po moje je uredi, da je <u>dvakrat na leto in še po potrebi</u> ...</p> <p>O: Lahko je v obliki govorilnih ur, al pa pogovor, ne vem <u>tudi izmenjava mnenj, par mejlov, pred samim se sestankom, da vsak poda svoje mnenje, preišljamo, se dobimo in pomenimo</u>, al pa enostavno <u>predlagamo neke predloge in svoje ugotovitve, se potem soočimo skupaj</u>. To se mi zdi fajn. Tudi mi smo takrat par mejlov, ko je H. grizla, ščipala <u>sva midva opisala situacijo doma, kako se to dogaja in kako bi to situacijo rešli, enako je napisala vzgojiteljica s svojega vidika, kje je vzrok in potem smo se skupaj dobili</u>, kmalu po tistem, teden, 14 dni, dva izpada sta takrat mogoče še bila, ampak ... mogoče bi tudi samo po sebi izvenelo, ampak <u>se mi je zdelo tako konstruktivno, fino</u>.</p> <p>M: Dva mesca prej, je bilo tako včasih doma, tudi sama sva vidla, pa takrat ni bilo nič v vrtcu ...</p> <p>O: Tudi sama sva se začela spraševati, kaj zdaj, a se bomo kaj dobili, da slišmo, kaj se dogaja s H. v vrtcu ... to se mi zdi, da smo <u>na dva, tri mesece, oziroma na leto trije pogovori zelo fino, tri, štiri mogoče</u> ...</p> <p>M: Ja, tri.</p> <p>O: Ja, za nas je bilo prvič, prvi otrok, prvič ga daš v vrtec, vse prvič prvič, pa najbrž bo pri E. že manj, ko enkrat poznaš sistem, ampak to ...</p> <p>M: Meni se je zdelo pri oblikah zanimivo, pa tudi verjetno koristno, če vzgojiteljice to berejo, ampak po moje da ja, <u>ob vpisu otroka v vrtec</u>, kadar je že, kakšen mesec pred samim vstopom v vrtec, je <u>vrtec poslal nek vprašalnik, precej podrobno, iz razvojnega vidika</u>, od poroda do gibalnih, verbalnih in drugih sposobnosti, kdaj se je kaj dogajalo, kar se mi zdi dobro, da ko pride otrok z enajstimi, v našem primeru s</p>	<p>razvoju otrok</p> <p>Občutek za otroke</p> <p>Pogovorna ura</p> <p>Direkten pogled na otroka na pogovornih urah</p> <p>Pogostost izvajanja oblik Priprava pred pogovornimi urami</p> <p>Konstruktivno reševanje problemov</p> <p>Pogostost izvajanja oblik</p> <p>Vprašalnik ob vpisu otroka</p>
---	---

<p>petnajstimi meseci v jasli, kljub vsemu je <u>to prvi stik vzgojitelja z otrokom</u> in se mi zdi dobro, da ima <u>že nek uvid</u>, kako se je doma obnašal, kakorkoli, kakšna so pričakovanja staršev, mogoče tako, da <u>ne pride do prevelikih razhajanj že v štartu</u>, ali pa da, če so razhajanja, da se da pogovort, da če starši želijo, da bo vrtec ne vem kaj naredil za otroka, imajo neke svoje vzgojne principe, se mi zdi fajn, da se da že v začetku karte na mizo, plus tudi takrat ko smo se pogovarjali z vzgojiteljico, je meni potem par stvari prišlo na misel in sem napisala mejl, da kadar je bil otrok osamljen ali prestrašen, rečemo, da je angelček zmeraj z njo in tako in je dala vzgojiteljica v sobo nekega angelčka, tako da se otrok počuti varno, ali da mu je bolj domače, <u>mogoče s tega vidika je dobro sodelovanje, ker če ne bi bilo tega pogovora prej, ne vem, verjetno bi padel noter in potreboval več časa, da se vključi v skupino, ... predvsem ta individualni pogovor je dobro.</u></p> <p>V: Se vam zdi, da so pogovorne ure dobro pripravljene? Dobite veliko od njih?</p> <p>M: Se mi zdi, da so <u>dobro pripravljene, imajo napisano ...</u> se mi zdi, da je <u>dobro opazovanje otrok</u> .</p> <p>V: Kaj pa druge oblike, kako pogosto se jih udeležujete?</p> <p>M: Kaj je še ... <u>tko na začetku leta</u> ...</p> <p>O: Mislim, da <u>načeloma gremo na vse</u>, na mašo, tudi na te novoletne ...</p> <p>M: Novoletne?</p> <p>O: Ja, na te <u>obletnice vrtca</u> ...</p> <p>M: Ja, ko <u>pečejo piškote ob Miklavžu</u>, na to babica pride ...</p> <p>O: Probamo vse, razen kaj izrednega ...</p> <p>M: <u>Včasih časovno ne gre</u> ...</p> <p>O: Al <u>pa kakšna druga reč pride</u>, ali pa da <u>presodimo</u>, da je, kakor je bil ta izlet, ampak to je bilo širše zastavljeno, srečanje vseh družin katoliških vrtcev, tist pa je tko ... <u>kar so te pobude, smo bolj zadržani, kar pa je v sklopu programa smo pa kar prisotni.</u></p> <p>M: Šola za starše, večer z mamami, maše, piknik na koncu leta ... to, kar je v koledarju ... pa tudi <u>se mi zdi, da ni tako prepogosto, obremenjujoče, ker če bi vsakega dva tedna nekaj blo, po moje, čisto preveč</u>, tko, pa je vprašanje, kaj za naprej, bomo vidli. Mislim ko so starejši ... imajo ta balet pa glasbene urice ...</p> <p>O: To so pa obdejavnosti, to pa je druga reč ...</p> <p>M: Ja, ja ... <u>to kar je se mi zdi, da je čisto zadosti</u>, vem, da imajo nekateri vrtci ekološke dneve, čiščenje okolice in podobno, jaz tega ne pogrešam.</p> <p>V: Kaj pa je kakšna oblika, ki vam je odveč ali pa bi jo kaj spremenili?</p> <p>M: <u>Na začetku leta je tisti roditeljski sestanek čisto koristen</u>, četudi ...</p> <p>O: Samo roditeljski sestanek je tako ... <u>od tistga je, dobro - volitve in tiste formalnosti, ki jih morš, rečeš</u></p>	<p>Prvi stik otroka z vzgojiteljem</p> <p>Možnost pogovora</p> <p>Individualni pogovor pred vpisom</p> <p>Dobro izpeljane pogovorne ure</p> <p>Udeležba na posameznih oblikah sodelovanja</p> <p>Časovna omejenost staršev Nesodelovanje na posameznih oblikah</p> <p>Dobra razporeditev oblik sodelovanja</p> <p>Roditeljski sestanek na začetku</p>
---	---

<p>ok, <u>zravn pa en kup nekega programa, ki je program zaradi programa ...</u></p> <p>M: <u>Se mi zdi, da je mogoč težko ali pa ne, za starše, ki so prvič na roditeljskem sestanku, ki imajo prvega otroka, kakorkoli, je mogoče čisto koristno, da slišijo, da naj bo otrok oblečen v udobna oblačila, da ni nujno da je zmeraj prazno oblečen, je to mogoče čisto koristno. Zdej če pa to slišiš že ne vem katerič, tko že mal otroče vse skupaj deluje, ker smo starši poslušalci, nismo v vrtcu ... tisto pa ne vem, koliko je koristno in nujno, verjetno pa je težko naredit za nekoga, ki prvič to poslušal al pa, ki že več let hodi.</u></p> <p>O: <u>Bolj sistematične narave, da bi to v 20-minutnem nagovoru s powerpoint predstavitevjo, imamo te in te dejavnosti, s parimi stavki se opiše kaj, kontaktne osebe, na koga se obrnit, čisto tako informativno, ne v smislu, da bi se vsak na svoj način, dejansko neka mešanica nastopa in informacij, ker pol ne veš ... neko točko iz glasbenih uric, da se zapoje al da vsi pojemo ...</u></p> <p>M: <u>Točno ja, himno ...</u></p> <p>O: <u>Mmmm, ne vem no, mogoče se bom z leti ... ne vem, zame je bilo to presenečenje, ko prideš noter, tko kot roditeljski sestanek si predstavljam v šoli, ko prideš citirajo, pol še list dobiš, ko je vse gor napisano in je to to. Tle pa je blo bl tko, tipa duhovnih vaj, ko se vsak predstavlja preko kartic al ne vem kaj.</u></p> <p>M: <u>Pa ja, eno leto je bilo zelo podrobno predstavljeno življenje Angele Merici, kar je po moje koristno, da se ve, po kom ima vrtec ime, ampak, da cel življenjepis v dolgi obliki ... tistega starša, ki zanima si bom sam prebral, tistmu, ki ga pa to ne zanima, je pa naštevanje podatkov odveč.</u></p> <p>V: <u>Kaj pa možnost, da bi se za starše, ki prvič pridejo v vrtec oblikovala posebna skupina oz. sestanek, kjer bi jim bile predstavljene informacije, ki so za druge že znane?</u></p> <p>O: <u>Mogoče pa tudi ... sej s to knjigco, če bo, to je ena taka beležka tipa mišljena, kjer bi bile vse te informacije na kupu zbrane od odhoda, prihoda, v času bolezni, prehrane, kako se oblečt, to je vse notri ...</u></p> <p>M: <u>Saj to je bilo že v pogovoru z ravnateljico, še preden je otrok prišel v vrtec, isti, enak list smo dobili, tako da se je podvajalo, sam neki morjo dt ...</u></p> <p>O: <u>Neki morjo že v štartu šolskega leta narest ...</u></p> <p>M: <u>Ja, samo pomembneje je, da se dopolnjujejo, da pol na koncu leta neki nastane, ne pa da bomo že drugič, tretjič slišali iste stvari, kr mammo popoldneve ...</u></p> <p>O: <u>Vsakič pride, ker je zmeraj predstavljen celotni program, na glas razmišljamo, lansko leto za nas glasbene urice niso bile interesantne, ampak zdaj, ko bo šla H. v vrtec, bo to postalo interesantno, bomo bolj tistem prisluhnili, bo pa ostalo, kar je prej mal manj zanimivo.</u></p> <p>M: <u>Glasbene urice so od tri do šest let, torej tistih v jaslih sploh ne zadeva.</u></p>	<p>leta, ni sistematičen roditeljski sestanek</p> <p>Ni jednat roditeljski sestanek</p> <p>Ni sistematičen roditeljski sestanek</p> <p>Preobsežen roditeljski sestanek</p> <p>Predstavitvena beležka</p> <p>Podvajanje informacij na sestankih</p> <p>Roditeljski sestanek prilagoditi posameznim skupinam</p>
---	--

<p>O: <u>Bolj obnova celotnega programa ... v tem duhu je ta roditeljski sestanek nastal.</u></p> <p>M: Pa <u>da se vidijo, prvi stiki, mogoče, starši tako vzgojitelji,</u> to je po moje fajm. Mogoče, ne vem če prav razmišljam, ampak <u>da bi dobili, to je bolj mnenje niti ne predlog, en feedback od staršev in otrok, ki so starejši, ki so že v šoli,</u> se mi zdi, da potem, ko gre enkrat v šolo je konec in potem <u>tisti starši al pa otroci, ki so že v šoli, pa lahko povejo, kaj jim je ostalo iz vrta, kaj jim je bilo koristno, tko no, da na tak način se lahko izboljšajo stvari,</u> no mi mal vemo od nečaka ...</p> <p>O: Mogoče, da bi bila zanimivost, v vrtcu al pa v tem načinu, ki ji vseeno mal bolj specifičen, si lahko starši ustvarijo ali to laufa ali v konkretnih vzgojnih ukrepih ali v konkretnemu načinu dela, da se predstavi v obliki članka ali se prebere, tam je bil objavljen, ali pa se neki v <u>svetovnem, slovenskem prostoru, koliko je teh montessori vrtcev, v Evropi, kako to štima, primerjalno s klasičnim, ali je to prednost ali slabost, v čem so pomanjkljivost, neki tacga, da vemo sploh v čem smo, da si ustvarimo neko širšo podobo, da imamo konkretno,</u> edino kar to glavno informacijo, kolikor se pa sami pozanimamo, ampak vse skupaj bolj bazira na izkušnji lastnega otroka in si potem postfestum to podobo ustvarjamo, to bi bilo mogoče, da bi mogoče dvakrat do trikrat na let, ali pa v sklopu Hiše otrok, da ne bi bilo zgolj poročilo dogajanja, ampak da bi bila ena rubrika, kjer bi bil kakšen ...</p> <p>M: Čepprav je, enkrat je bil en člank, matematično ...</p> <p>V: Včasih so različna področja predstavljena ...</p> <p>M: Ja, sam <u>meni se je zdelo prezapleteno,</u> sem začela brat pa ... edino zdaj sem se spomnila, odgovor na prejšnje vprašanje, če se je kaj spremenilo v vrtcu, se spomnim, da je bilo neko obdobje, ko smo prihajali po H., da sem vedno imela neko pijačo s sabo, tako čist za pit, sem imela občutek, da je prišla domov žejna, žejna, žejna ... pol pa smo tako <u>enkrat omenli v vrtcu pa se mi zdi, da ji nič ne manjka več, ima možnost pit ... to so mogoče čisto majhne stvari, ampak v končni fazi je otrok petkrat na teden tam, je fajm, da se da povedat, mislim, da zdaj imajo to možnost.</u></p> <p>V: Kako se vam zdijo uporabna različna predavanja na teme vzgoje, prehrane, zdravja, montessori pedagogike?</p> <p>M: <u>Bila sem parkrat na teh srečanjih šola za starše ... zdej o prehrani takrat ni bilo nič, drgač ima ta izobraževanja za starše prav M. Kordeš Demšar, s Hiše otrok Dravljje. Na tisto nisva šla, nisva se udeležila ... knjigo imamo Srkajoči um ... po moje so toliko koristna, drgač si lahko prebere na internetu, da bolj razumemo otroka,</u> da če, zakaj se tako obnaša kot se obnaša. Tista predavanja je zdaj imela ena predavateljica v okviru šole za starše za obdobje 6-12 let, pa enkrat prej je bilo, ko pa nisem mogla it. Kaj je bilo to vprašanje, bolj specifično?</p> <p>O: <u>Koristna zagotovo so, saj škodit ne more ...</u></p>	<p>Obnova programa Prvi stik staršev in vzgojiteljev</p> <p>Povratna informacija starejših otrok in staršev</p> <p>Prenos v lastno situacijo Širši pogled na pedagogiko montessori</p> <p>Nerazumljivost člankov</p> <p>Upoštevanje predlogov</p> <p>Možnost dajanja predlogov</p> <p>Udeležba na posameznih oblikah sodelovanja Uporabnost predavanj</p> <p>Uporabnost predavanj</p>
--	---

<p>M: Sej če koga zanima, se lahko vključi v društvo oziroma združenje, ki je zdaj nastalo, tam bo po moje največ iz prve roke slišal.</p> <p>V: Ali menite, da ste dovolj informirani o otroku?</p> <p>M: <u>To se mi zdi fajn, da lahko vedno vprašamo, kako je bil dan.</u> Ko pridemo iskat, če je bilo kaj posebnega. <u>Sproti, zaradi mene tudi v par besedah na listku, ki bi ga pustili v garderobi, če ja to vzgojiteljem bolj priročno kot maili; čeprav najraje ustno, da lahko takoj kaj vprašam.</u></p> <p>O: <u>Se mi zdi, da ko vprašaš, se mi zdi ta informacija tako malo izsiljena,</u> ne vem, meni je bili <u>fino, sploh pri prvi vzgojiteljic J. ko je vsakič par stavkov povedala, kako je bila H.</u> To je bilo fino, ampak je različno od vzgojiteljico do vzgojiteljice. Tist sm že reku, da je fajn imet 3 do 4 govorilne ure. Mogoče je <u>dobro par besed, ko rečejo, da je bilo vse dobro, to je že veliko,</u> al pa H. danes ni hotela jst al pa ni šla spat, to je že občutek tistga, <u>samo en stavek, saj se ne zadržiš dolgo, samo občutek, da vemo kaj se dogaja.</u></p> <p>V: Kako želite da bi bili informirani?</p> <p>M: <u>Najbolje ustno, iz oči v oči, vsak dan.</u> To je najlažje za starše, ker lahko <u>takoj urgiramo.</u> Oblika ni toliko važna, važna, <u>bistveno je, da smo na tekočem.</u> Sicer pa po mailu, forum, aplikacija, telefon, ... <u>ampak to je manj osebno.</u></p> <p>V: Kakšne pa so izkušnje z uvajanjem otroka v vrtec?</p> <p>M: Ja, <u>jst sem jo uvajala.</u> Tako se mi zdi s strani <u>vzgojiteljice iskrena in pomirjujoča, se mi zdi z eno toplino je sprejela.</u> Zelo dobro se mi zdi, da <u>smo se že prej zmenili, da oddam otroka in grem,</u> da ne čakam pred vrati, da se ta napetost ne povečuje, hkrati pa mi je bilo <u>zelo koristno, da če bo karkoli, da me bodo poklicali, da sem bila v bližini, da jo lahko poberem v roku par minut.</u> Tako da ni bilo to, da bi samo oddala ne glede na vse in bi otrok moral biti tam in ne vem, dve uri prejokat, se igrat, delat. Potem se je ta čas stopnjeval. <u>Zdelo se mi je zelo korektno, ko so mi povedali, da je jokala prvih 10 minut in pol se je zamotla z enimi stvarmi in tako naprej. V tistem enem tednu je dejansko napredovala v samostojnosti, zadnji dan v tednu je bila že cel dan, videla sem, da ta način uvajanja deluje.</u> Ne vem, če bi moral biti ta čas uvajanja daljši. Je pa bila potem <u>še enkrat kriza</u> po tistih tritedenskih počitnicah, ki jih ima vrtec, oziroma že mal prej, ko je njena <u>vzgojiteljica odšla na porodniško,</u> tako dejansko je bila en mesec zamenjava, sprememba, pa eni otroci so šli, novi prišli ...</p> <p>O: <u>Ona je postala kar na enkrat najstarejša v skupini, ker prej je bila najmlajša, potem pa so starejši šli.</u></p> <p>M: Tko no, to pa je kr rabla dva mesca, me je vsak dan spraševala, sprva tudi ni hotela it v vrtec, spraševala je, kje je J., zakaj je ni. U. in J. sta bile tim, tudi če je prišla druga vzgojiteljica.</p> <p>O: <u>Tudi mogoče kiks, otrok, ki ga je uvajala ena vzgojiteljica, da je potem vsaj eno leto z njim.</u></p> <p>M: Pa ne moreš tega načrtovat, porodniške ...</p>	<p>Možnost pogovora Sprotno obveščanje Ustno obveščanje Izsiljenost informacij Pobuda vzgojiteljice</p> <p>Sprotno obveščanje</p> <p>Ustno obveščanje Sprotno obveščanje</p> <p>Mama uvajala otroka v jasli Iskrena in pomirjujoča vzgojiteljica Načrtno uvajanje</p> <p>Korektnost vzgojiteljice Postopno uvajanje</p> <p>Nestalnost vzgojiteljic</p> <p>Prehodi skupin</p> <p>Nestalnost vzgojiteljice v skupini</p>
--	--

<p>O: No ma, saj se je vedno, pač, da če se ve, da nekdo gre, da ga uvaja druga vzgojiteljica.</p> <p>M: Ja, zelo se naveže. To je tisto, ker je bilo težko in tudi ni marala. Če je bila ista pomočnica, je bilo uredu, če pa je bila nova vzgojiteljica pa je rabla svoj čas, da jo je sprejela. Pa tudi v prvem letu je bilo težje, ko je zjutraj odšla v sosednjo sobo, pol leta. Če je prišla vzgojiteljica prej je najprej šla v rdečo sobo, potem pa v oranžno in spet nazaj v rdečo. Ker tisto je bila njena soba in tja bi šla ... take stvari ... drgač se mi zdi super, <u>iniciativa vzgojiteljice, prvo leto sploh J., mi smo hodili prvo leto še na nevrofizioterapijo in vzgojiteljica je sama predlagala, da lahko snema s kamero, da lahko vidimo mi in fizioterapevtka, kako v vrtcu se giblje, kako delajo v vrtcu z njo, pa če je treba kaj popraviti, so spraševali ...</u></p> <p>O: Za to so bili čisto odprti, če je treba kakšne vaje, kako se jo pobira, kako se jo vzdiguje, da malo potelovadi ...</p> <p>M: <u>V pogovoru z drugimi mamami v drugih vrtcih, so rekli, da zagotovo ne bi predlagali sami v vrtcu, da bi bila to iniciativa vzgojitelja, pač tam je otrok in dela, kar dela, ne da bi vzgojitelja zanimala posebnosti, kaj lahko drugače naredi ali kaj izboljša.</u></p> <p>V: Se srečujete s kakšnimi ovirami, strahovi, pomisleki pri samem sodelovanju?</p> <p>M: ... Na začetku, še pred začetkom mi je bilo tako ... <u>nisem bila navajena kakšne redovnice, ne da vodijo vrtec, ampak da imajo stik z otroki.</u> Jst nisem imela te izkušnje, ker nisem tako navajena imeti stikov z duhovniki, redovniki, redovnicami, ampak se mi zdi, da <u>se je takoj s prvim mejlom to ovrglo.</u> Pa to se mi zdi že tak znak, da <u>ravnateljica nima svoje tajnice, se mi zdi, da v vsaki drugi instituciji vodja organizacije ima svojo asistentko, tajnico, pomočnice, svetovalce in tako naprej, zato se mi zdi tako direkten, neposreden stik enostaven, mogoč, ni mi treba še prek ene osebe, da karkoli sporočim.</u></p> <p>V: Če pride do kakšnih težav direktno rešujete z vzgojiteljico ali ravnateljico ...</p> <p>M: Ja, ko je zbolela H. z noricami, smo <u>povedali enkrat ustno vzgojiteljici, kadar je pa zbolela sem poklicala po telefonu ravnateljico pač pa sem povedala in je rekla, da bo napisala obvestilo za ostale v jaslih, da je primer noric.</u> Tako da, ne vem, kako je v drugih vrtcih, ampak <u>se mi zdi zelo odprto, ni problem, tudi ravnateljica pride sama v skupino, v sobo, z otroki delat, da tudi ona vidi, kako deluje. Če bi bil kdaj še za kakšnih 15 minut dlje odprt vrtec ...</u></p> <p>O: Teh težav še ni zaenkrat.</p> <p>M: To je <u>tako organizacijsko težje</u>, so službe pač take.</p> <p>O: Sej če se midva uskladiva potem gre, eden pripelje, drugi gre iskt, potem se to izide ... če pa bi bil sam, potem pa je <u>težko, minimalno kvoto v službi odslužit pa te termine ulovit.</u></p> <p>M: Ampak vem, da to je bilo izraženo ...</p>	<p>Iniciativa vzgojiteljice</p> <p>Primerjava z drugimi vrtci</p> <p>Redovnica kot vzgojiteljica</p> <p>Dostopnost vodstva vrtca</p> <p>Sprotno obveščanje</p> <p>Odprtost vodstva vrtca</p> <p>Odprtost vrtca</p> <p>Organizacijsko časovne težave</p>
---	---

<p>O: Ja, pa sej to so neki razmišljali, sam pol ne vem zakaj se ne ...</p> <p>V: Kakšne ovire v komunikaciji med vami in vzgojiteljicami, pomočnicami ali ravnateljico?</p> <p>M: Vzgojiteljicami ... jst letos nimam toliko stika, lani jih ni bilo ... res so <u>rekli, da na listek napišemo, če vemo, da naslednji dan ne bo otroka</u>, to se spomnim, sicer smo sms napisali, je pa res, da se ta <u>odnos gradi, zagotovo vzgojiteljice prvi mesec ne bi spraševala na hodniku, ker je ne bi rada motla, to ... jst drugega pa nimam.</u></p> <p>O: Pa sej nismo mi niti imeli takih strašnih potreb, da bi neki nujno v nekem roku mogu rešit, to pa <u>kar smo imeli sproti, pa kakšen mejl napišeš, ali pa naslednji dan, če se ulovimo na hodniku ...</u></p> <p>V: Kakšna pričakovanja imate do vzgojiteljic, do vodstva vrtca?</p> <p>M: Po moje kot pri vsakem poklicu, da ga <u>jemljejo, jemljemo odgovorno ...</u></p> <p>O: Ja, <u>resno, da se trudijo za to, da je korektno opravljeno.</u></p> <p>M: Da ni samo ...</p> <p>O: <u>Da ni dosežena samo minimalna kvota, ampak da se teži k čim boljši kvaliteti.</u> Da se ne zagotavlja samo minimalni standard, ne vem, pravilnik, al vodstvo zahteva do vzgojiteljic, al program, ki se ga pelje, ampak da se, dejansko, da je <u>program samo minimalni okvir, samo pomoč, ki se al bolj način komuniciranja, al pa nek, mogoče neka taka, bolj kot pomagalo ...</u></p> <p>M: Usmeritev ...</p> <p>O: Ja, <u>usmeritev, tako čist generalno, pol pa se znotraj tistega skuša bolj v polnosti izpolnjevati.</u></p> <p>M: <u>Glede komunikacije ... tako odprtost, da vzgojiteljev ali vodstva ne bi bilo sram ali strah, da ne bi oni imeli neke zadržke nam povedat, ker se mi zdi, da smo dost trpežni pa tudi odprti, tako, in mi je dosti lažje, če sproti rešujemo stvari ali pa tudi tako, da vemo kaj se dogaja, vem da v nekaterih vrtcih imajo tudi na oglasni deski besedila pesmi, katere pojejo, ker H. neki poje, mi pa skušamo ugant, kaj bi blo ... tako da se sproti stvari rešujejo, ne pa da se ustvarja prepad na eni strani vzgojitelji na drugi starši, ker ko sem eno leto na šoli učila je bilo strah učiteljev in staršev, to ni potrebno ...</u></p> <p>V: Kaj vas pri vzgojnem osebju (vzgojiteljice, pomočnice, vodstvo vrtca) najbolj pritegne, nagovori, prepriča ?</p> <p>O: <u>Pozornost, skrbnost, urejenost, red, da povzame to, kar se dogaja z otrokom.</u></p> <p>M: <u>Sočutje, čut za otroka, pozornost, lastni zgled, odzivnost za otrokove potrebe.</u></p> <p>V: Smo že veliko povedali pa vseeno še za konec, kakšni predlogi ali želje za kakovost vrtca.</p> <p>M: Jst sam vem, da iz te starejše skupine, vrtec, je bil <u>dobro sprejet teden nemščine</u> ali neki tacga, ko so imeli, tako vidim pri nečakinji, da se je dost naučila, res naučila, ne samo tako mal predstavitevno in to se mi zdi ena taka oblika, možnost, ki je koristna ... glede gibalnega področja ... ne vem ...</p>	<p>Sprotno obveščanje odsotnosti otrok</p> <p>Graditev odnosa</p> <p>Sprotno obveščanje</p> <p>Odgovornost, resnost, korektnost</p> <p>Stremeti h kvaliteti</p> <p>Program kot usmeritev</p> <p>Odprta komunikacija</p> <p>Sprotno reševanje težav</p> <p>Besedila pesmi na oglasni deski</p> <p>Skrbnost, red in urejenost</p> <p>Čut za otroka, lasten zgled, odziv na potrebe otroka</p> <p>Teden tujega jezika</p>
---	--

<p>O: <u>Prostorsko možnosti so, kakor so, nimaš kaj. Časovno ...</u></p> <p>M: <u>Glih tako, ne vem, kako je urejeno v vrtcu, ampak če bi jst imela možnost, bi zbirala vzgojitelje, te ki imajo stike z otroki, da se vsak na neki spozna, en bo bolj športnik, ga to bolj zanima, pa da lahko več na tem področju otrokom, nekdo likovno, besedno, na tista področja, kjer je sam boljši, pa ... predlog, se mi zdi, da je mogoče koristno, sej ne vem, da bi vidli otroci, da bi imeli otroci enega vzgojitelja, da ni feminiziran poklic.</u></p> <p>V: <u>Moški v tem poklicu ...</u></p> <p>M: Zakaj pa ne ... pa nimam nič proti sedanjim, ampak ...</p> <p>O: Ja, mal jih je.</p> <p>M: <u>Se mi zdi, da tko en vzgojitelj, ja tukaj pri trikrat na teden vzgojiteljica, ki govori v tujem jeziku, to se mi zdi zelo koristno, če je možnost, da je ves čas, še toliko boljše ... to se mi zdi taka stvar, ki da zelo dosti, čist tako primer ... enkrat za Božič, ko smo prišli, pa nam je dal duhovnik eno knjigco, zgibanko pa je H. odprla in začela z njo hodit po cerkvi in je v čisti angleščini govorila cars, pencil in je »brala«, ampak doma se nikoli ne pogovarjamo v angleščini. Če fonetiko osvojijo tako majhni otroci ...</u></p> <p>V: Hvala za Vašo pomoč in sodelovanje.</p>	<p>Zadovoljive prostorske možnosti Vključevanje znanja in sposobnosti zaposlenih</p> <p>Prisotnost moškega vzgojitelja</p> <p>Tuje govoreča vzgojiteljica</p>
---	---